

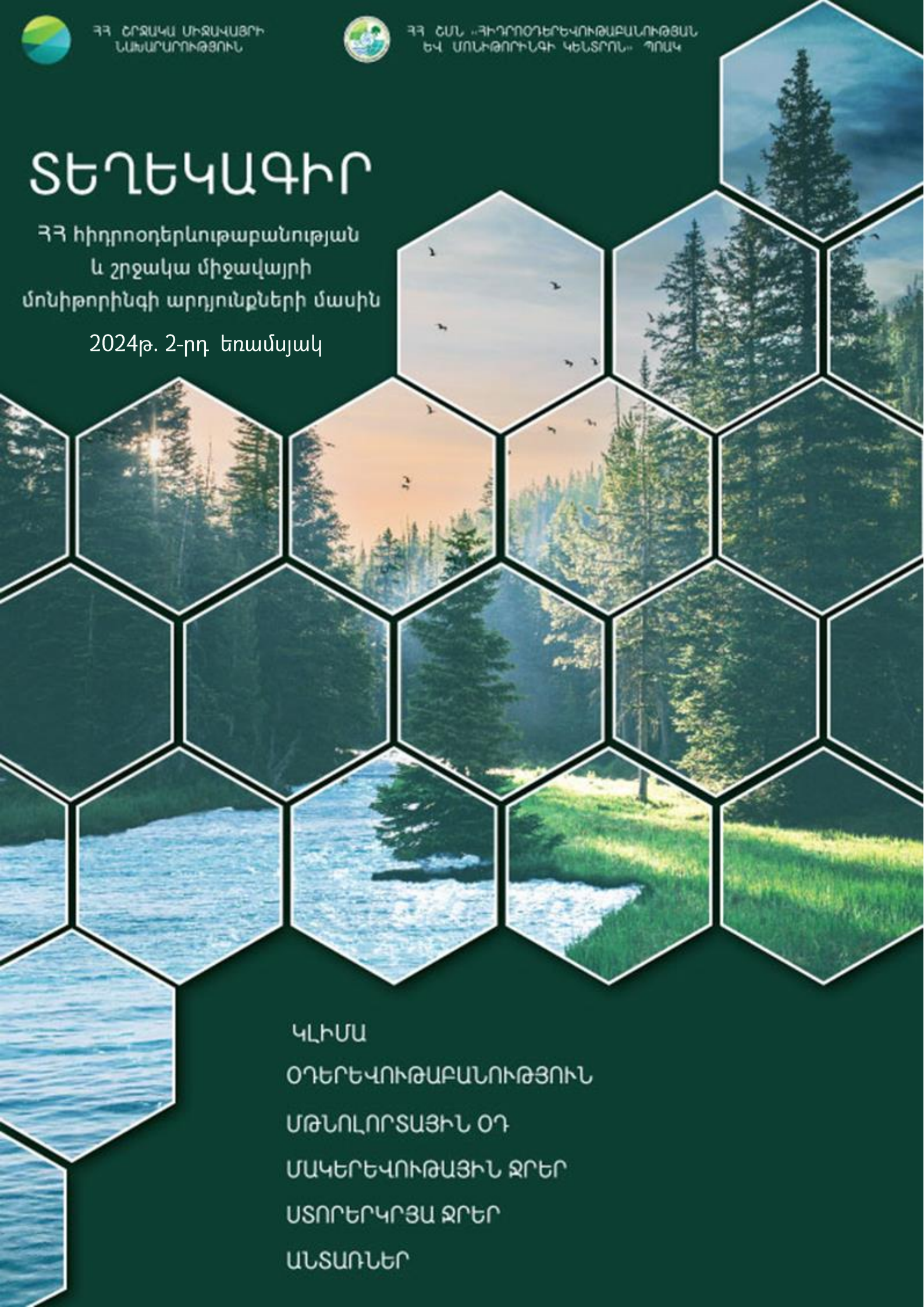
ՀՀ ԵՐԶԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԸՆՆ «ՀԻՊՐՈՏԵՐԵԿՈՒԹԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԵՎ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ԴՈՍԿ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՀՀ հիպրոտեքերնութարանության
և շրջակա միջավայրի
մոնիթորինգի արդյունքների մասին
2024թ. 2-րդ եռամսյակ

ԿԼԻՄԱ
ՕԴԵՐԵԿՈՒԹԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕԴ
ՄԱԿԵՐԵԿՈՒԹԱՅԻՆ ԶՐԵՐ
ՍՏՈՐԵԿՐՅԱ ԶՐԵՐ
ԱՆՏԱՌՆԵՐ

Բովանդակություն

ՆԱԽԱԲԱՆ.....	8
1. ԿԼԻՄԱ.....	11
2. ՕԴԵՐԵՎՈՒԹԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ	20
3. ՄԹՆՈԼՈՐՏՍՅԻՆ ՕԴԻ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	26
Երևան.....	28
Վանաձոր.....	33
Հրազդան.....	39
Կապան.....	41
Քաջարան.....	42
Չարենցավան.....	43
Ծաղկաձոր.....	44
Եվրոպայում մեծ տարածությունների վրա օդի աղտոտիչների տարածման մոնիթորինգի և գնահատման համատեղ ծրագիր	46
4. ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ՍՏՈՐԵՐԿՐՅԱ ՔԱՂՑՐԱՀԱՄ ՋՐԵՐ	48
Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման տարածք.....	49
Ախուրյանի ջրավազանային կառավարման տարածք.....	52
Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածք.....	57
Սևանի ջրավազանային կառավարման տարածք.....	62
Սևանա լիճ.....	67
Հարավային ջրավազանային կառավարման տարածք.....	77
Ջրամբարներ.....	79
Արաքս գետ.....	80
5. ԱՆՏԱՌՆԵՐ.....	81
Հավելված 1. Միջին ամսական և տասնօրյակային ջերմաստիճաններն ու շեղումները 1961-1990թթ. համապատասխան նորմաներից 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում.....	85
Հավելված 2. Ամենաբարձր և ամենացածր ջերմաստիճանները 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում.....	88
Հավելված 3. Դիտակետերի տեղադրության ցանկ.....	90
Հավելված 4. Յուցանիշների ցանկ.....	108
Հավելված 5. Նորմերի և սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների ցանկ.....	111

Աղյուսակների ցանկ

Աղյուսակ 1. Երաշտի պայմանները գարնանը.....	15
Աղյուսակ 2. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. Ապրիլ.....	21
Աղյուսակ 3. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. Մայիս.....	23
Աղյուսակ 4. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. Հունիս.....	25
Աղյուսակ 5. Ծաղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային տեղումներում որոշ ցուցանիշների կոնցենտրացիաները.....	45
Աղյուսակ 6. Ամբերդի մթնոլորտային տեղումներում որոշ ցուցանիշների կոնցենտրացիաները.....	47
Աղյուսակ 7. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	49
Աղյուսակ 8. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	52
Աղյուսակ 9. Հրազդանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	57
Աղյուսակ 10. Սևանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	62
Աղյուսակ 11. Սևանա լճի ջրային հաշվեկշիռը 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում.....	67
Աղյուսակ 13. Արարատյան ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	73
Աղյուսակ 14. Հարավային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.....	77
Աղյուսակ 15. Ջրամբարների ջրալցվածությունը 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում.....	79

Գծապատկերների ցանկ

Գծապատկեր 1. Օդի ամսական, սեզոնային տեղումների քանակը.....	11
Գծապատկեր 2. Օդի միջին ամսական, սեզոնային ջերմաստիճանը	11
Գծապատկեր 3. Օդի ջերմաստիճանի շեղումները նորմայից զարնան սեզոնին՝ 1935-2024թթ. ...	12
Գծապատկեր 4. Մթնոլորտային տեղումների շեղումները նորմայից զարնան սեզոնին՝ 1935-2024թթ.	13
Գծապատկեր 5. Առավելագույն ջերմաստիճանները 2024 թվականի զարնանը	13
Գծապատկեր 6. Օրական առավելագույն ջերմաստիճանի նվազագույնի արժեքները 2024 թ զարնանը.....	14
Գծապատկեր 7. Օրական նվազագույն ջերմաստիճանի առավելագույն արժեքները	14
Գծապատկեր 8. Օրական նվազագույն ջերմաստիճանները	15
Գծապատկեր 9. Քամու արագությունը զարնանը.....	17
Գծապատկեր 10. Օդի հարաբերական խոնավությունը	18
Գծապատկեր 11. Մթնոլորտային ճնշումն ըստ բարձրությունների.....	18
Գծապատկեր 12. Օրական ջերմաստիճանները զարնանը Երևանում.....	19
Գծապատկեր 13. Ամսական տեղումների քանակը և դրանց շեղումները նորմայից (մմ).....	19
Գծապատկեր 14. Տեղումներ, ապրիլ 2024թ.	21
Գծապատկեր 15. Տեղումներ, մայիս 2024թ.	23
Գծապատկեր 16. Տեղումներ, հունիս 2024թ.	25
Գծապատկեր 17. Մթնոլորտային օդում փոշու կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների	26
Գծապատկեր 18. Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների.....	27
Գծապատկեր 19. Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների.....	27
Գծապատկեր 20. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	28
Գծապատկեր 21. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	28
Գծապատկեր 22. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում գետնամերձ օդնի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	29
Գծապատկեր 23. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	32
Գծապատկեր 24. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	32
Գծապատկեր 25. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխություն.....	32
Գծապատկեր 26. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական.....	33
Գծապատկեր 27. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	33
Գծապատկեր 28. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	33
Գծապատկեր 29. ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	36
Գծապատկեր 30. ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	36
Գծապատկեր 31. ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	36
Գծապատկեր 32. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	39

Գծապատկեր 33. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	39
Գծապատկեր 34. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտ երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	39
Գծապատկեր 35. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	40
Գծապատկեր 36. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	40
Գծապատկեր 37. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	41
Գծապատկեր 38. Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	41
Գծապատկեր 39. Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	41
Գծապատկեր 40. Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	42
Գծապատկեր 41. Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	42
Գծապատկեր 42. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	43
Գծապատկեր 43. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	43
Գծապատկեր 44. Ծաղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	44
Գծապատկեր 45. Ծաղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	44
Գծապատկեր 46. Ծաղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	44
Գծապատկեր 47. Ամբերդի կայանում ամռնիակի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	46
Գծապատկեր 48. Փամբակ գետում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	50
Գծապատկեր 49. Դեբեդ գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	50
Գծապատկեր 50. Ախթալա գետում պղնձի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	51
Գծապատկեր 51. Ախթալա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	51
Գծապատկեր 52. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	51
Գծապատկեր 53. Մեծամոր գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	52
Գծապատկեր 54. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	53
Գծապատկեր 55. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	54
Գծապատկեր 56. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	54
Գծապատկեր 57. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	55
Գծապատկեր 58. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները.....	55
Գծապատկեր 59. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը.....	55
Գծապատկեր 60. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում նիտրատ իոնի պարունակությունը.....	56
Գծապատկեր 61. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում սուլֆատ իոնի պարունակությունը.....	56

Գծապատկեր 62. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում արսենի պարունակությունը	56
Գծապատկեր 63. Քասախ գետում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	58
Գծապատկեր 64. Հրազդան գետում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները .	58
Գծապատկեր 65. Հրազդան գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները....	58
Գծապատկեր 66. Հրազդանի ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները.....	59
Գծապատկեր 67. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները	60
Գծապատկեր 68. Հրազդանի ՋԿՏ-ի չշատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները	61
Գծապատկեր 69. Հրազդանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները	61
Գծապատկեր 70. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	63
Գծապատկեր 71. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում նիտրատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	63
Գծապատկեր 72. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	64
Գծապատկեր 73. Սևանի ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները	65
Գծապատկեր 74. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները	65
Գծապատկեր 75. Մեծ Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	71
Գծապատկեր 76. Փոքր Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	71
Գծապատկեր 77. Մեծ Սևանում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	71
Գծապատկեր 78. Փոքր Սևանում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները.....	72
Գծապատկեր 79. Արփա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	74
Գծապատկեր 80. Արարարտյան ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները	75
Գծապատկեր 81. Արարարտյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները	75
Գծապատկեր 82. Արարարտյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները	75
Գծապատկեր 83. Արարարտյան ՋԿՏ-ի չշատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները	76
Գծապատկեր 87. Հարավային ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները	78
Գծապատկեր 88. Երևանյան լճում նիտրիտ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	79
Գծապատկեր 89. Երևանյան լճում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները	80

Հապավումներ

<i>ՄԹԿ</i>	<i>սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա</i>
<i>ՋԿՏ</i>	<i>ջրավազանային կառավարման տարածք</i>
<i>ԸԱԱ</i>	<i>ընդհանուր անօրգանական ազոտ</i>
<i>ԸԼԱ</i>	<i>ընդհանուր լուծված աղեր</i>
<i>ԿՉՆ</i>	<i>կախութային չոր նյութեր</i>
<i>ԹԿՊ⁵</i>	<i>թթվածնի հնգօրյա կենսաբանական պահանջարկ</i>
<i>ԹՔՊ</i>	<i>թթվածնի քիմիական պահանջարկ</i>
<i>մ</i>	<i>մետր</i>
<i>մմ</i>	<i>միլիմետր</i>
<i>մ/վ</i>	<i>մետր վայրկյանում</i>
<i>մկգ/մ³</i>	<i>միկրոգրամ մեկ խորանարդ մետրում</i>
<i>մգ/լ</i>	<i>միլիգրամ մեկ լիտրում</i>
<i>մկՄմ/սմ</i>	<i>միկրոսիմենս մեկ սանիմետրում</i>
<i>հՊա</i>	<i>հեկտապասկալ</i>

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի («Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ) 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակի տեղեկագրում ներկայացված են կլիմայական նկարագրության, եղանակային երևույթների, մթնոլորտային օդի որակի, մթնոլորտային տեղումների որակի և քանակի, մակերևութային և ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի որակի և քանակի, հողային ծածկույթի, անտառների մոնիթորինգի վերաբերյալ տեղեկատվություն:

«Հայհիդրոմետ» ՊՈԱԿ-ի աշխատանքային ծրագրերը կազմվում են կանոնադրության համաձայն և ղեկավարվելով հետևյալ հիմնական իրավական ակտերով.

❖ ՀՀ կառավարության 2021 թվականի նոյեմբերի 18-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2021-2026 թվականների գործունեության միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» N1902-Լ որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 2024 թվականի մայիսի 30-ի ««Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից 2024-2026 թվականների ընթացքում կատարման ենթակա պետական նշանակության հիդրոոդերևութաբանական աշխատանքների ծրագիրը հաստատելու մասին» N826-Լ որոշում:

❖ ՀՀ կառավարության 2023 թվականի սեպտեմբերի 28-ի «Սևանա լճի էկոհամակարգի վերականգնման, պահպանման, վերարտադրման, բնականոն զարգացման և օգտագործման միջոցառումների 2024 թվականի տարեկան ծրագիրը հաստատելու մասին» N 1656-Ն որոշում:

❖ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 2021 թվականի հունիսի 15-ի «Հայաստանի Հանրապետության մակերևութային և ստորերկրյա ջրերի մոնիթորինգի դիտակետերի ցանկը հաստատելու և Շրջակա միջավայրի նախարարի 2020 թվականի ապրիլի 21-ի N 121-Լ հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N1584-Ն հրաման:

Օդերևութաբանական դիտարկումներ կատարվում են հանրապետության տարածքի 42 (այդ թվում՝ 4 դժվարամատչելի և 2 մասնագիտացված) օդերևութաբանական կայանում, որից 40-ում համաժամանակյա իրականացվում են ավտոմատ դիտարկումներ: Դիտարկումներն իրականացվում են Համաշխարհային օդերևութաբանական կազմակերպության կողմից սահմանված կարգով և միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Կատարվում են դիտարկումներ օդերևութաբանական բոլոր տարրերի նկատմամբ, ինչպիսիք են՝ օդի և հողի ջերմաստիճանը, մթնոլորտային ճնշումը, քամու ուղղությունը և արագությունը, օդի խոնավությունը, տեղումների քանակը, ամպամածության ձևը և քանակը, հորիզոնական տեսանելիությունը, մթնոլորտային երևույթները և այլ: Նորմաները հաշվարկված են բազմամյա դիտարկումների հիման վրա:

Մթնոլորտային օդի աղտոտվածության դիտարկումներն իրականացվում են 15 հիմնական անշարժ՝ ակտիվ նմուշառման դիտակայանում, որտեղ դիտարկումներն իրականացվում են ամենօրյա կտրվածքով և 214 շարժական՝ պասիվ նմուշառման դիտակետում, որտեղ իրականացվում են շաբաթական դիտարկումներ: Անշարժ դիտակայաններում կատարվում է հիմնական աղտոտող նյութերի՝ ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի, փոշու, փոշու մեջ պարունակող մետաղների և գետնամերձ օզոնի (որպես երկրորդային աղտոտիչ) մոնիթորինգ, իսկ շարժական դիտակետերում՝ ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի մոնիթորինգ: Օդի որակի գնահատումը կատարվում է

սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների կիրառմամբ համաձայն ՀՀ կառավարության 2006 թ. փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշման:

Մակերևութային ջրերի քանակի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված է 91 դիտակետ (այդ թվում 80 գետային, 2 ջրանցքի, 5 ջրամբարային և 4 Սևանա լճի) Հանրապետության 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի (Հյուսիսային, Ախուրյան, Հրազդան, Սևան, Արարատյան, Հարավային) գետերի, ջրանցքների, ջրամբարների և Սևանա լճի վրա: 91 դիտակետում իրականացվում են ջրի և օդի ջերմաստիճանի, ջրի մակարդակի, սառցային երևույթների ամենօրյա դիտարկումներ: 80 գետային և 2 ջրանցքի դիտակետերում իրականացվում են ջրի ելքի չափումներ (տարեկան 25-35 անգամ): Հիդրոլոգիական դիտակետերից 9-ում տեղադրված են ջրի մակարդակի ավտոմատ մակարդակաչափեր (ռադարային կամ ինքնագրային):

Մակերևութային ջրերի որակի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված է ՀՀ 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի գետերի, ջրամբարների, Արփա-Սևան, Որոտան-Կեչուտ ջրատարի և Սևանա լճի 151 դիտակետ: Ջրի որակը բնութագրվում է ֆիզիկաքիմիական ավելի քան 45 ցուցանիշով (հիմնական անիոններ և կատիոններ, սնուցող նյութեր, ծանր մետաղներ, առաջնային օրգանական աղտոտիչներ), տարեկան 5-12 անգամ հաճախականությամբ: Ջրի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2011թ. հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման:

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված են ՀՀ 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի 119 ստորերկրյա ջրադրյուր: Ջրադրյուրներում կատարվում են ջրի ծախսի, մակարդակի/ճնշման և ջերմաստիճանի դիտարկումներ՝ ամսական 6 անգամ հաճախականությամբ: Տարեկան 2 անգամ կատարվում է նաև ստորերկրյա ջրերի որակի մոնիթորինգ 55 ջրադրյուրում, որոնցից յուրաքանչյուրում որոշվում է շուրջ 40 ցուցանիշ (հիմնական անիոններ և կատիոններ, մետաղներ, աղային ռեժիմի տարրեր): Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարի 2002թ. դեկտեմբերի 25-ի N876-Ն հրամանի:

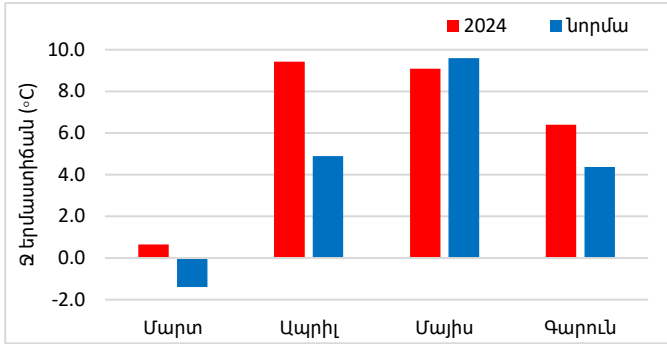
Կոմունալ աղբավայրերի հարակից տարածքներում կայուն օրգանական աղտոտիչների պարունակությունները որոշելու համար կատարվում են հողի նմուշառումներ: Յուրաքանչյուր նմուշում որոշվում են մինչև 19 քլորօրգանական պեստիցիդներ և 24 պոլիքլորացված բիֆենիլներ: Կատարված դիտարկումների արդյունքները հրապարակվում են տարեկան տեղեկագրում:

ՄԱԿ-ի ԵՏՀ «Մեծ տարածությունների վրա օդի անդրսահմանային աղտոտման մասին» կոնվենցիայի «Եվրոպայում մեծ տարածությունների վրա օդի աղտոտիչների տարածման մոնիթորինգի և գնահատման» (EMEP) ծրագրի շրջանակներում ՀՀ-ում գործում է մթնոլորտային օդի անդրսահմանային աղտոտվածության մոնիթորինգի առաջին մակարդակի տարածաշրջանային դիտակայան (Ամբերդի դիտակայան): Դիտակայանի մթնոլորտային օդի և մթնոլորտային տեղումների որակի մոնիթորինգի արդյունքները ներկայացվում են կոնվենցիայի քիմիական կոորդինացիոն կենտրոն, որը գործում է Նորվեգիայի օդի հետազոտության ինստիտուտի ներքո: Մոնիթորինգի և արտանետումների տվյալների հիման վրա Նորվեգիայի օդերևութաբանական ինստիտուտի կողմից կատարվում է օդի անդրսահմանային աղտոտման մոդելավորում և պատրաստվում է Հայաստանի Հանրապետության համար տարեկան զեկույց:

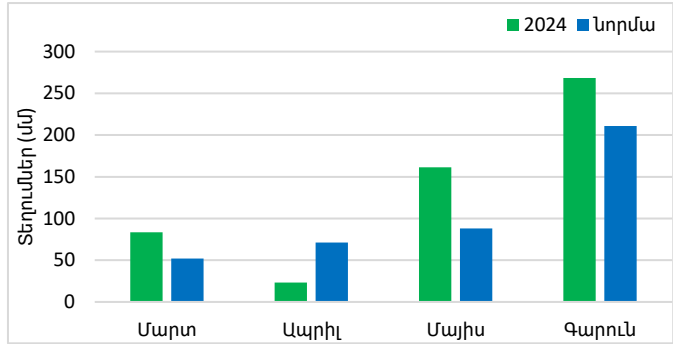
Մակերևութային և ստորերկրյա ջրերի որակի և քանակի մոնիթորինգի դիտակետերի ցանկը հաստատվել է համաձայն ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 2021 թվականի հունիսի 15-ի N212-Լ հրամանի:

1. ԿԼԻՄԱ

2024 թվականի գարունը դասվեց «տաք և խոնավ» գարունների շարքում, այն յոթերորդ տաք ու խոնավն էր սկսած 1935 թվականից: Գարնան միջին սեզոնային ջերմաստիճանը (6.4 °C), նորմայից (1961-1990թթ) բարձր էր 2.0°C -ով, սեզոնային գումարային տեղումների քանակը կազմել է 268.2 մմ, որը կազմում է նորմայի 127.1 %:

Գծապատկեր 2. Օդի միջին ամսական, սեզոնային ջերմաստիճանը

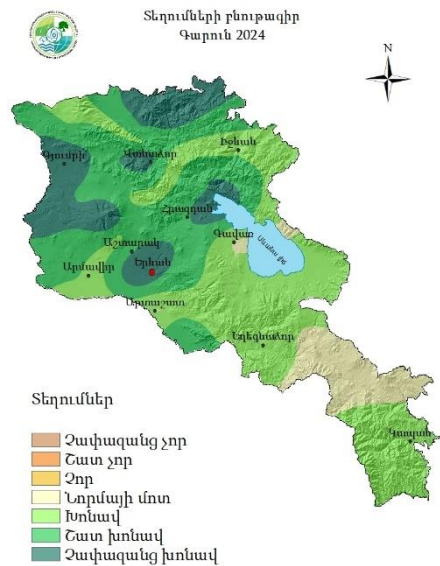

Գծապատկեր 1. Օդի Ամսական, սեզոնային տեղումների քանակը

Մարտ: 2024 թվականի մարտը տաք էր և խոնավ: Ամսական միջին ջերմաստիճանը (0.7°C), գերազանցեց 1961-1990 թթ նորման (-1.4°C) 2.1°C -ով: Հանրապետության ողջ տարածքում ամսվա երկրորդ տասնօրյակից սկսած դիտվում էին նորմայի նկատմամբ դրական շեղումներով ջերմաստիճաններ: Ամիսն աչքի ընկավ նաև տեղումների առատ քանակով՝ 83.5 մմ, որը կազմել է 1961-1990 թթ նորմայի (52 մմ) 160.6 %-ը: Այն վեցերորդ խոնավ մարտն էր սկսած 1935 թվականից:

Ապրիլ: 2024 թվականի ապրիլը եղավ «ամենատաքը» և «ամենաչորը» դիտարկումների ողջ պատմության ընթացքում՝ սկսած 1935 թվականից: Ամսական միջին ջերմաստիճանը՝ 9.4°C, գերազանցեց 1961-1990 թթ նորման (4.9°C) 4.5°C-ով: Ընդհանուր առմամբ հանրապետության ողջ տարածքում ամսվա սկզբից դիտվում էին նորմայի նկատմամբ դրական շեղումներով ջերմաստիճաններ, սակայն շեղումները մեծ էին հատկապես երրորդ տասնօրյակում՝ հասնելով 5-7 աստիճան օրական նորմայի նկատմամբ: Ամսական տեղումների քանակը՝ 23.4 մմ, կազմել է 1961-1990 թթ նորմայի (71 մմ) ընդամենը 33%-ը: Շատ չորային էր հատկապես երրորդ տասնօրյակը, որոշ տարածքներում դիտվել են նույնիսկ տեղումների բացակայություն:

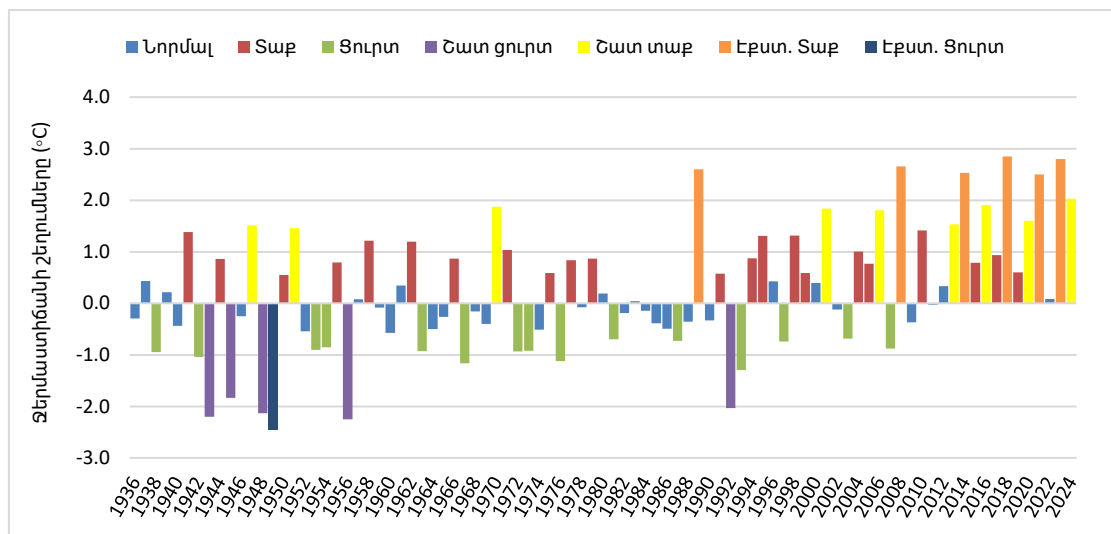
Մայիս: 2024 թվականի մայիսի միջին ամսական ջերմաստիճանը՝ 9.1°C, ցածր էր 1961-1990 թթ նորմայից (9.6°C) 0.5°C -ով: Ընդհանուր առմամբ հանրապետության ողջ տարածքում ամսվա երկրորդ տասնօրյակից սկսած դիտվում էին նորմայից ցածր ջերմաստիճաններ: Ցածր ջերմաստիճանները ուղեկցվում էին առատ տեղումներով, ամսական տեղումների քանակը՝ 161.3 մմ կազմել է 1961-1990 թթ նորմայի (88 մմ) 183.3 %-ը: 2024 թվականի մայիսը երկրորդ տեղումնառատն էր սկսած 1935 թվականից: Մայիսի 25-26-ը Լոռիում, Տավուշում, Կոտայքում և Արագածոտնում դիտվեցին առատ տեղումներ, երբ օրական տեղումների քանակը տարբեր օդերևութաբանական կայաններում հասավ մինչև 30-50 մմ: Դիլիջանում և մի քանի այլ օդերևութաբանական կայաններում գրանցվեցին օրական տեղումների քանակի նոր ռեկորդներ մայիս ամսվա համար: Այս օրերի առատ տեղումները բերեցին աղետալի հեղեղումների Դեբեդ և Աղստև գետերի ավազաններում:

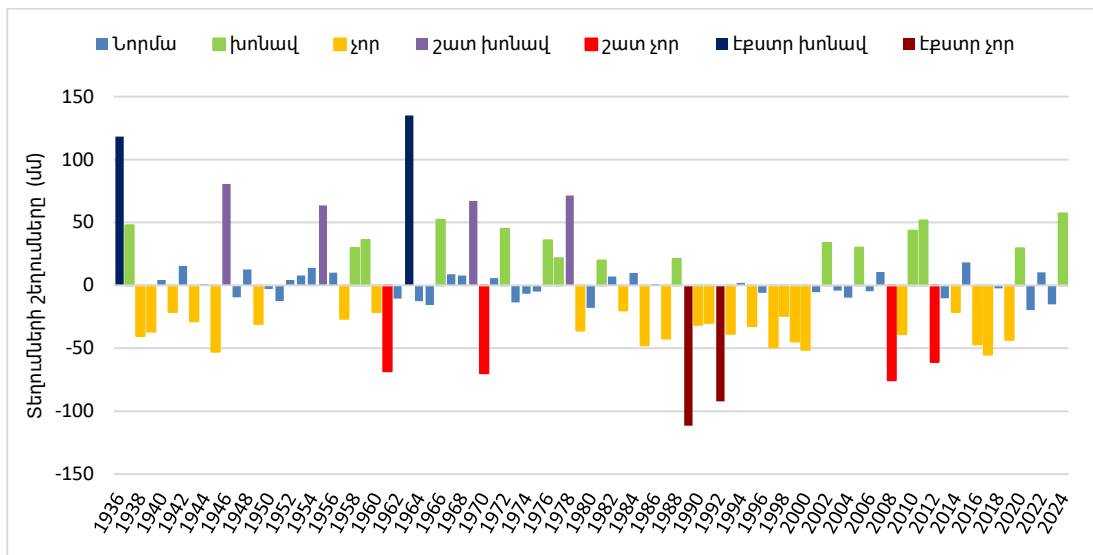
Նկար 1. Օդի ջերմաստիճանի շեղումը նորմայից

Նկար 2. Մթնոլորտային տեղումների շեղումը նորմայից

Գարնան միջին ջերմաստիճանի աճը 1935-2024 թթ. կազմել է 2.0°C, իսկ տեղումները նվազել են 12 %-ով:

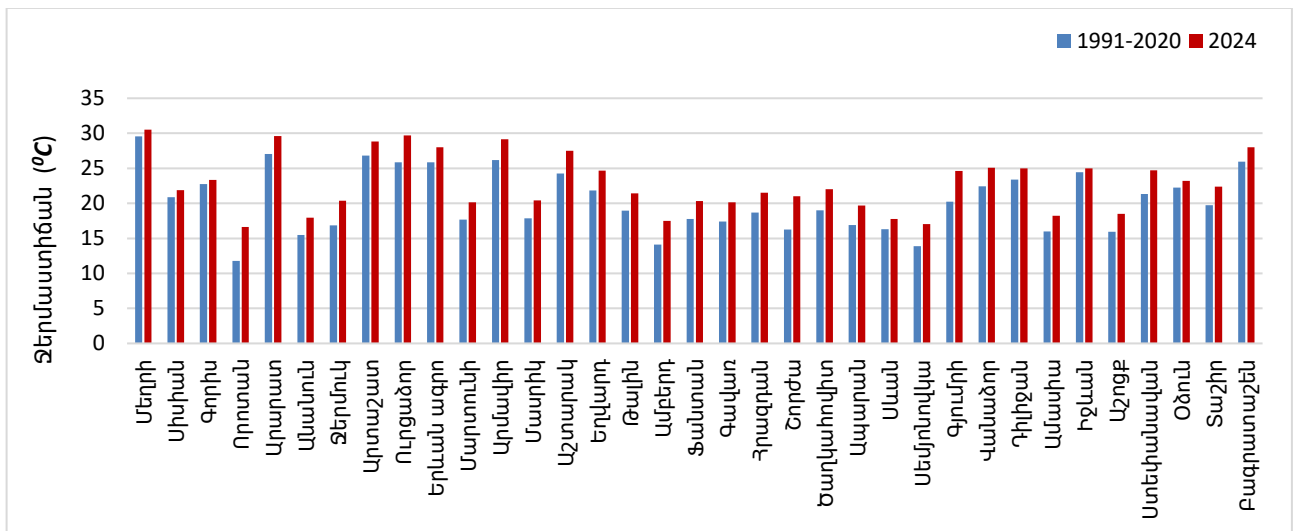
Գծապատկեր 3. Օդի ջերմաստիճանի շեղումները նորմայից գարնան սեզոնին՝ 1935-2024թթ.

Պատկեր 4. Մթնոլորտային տեղումների շեղումները նորմայից գարնան սեզոնին՝ 1935-2024թթ.

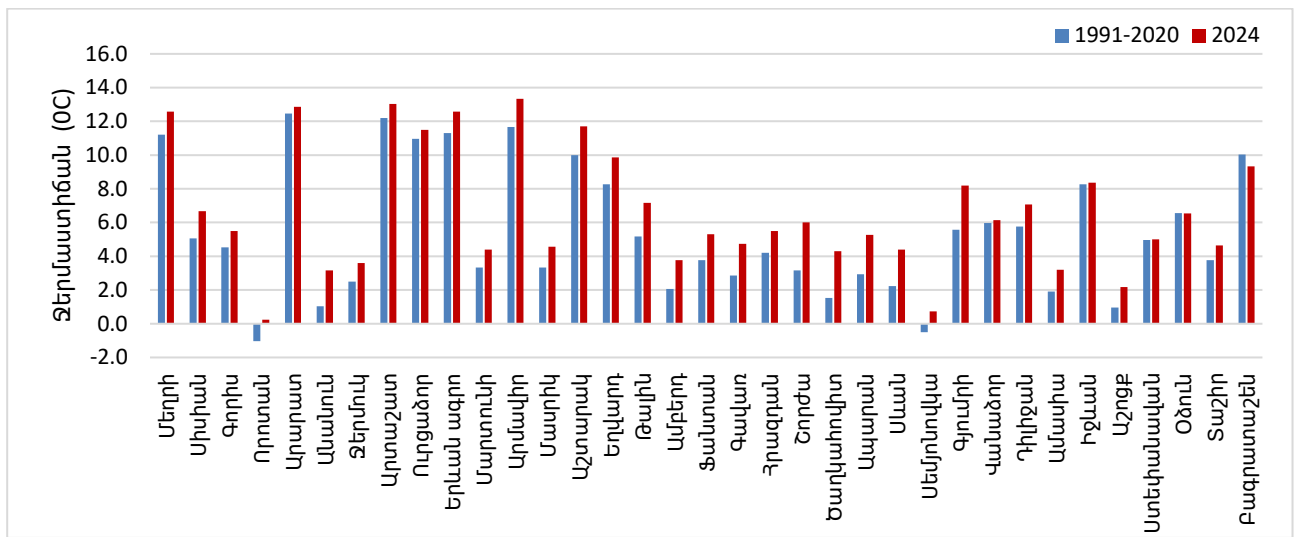
Կլիմայական ինդեքսներ

2024 թվականի գարնանը սեզոնին դիտված առավելագույն ջերմաստիճանները (TXx) առանձին կայաններում հասել են 30°C-ի և նորմայից բարձր են եղել միջինում 2.6°C-ով, իսկ առավել զգալի շեղումները նորմայից դիտվել են Որոտանի լեռնանցքում՝ 4.8°C-ով, Շորժայում՝ 4.7°C-ով, Գյումրիում՝ 4.4°C-ով: Դրական շեղումները զգալիորեն մեծ են եղել ապրիլ ամսին: Ապրիլի 17-20-ը և 28-30-ը ընկած ժամանակահատվածում գրանցվեցին նոր օրական ջերմաստիճանային ռեկորդներ, երբ ջերմաստիճանները Երևանում և Արարատյան դաշտում հասան 30-32°C-ի:

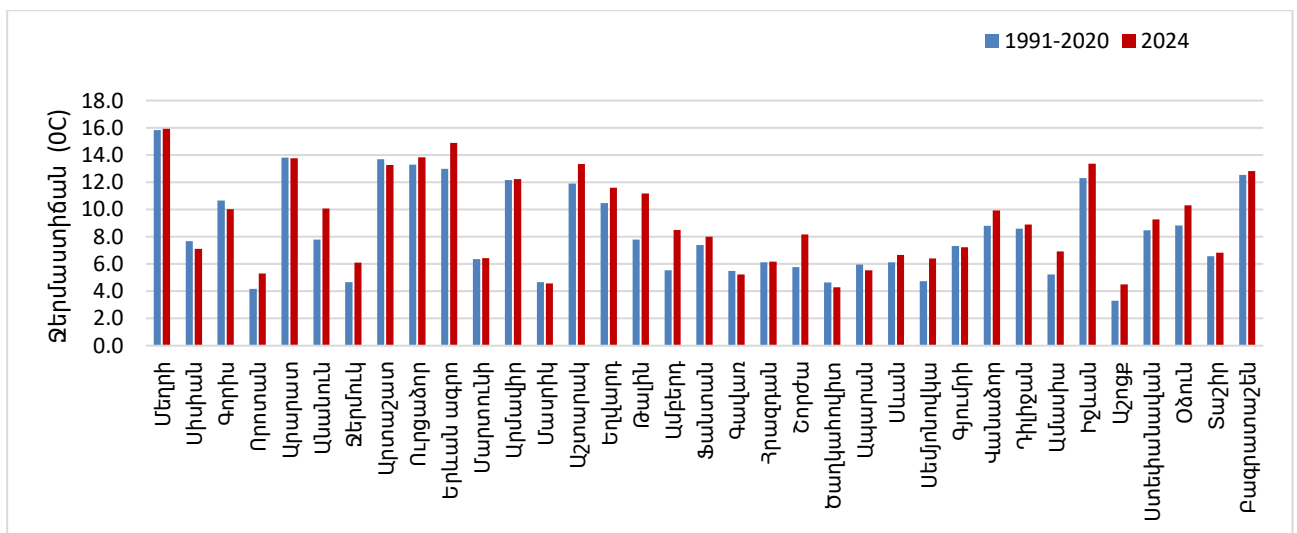
Պատկեր 5. Առավելագույն ջերմաստիճանները (°C, TXx) 2024 թվականի գարնանը (կարմիր) և նորման (կապույտ)

Օրական առավելագույն ջերմաստիճանի ամսական նվազագույնի մեծությունը (TXn) 2024թ. գարնանը նորմայից բարձր է դիտվել միջինում 1.3°C-ով, առավելագույն դրական շեղումը եղել է Շորժայում՝ 2.8°C, Ծաղկահովիտում՝ 2.7°C: Բացասական շեղում է գրանցվել Օձունում՝ -0.3°C և Բազատաշենում՝ -0.7°C: Մայիս ամսին կայանների մեծ մասում գրանցվել են TXn-ի բացասական շեղումներ:

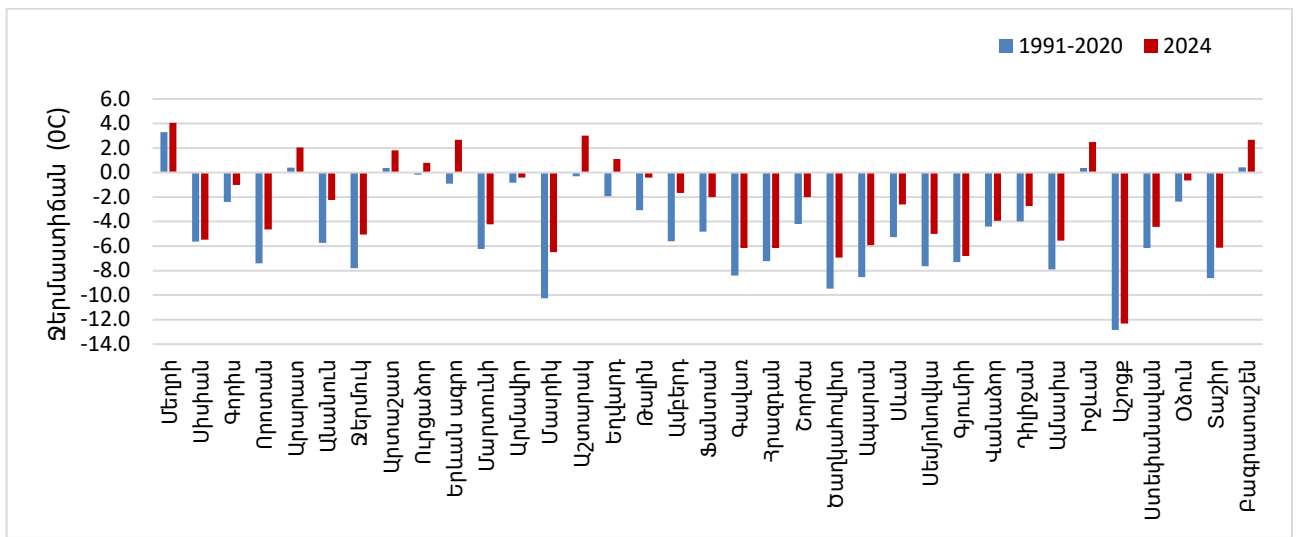
Փճապատկեր 6. Օրական առավելագույն ջերմաստիճանի նվազագույնի արժեքները (TNx) 2024 թ գարնանը (կարմիր) և նորման (կապույտ)

2024 թթ. գարնանային սեզոնին դիտված նվազագույն ջերմաստիճանների առավելագույն արժեքը (TNx)-ը նորմայից բարձր է եղել միջինում 0.8°C-ով, իսկ առավել զգալի շեղումները նորմայից դիտվել է Թալինում՝ 3.4°C-ով, Ամբերդում՝ 3.0°C-ով, Շորժայում՝ 2.4°C-ով: Որոշ կայաններում գրանցվել են բացասական շեղումներ:

Փճապատկեր 7. Օրական նվազագույն ջերմաստիճանի առավելագույն արժեքները (TNx) 2024 թ. գարնանը (կարմիր) և նորման (կապույտ)

2024 թվականի գարնանային սեզոնին դիտված նվազագույն ջերմաստիճանները (TNn) առանձին լեռնային կայաններում կազմել են -7-ից -12°C: Այնուամենայնիվ, նվազագույն ջերմաստիճանները նորմայից բարձր են եղել միջինում 2.1°C-ով, իսկ առավել զգալի շեղումները նորմայից դիտվել է Թալինում՝ 3.4°C-ով, Ամբերդում՝ 3.9°C-ով, Մասրիկում՝ 3.9°C-ով: Նորմայի նկատմամբ դրական շեղումները զգալիորեն մեծ են եղել ապրիլ ամսին, իսկ մայիսին կայանների մեծ մասում գրանցվել են բացասական շեղումներ: Մայիսի 17-18-ը Հանրապետության օդերևութաբանական կայանների զգալի մասում դիտվեցին նոր օրական բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճաններ՝ Լոռիում և Շիրակում օրական նվազագույն ջերմաստիճանները կազմեցին -2-ից -4°C:

Պատկեր 8. Օրական նվազագույն ջերմաստիճանները (TN) 2024 թ. գարնանը (կարմիր) և նորման (կապույտ)

Ապրիլ-մայիս ամիսների երաշտային պայմանների վերլուծությունը

2024 թվականի երաշտային պայմանների ապրիլ-մայիս ամիսներին ինտենսիվության մոնիթորինգ իրականացվել է 38 կայանների տվյալների հիման վրա, որոնք բնութագրական են Հայաստանի տարածքի համար: Օդերևութաբանական երաշտի գնահատումը իրականացվել է համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում տարբեր ինտենսիվության երաշտային պայմանների հաշվարկման ցուցանիշները և մեթոդաբանությունը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության 08.06.2023թ. 925-Ն որոշման պահանջների և առանձնացվել է երաշտի 5 կարգ՝ 1-շատ ուժեղ, 2-ուժեղ, 3-միջին, 4-թույլ և 5-երաշտի բացակայություն:

Աղյուսակ 1. Երաշտի պայմանները գարնանը

Մարզ	Կայան	01.04-10.04	11.04-20.04	21.04-30.04	01.05-10.05	11.05-20.05	21.05-31.05
Շիրակ	Գյումրի	5	5	5	5	5	5
	Ամասիա	5	5	3	5	5	5
	Արթիկ	5	5	3	5	5	5
	Աշոցք	5	5	5	5	5	5
Լոռի	Օձուն	5	5	3	5	5	5
	Տաշիր	5	5	5	5	5	5
	Վանաձոր	5	5	3	5	5	5
	Ստեփանավան	5	5	5	5	5	5
Տավուշ	Բագրատաշեն	5	5	2	5	5	5
	Իջևան	5	5	3	5	5	5
	Դիլիջան	5	5	5	5	5	5
Գեղարքունիք	Սևան	5	5	5	5	5	5
	Սեյունովկա	5	5	5	5	5	5
	Գավառ	5	5	5	5	5	5
	Շորժա	5	5	5	5	5	5
	Մարտունի	5	5	5	5	5	5
	Ճամբարակ	5	5	5	5	5	5
	Մասրիկ	5	5	5	5	5	5
Կոտայք	Հրազդան	5	5	5	5	5	5
	Եղվարդ	5	5	1	5	5	5
	Ֆանտան	5	5	4	5	5	5

Մարզ	Կայան	01.04-10.04	11.04-20.04	21.04-30.04	01.05-10.05	11.05-20.05	21.05-31.05
Արագածոտն	Թային	5	5	4	5	5	5
	Ապարան	5	5	5	5	5	5
	Աշտարակ	5	5	1	5	5	5
	Ամբերդ	5	5	4	5	5	5
	Ծաղկահովիտ	5	5	5	5	5	5
Վայոց Ձոր	Արենի	5	5	3	5	5	5
	Ջերմուկ	5	5	5	5	5	5
Սյունիք	Միսիան	5	5	5	5	5	5
	Գորիս	5	5	5	5	5	5
	Կապան	5	5	5	5	5	5
	Մեղրի	5	5	4	4	5	5
Արարատ	Արարատ	5	5	3	4	4	5
	Ուրցաձոր	5	5	2	5	5	5
	Անանուն լ/ցք	5	5	5	5	5	5
	Արտաշատ	5	5	2	3	4	5
Արմավիր	Արմավիր	5	5	2	4	5	5
	Մերձավան	5	5	3	5	5	5

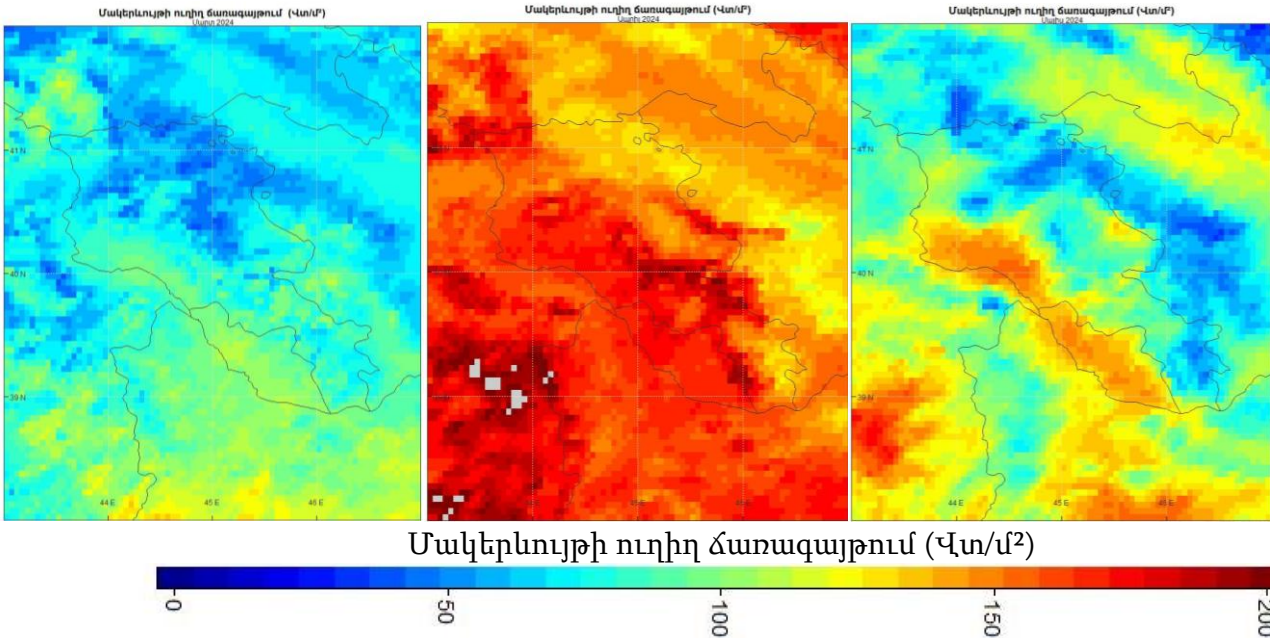
1 – շատ ուժեղ, 2 – ուժեղ, 3 – միջին, 4 – թույլ, 5 – երաշտի բացակայություն

Ինչպես երևում է աղյուսակից, գրեթե, բոլոր կայաններում ապրիլ-մայիս ամիսներին երաշտ չի դիտվել, բացառությամբ ապրիլի երրորդ տասնօրյակի: Ապրիլի երրորդ տասնօրյակին Եղվարդի և Աշտարակի կայաններում եղել է շատ ուժեղ (1-ին կարգ) երաշտ, իսկ հովտային շրջանների (Բագրատաշեն, Ուրցաձոր, Արմավիր, Արտաշատ) կայաններում՝ ուժեղ (2-րդ կարգ):

Այսպիսով, զարնանը միայն ապրիլի երրորդ տասնօրյակին է, որ առանձին ցածրադիր կայաններում դիտվել է երաշտային պայմաններ:

Արեգակնային ճառագայթում

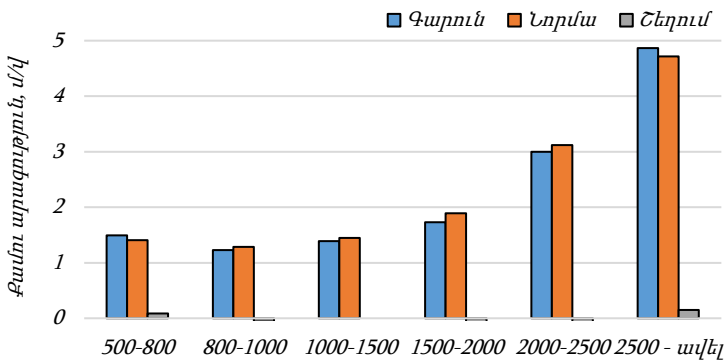
2024 թվականի զարնան ամիսների արեգակնային ուղիղ ճառագայթման բաշխման քարտեզներից երևում է, որ մարտին գրանցված արժեքները ամենացածրն են զարնան սեզոնի ընթացքում: Մարտին նվազագույն արժեքներ գրանցվել են հանրապետության հյուսիս-արևելյան շրջաններում: Գարնան երեք ամիսներին առավելագույն արժեքներով աչքի է ընկել Արարատյան դաշտը: Ապրիլին գրանցվել է արեգակնային ուղիղ ճառագայթման առավելագույն արժեքներ՝ առանձին շրջաններում հասնելով մինչև 200 Վտ/մ²:

Մակերևույթի ուղիղ ճառագայթում (Վտ/մ²)
 Գարձալիք ճառագայթման արժեքները (Վտ/մ²) ըստ արբանյակային դիտարկումների մարտ, ապրիլ և մայիս ամիսներին (ձախից աջ հերթականությամբ)

Քամու բաշխում

Գարնան սեզոնին քամու միջին արագությունը հովտային շրջաններում՝ 500-800մ բարձրություններում գրանցվել է 1.5 մ/վ, 800-1000մ բարձրություններում՝ 1.2 մ/վ: Ամենամեծ արագությամբ քամի արձանագրվել է 2500 մ-ից ավել բարձրալեռնային գոտում՝ 4.9 մ/վ, ինչը նորմայից ավել է 0.2 մ/վ-ով:

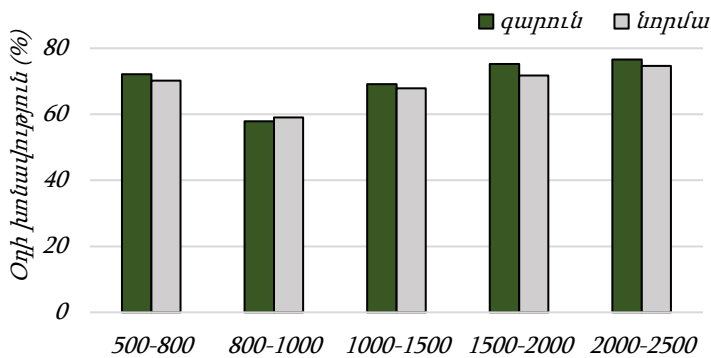

Բարձրություն, մ	Արագություն, մ/վ		
	Գարուն	Նորմա	Շեղում
500-800	1.5	1.4	0.1
800-1000	1.2	1.3	-0.1
1000-1500	1.4	1.4	0.0
1500-2000	1.7	1.9	-0.2
2000-2500	3.0	3.1	-0.1
2500 - ավել	4.9	4.7	0.2

Գծապատկեր 9. Քամու արագությունը գարնանը

Օդի հարաբերական խոնավություն

2024 թ. գարնան հարաբերական խոնավությունը բոլոր բարձրություններում եղել է նորմայից բարձր, բացառությամբ 800-1000 մ գոտու, որտեղ հարաբերական խոնավությունը դիտվել է նորմայից ցածր:

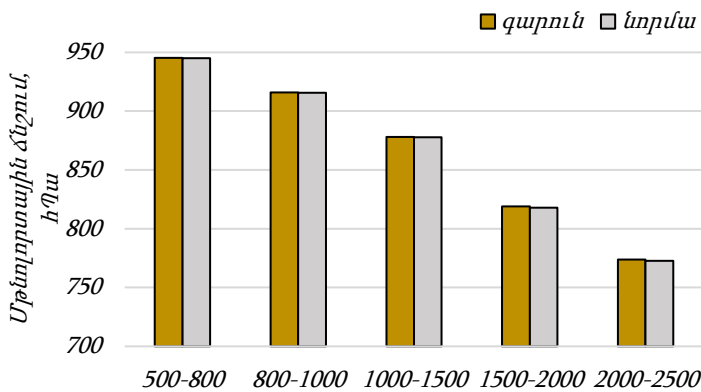

Բարձրություն, մ	Հարաբերական խոնավություն, %	
	Գարուն	Նորմա
500-800	72.1	70.2
800-1000	57.9	59.0
1000-1500	69.1	67.9
1500-2000	75.2	71.7
2000-2500	76.5	74.7

Գծապատկեր 10. Օդի հարաբերական խոնավությունը

Մթնոլորտային ճնշում

2024 թ. գարնան մթնոլորտային ճնշումը ցածրադիր վայրերում եղել է նորմային մոտ, իսկ 1500-2500 մ բարձրություններում՝ նորմայից ավել:

Բարձրություն	Մթնոլորտային ճնշում, հՊա	
	Գարուն	Նորմա
500-800	945.4	945.1
800-1000	916.0	915.7
1000-1500	878.2	877.7
1500-2000	819.0	818.0
2000-2500	773.9	772.8

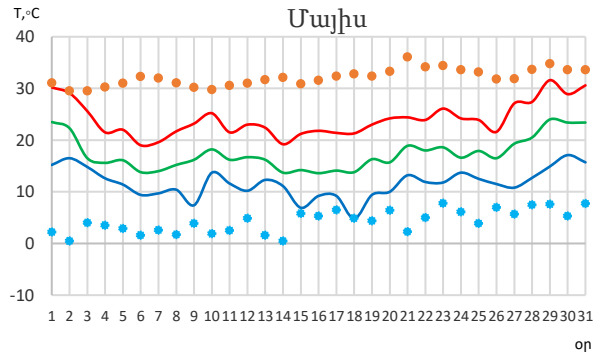
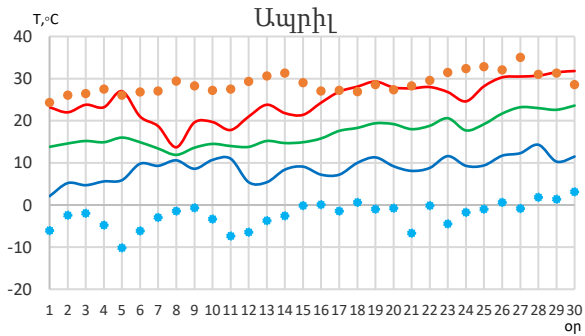
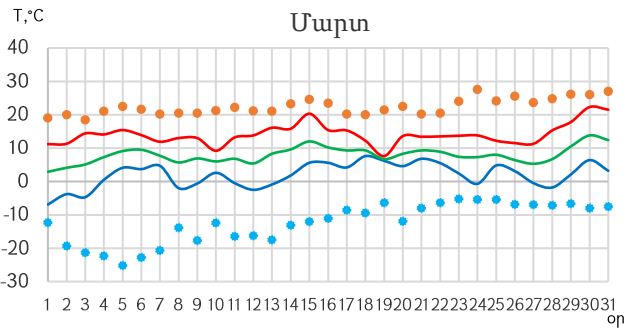
Գծապատկեր 11. Մթնոլորտային ճնշումն (հՊա) ըստ բարձրությունների

Երևան

Մարտ ամսին միջին ջերմաստիճանը Երևանում նորմայից բարձր էր 0.9°C-ով: Տեղումների քանակը եղել է 54.8 մմ, որը կազմում է մարտ ամսվա նորմայի 203 %-ը:

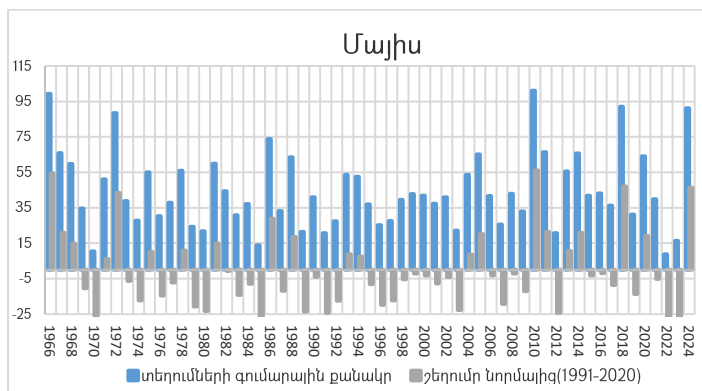
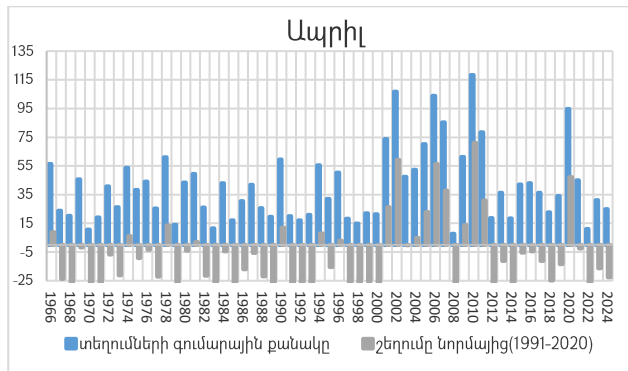
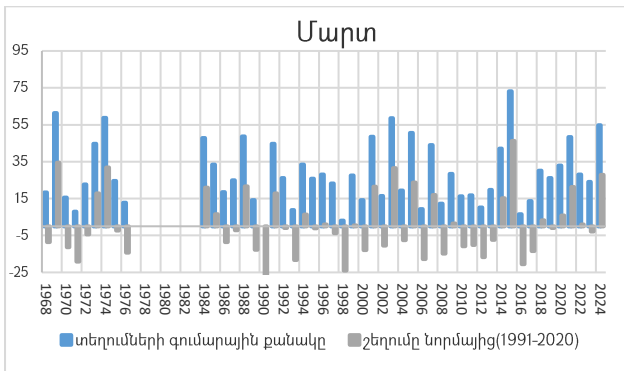
Ապրիլ ամսին միջին ջերմաստիճանը Երևանում նորմայից բարձր էր 4.2°C-ով: Ապրիլի 5, 18-19, 20, 29 և 30-ին գրանցվել են նոր օրական բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճաններ: Տեղումների քանակը կազմել է 25 մմ, որը կազմում է ապրիլ ամսվա նորմայի 53 %-ը:

Մայիս ամսին միջին ջերմաստիճանը Երևանում նորմայից ցածր էր 4.1°C-ով: Տեղումների քանակը կազմել է 91.2 մմ, որը կազմում է մայիս ամսվա նորմայի 203 %-ը: Դիտվել է չորրորդ ամենախոնավ մայիսը 1966-2024 թթ. տարիների շարքում:

— Օրական առավելագույն — Օրական նվազագույն — Օրական միջին
● Առավելագույն օրական (երբևէ դիտված) ● Առավելագույն օրական (երբևէ դիտված)

Գծապատկեր 12. Օրական ջերմաստիճանները գարնանը Երևանում

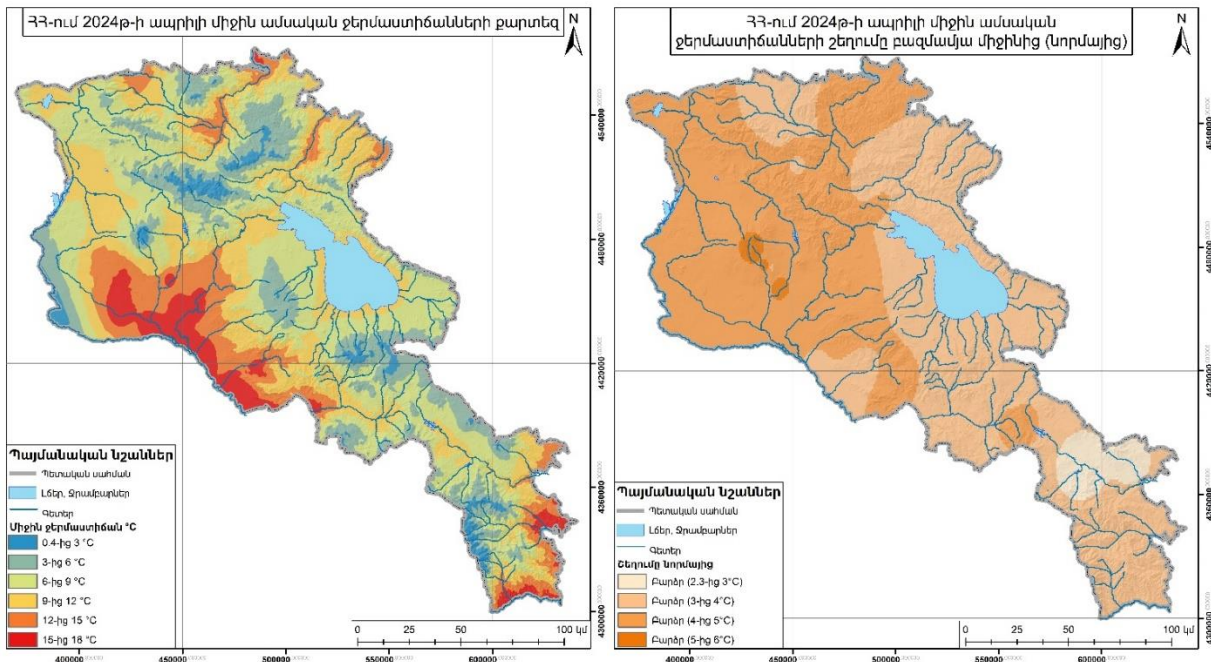

Գծապատկեր 13. Ամսական տեղումների քանակը և դրանց շեղումները նորմայից (մմ) Երևանում

2. ՕՂԵՐԵՎՈՒԹԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ապրիլ

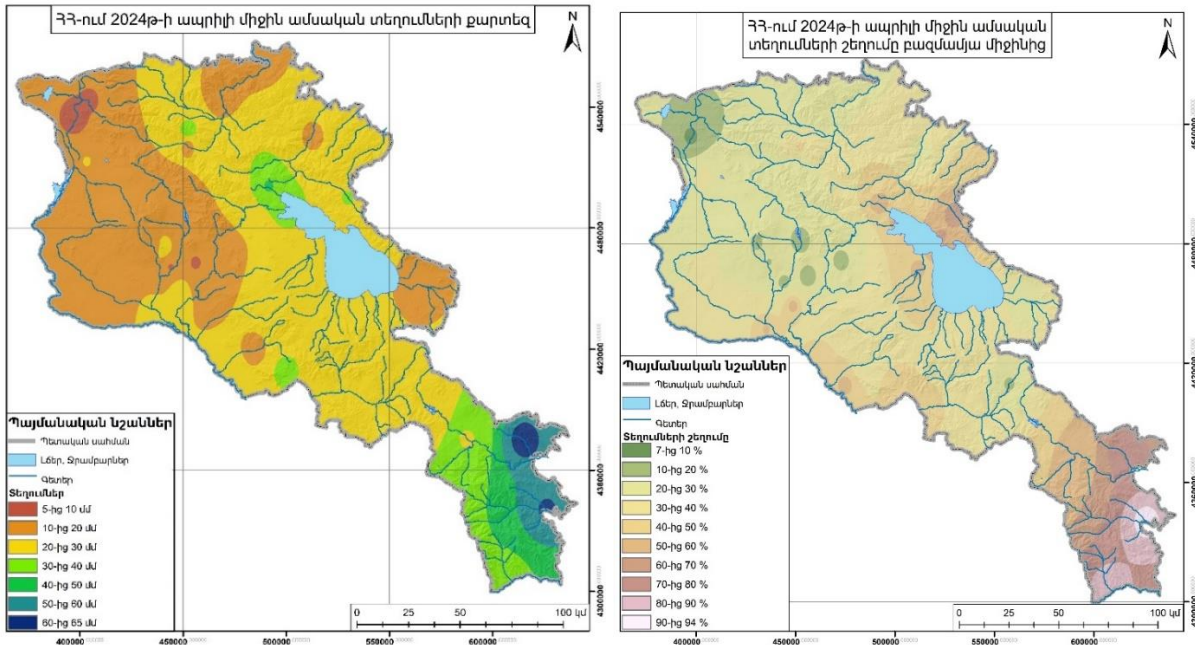
2024թ. ապրիլին օդի ամսական միջին ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների զգալի մասում բարձր է եղել նորմայից՝ 3-5 աստիճանով:

Նկար 3. Միջին ամսական ջերմաստիճանները և դրանց շեղումները նորմայից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) ապրիլին

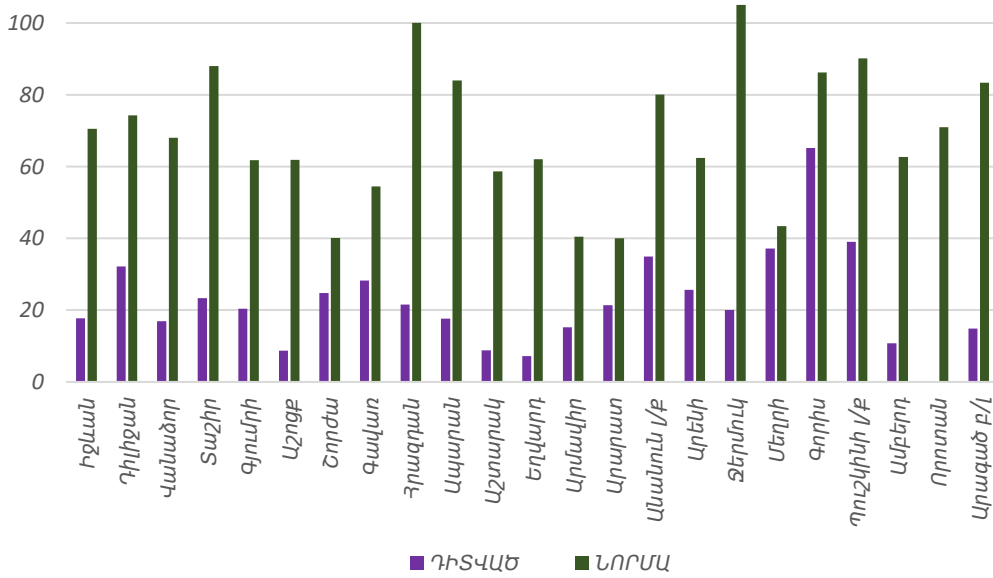
Ապրիլ ամսվա միջին տասնօրյակային ջերմաստիճանը առաջին և երկրորդ տասնօրյակում եղել է նորայից բարձր՝ 2-4, երկրորդ տասնօրյակում բարձր՝ 5-7 աստիճանով:

Ամսական տեղումների քանակը ապրիլին Տավուշում կազմել է նորմայի 23-43%, Լոռիում՝ 23-27%, Սյունիքում՝ նախալեռնային շրջաններում՝ 51-76%, հովտային շրջաններում՝ 86-94%, Գեղարքունիքում՝ 24-65%, Շիրակում՝ 7-33%, Վայոց ձորում՝ 19-41%, Կոտայքում՝ լեռնային շրջաններում՝ 15-33%, նախալեռնային շրջաններում՝ 11-12%, Արագածոտնում՝ լեռնային շրջաններում՝ 17-21%, նախալեռնային շրջաններում՝ 15-32%, Արմավիրում՝ 37-38%, Արարատում՝ 29-53%, Երևանում՝ 32-56%:

Նկար 4. Տեղումների քանակն և շեղումը բազմամյա միջինից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) ապրիլին

Ապրիլի 1-4-ին, 12-13-ին, 16-18-ին, 24-30-ին դիտվել է առանց տեղումների եղանակ: Ապրիլի 5-ին, 8-9-ին, 14-15-ին, 19-20-ին, 21-23-ին առանձին շրջաններում, ապրիլի 6-7-ին, 10-11-ին շրջանների զգալի մասում դիտվել են տեղումներ:

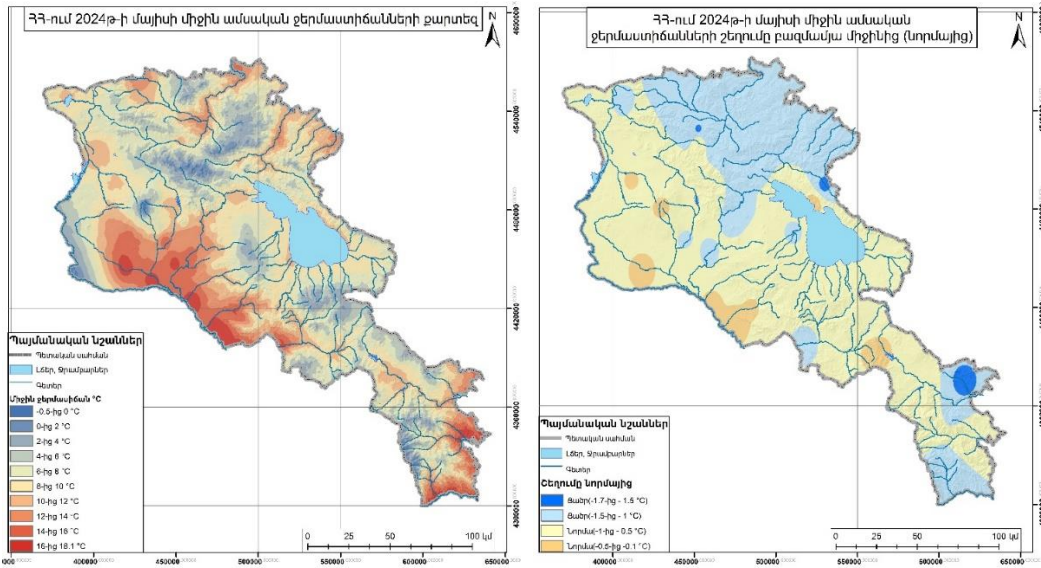
Գծապատկեր 14. Տեղումներ, ապրիլ 2024թ. (նորմա՝ 1991-2020թթ.)

Աղյուսակ 2. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. ապրիլ

Մարզ / օդերևութաբանական կայան	Դիտման օրը(երք)	Երևույթի անվանումը	Բնութագիրը	Չափանիշը/ Չափորոշիչը	Փաստացի
Արագածոտն/Ամբերդ	10	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ
Տավուշ/Իջևան	19	Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	30մ/վ

Մայիս

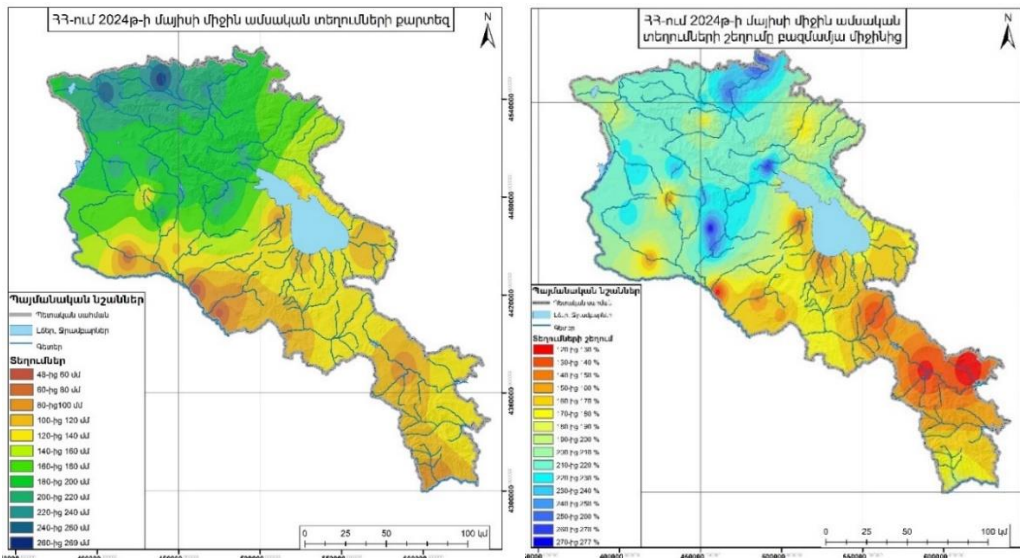
2024թ. մայիսին օդի ամսական միջին ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների զգալի մասում եղել է նորմայից ցածր մինչև 1 աստիճան:

Նկար 5. Միջին ամսական ջերմաստիճանները և նրանց շեղումները նորմայից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) մայիսին

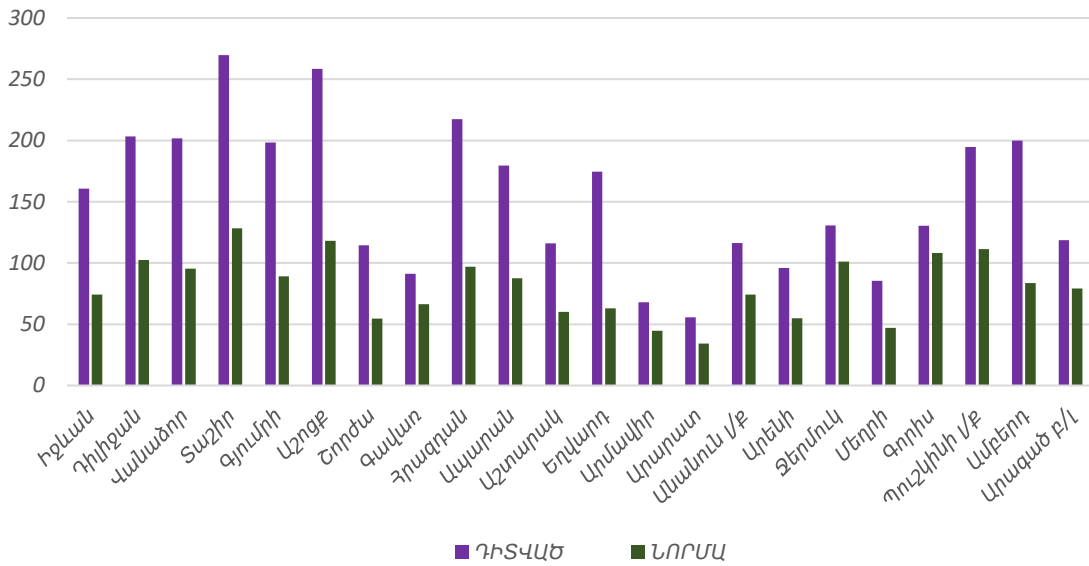
Մայիս ամսվա միջին տասնօրյակային ջերմաստիճանը առաջին և երրորդ տասնօրյակներում եղել է նորմային մոտ մի փոքր դրական ու բացասական շեղումներով, երկրորդ տասնօրյակում նորայից ցածր՝ 2-3 աստիճանով:

Ամսական տեղումների քանակը մայիսին Տավուշում կազմել է նորմայի 169-269%, Լոռիում՝ 210-254%, Սյունիքում՝ նախալեռնային շրջաններում՝ 120-127%, հովտային շրջաններում՝ 160-182%, Գեղարքունիքում՝ 137-222%, Շիրակում՝ 186-230%, Վայոց ձորում՝ 131-175%, Կոտայքում՝ լեռնային շրջաններում՝ 185-230%, նախալեռնային շրջաններում՝ 277%, Արագածոտնում՝ լեռնային շրջաններում՝ 205-239%, նախալեռնային շրջաններում՝ 192-229%, Արմավիրում՝ 152-153%, Արարատում՝ 127-162%, Երևանում՝ 205-259%:

Նկար 6. Տեղումների քանակը և շեղումը բազմամյա միջինից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) մայիսին

Մայիսի 1-2-ին, 18-23-ին, 27-31-ին առանձին շրջաններում, մայիսի 3-17-ին, 24-26-ին շրջանների զգալի մասում դիտվել են տեղումներ:

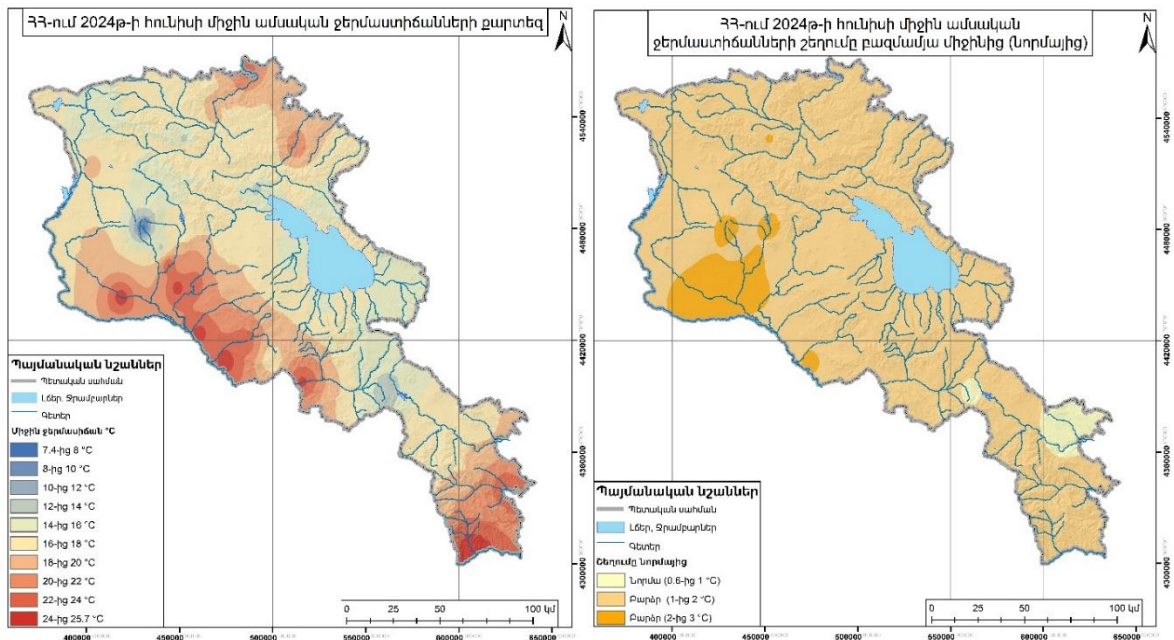
Պատկեր 15. Տեղումներ, մայիս 2024թ. (նորմա՝ 1991-2020թթ.)

Աղյուսակ 3. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. մայիս

Մարզ / օդերևութաբանական կայան	Դիտման օրը(երը)	Երևույթի անվանումը	Բնութագիրը	Զափանիշը/ Զափոքոշիշը	Փաստացի	
Արագածոտն/Ամբերդ	3	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ	
Շիրակ/Աշոց	4	Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥50մմ/48ժամ	51.2մմ	
Արմավիր/Արմավիր		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	10մմ	
Արագածոտն/Թային		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	10մմ	
Կոտայք/Հրազդան	5	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	10մմ	
Կոտայք/Ֆանտան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	14մմ	
Երևան/Աեռոյոզիական		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	14մմ	
Շիրակ/Արթիկ	7	Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	30.2մմ	
Արագածոտն/Թային		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	10մմ	
Արագածոտն/Թային		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	34.4մմ	
Շիրակ/Աշոց	12	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	17մմ	
Տավուշ/Իջևան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	15մմ	
Շիրակ/Գյումրի		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	13մմ	
Երևան/Մերձավան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	12մմ	
Կոտայք/Ֆանտան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	13մմ	
Լոռի/Վանաձոր		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	18մմ	
Գեղարքունիք/Մարտունի		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	11մմ	
Շիրակ/Գյումրի		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	10մմ	
Սյունիք/Կապան		14	Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	34.8մմ
Արարատ/Արարատ		24	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	12մմ
Արմավիր/Արմավիր	25	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	10մմ	
Կոտայք/Հրազդան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	10մմ	
Տավուշ/Բագրատաշեն	26	Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	45.2մմ	
Տավուշ/Դիլիջան		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	35.4մմ	
Լոռի/Օձուն		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	38.2մմ	
Գեղարքունիք/Մեմյոնովկա		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	45.2մմ	
Լոռի/Տաշիր		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	35.0մմ	
Արագածոտն/Ապարան		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	30.2մմ	
Շիրակ/Գյումրի	27	Ուժեղ մառախուղ	Տեսանելիություն	≤50մ	50մ	
Գեղարքունիք/Մարիկ	31	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	30մմ	

Հունիս

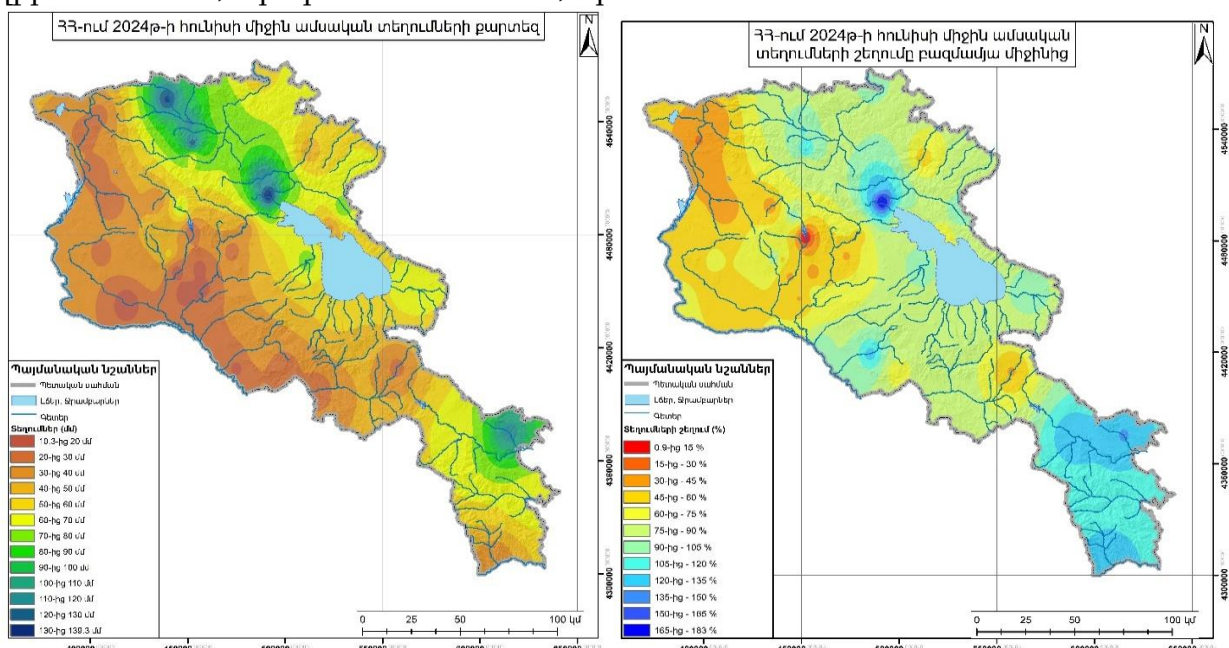
2024թ. հունիսին օդի ամսական միջին ջերմաստիճանը հանրապետության շրջանների զգալի մասում եղել է նորմայից բարձր 1-2 աստիճանով:

Նկար 7. Միջին ամսական ջերմաստիճանները և նրանց շեղումները նորմայից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) հունիսին

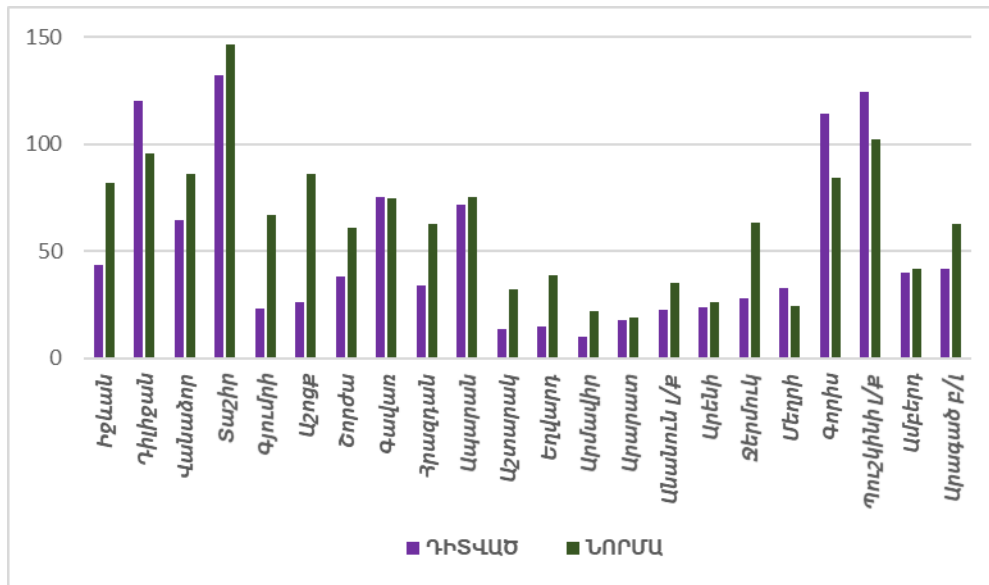
Հունիս ամսվա միջին տասնօրյակային ջերմաստիճանը առաջին և երկրորդ տասնօրյակներում եղել է նորայից բարձր՝ 2-3 աստիճանով, երրորդ տասնօրյակում՝ նորմայի սահմաններում մի փոքր դրական ու բացասական շեղումներով:

Ամսական տեղումների քանակը հունիսին Տավուշում կազմել է նորմայի 54-126%, Լոռիում՝ 75-106%, Սյունիքում՝ նախալեռնային շրջաններում՝ 132-136%, հովտային շրջաններում՝ 114-132%, Գեղարքունիքում՝ 63-187%, Շիրակում՝ 29-35%, Վայոց ձորում՝ 44-89%, Կոտայքում՝ լեռնային շրջաններում՝ 43-56%, նախալեռնային շրջաններում՝ 38-39%, Արագածոտնում՝ լեռնային շրջաններում՝ 37-95%, նախալեռնային շրջաններում՝ 42-61%, Արմավիրում՝ 46-47%, Արարատում՝ 96-126%, Երևանում՝ 44-67%:

Նկար 8. Տեղումների քանակը և շեղումը բազմամյա միջինից (նորմա՝ 1991-2020թթ.) հունիսին

Ողջ ամսվա ընթացքում հանրապետության առանձին շրջաններում (բացառությամբ հունիսի 5-6-ին, 28-ին՝ առանց տեղումների) հունիսի 8-10-ին, 21-ին, 26-ին, 30-ին շրջանների զգալի մասում դիտվել է անձրև, առանձին հատվածներում՝ ինտենսիվ: Առանձին հատվածներում դիտվել է նաև կարկուտ:

Պատկեր 16. Տեղումներ, հունիս 2024թ.

Աղյուսակ 4. Վտանգավոր օդերևութաբանական երևույթներ, 2024թ. հունիս

Մարզ / օդերևութաբանական կայան	Դիտման օրը(երբ)	Երևույթի անվանումը	Բնութագիրը	Զափանիշը/ Զափորոշիչը	Փաստացի
Լոռի/Ստեփանավան	7	Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	36.0մմ
Լոռի/Պուշկինի 1-ցք		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	45.2մմ
Լոռի/Ստեփանավան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	19մմ
Լոռի/Պուշկինի 1-ցք		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	15մմ
Գեղարքունիք/Սևան	8	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	30մմ
Գեղարքունիք/Մասրիկ		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	13մմ
Տավուշ/Իջևան	10	Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	25մ/վ
Լոռի/Տաշիր	11	Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	30.5մմ
Լոռի/Տաշիր		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	16մմ
Գեղարքունիք/Սեմյոնովկա		Ուժեղ անձրև	Բնտենսիվություն	≥30մմ/12ժամ	69.8մմ
Գեղարքունիք/Սեմյոնովկա		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	16մմ
Սյունիք/Գորիս	13	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	19մմ
Գեղարքունիք/Սեմյոնովկա	16	Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	12մմ
Լոռի/Օձուն		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	20մմ
Գեղարքունիք/Սեմյոնովկա		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	13մմ
Լոռի/Ստեփանավան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	19մմ
Տավուշ/Բազրատաշեն	20	Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	30մ/վ
Լոռի/Վանաձոր		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	25մ/վ
Լոռի/Օձուն		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	25մ/վ
Տավուշ/Դիլիջան		Ուժեղ կարկուտ	Տրամագիծ	≥10մմ	18մմ
Տավուշ/Իջևան		Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	35մ/վ
Արագածոտն/Ամբերդ	27	Ուժեղ քամի	Արագություն	≥25մ/վ	35մ/վ

3. ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕՂԻ ԱՂՏՈՏՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մթնոլորտային օդի աղտոտումը կարող է լինել բնական և մարդածին: Աղտոտման պատճառներ կարող են հանդիսանալ՝

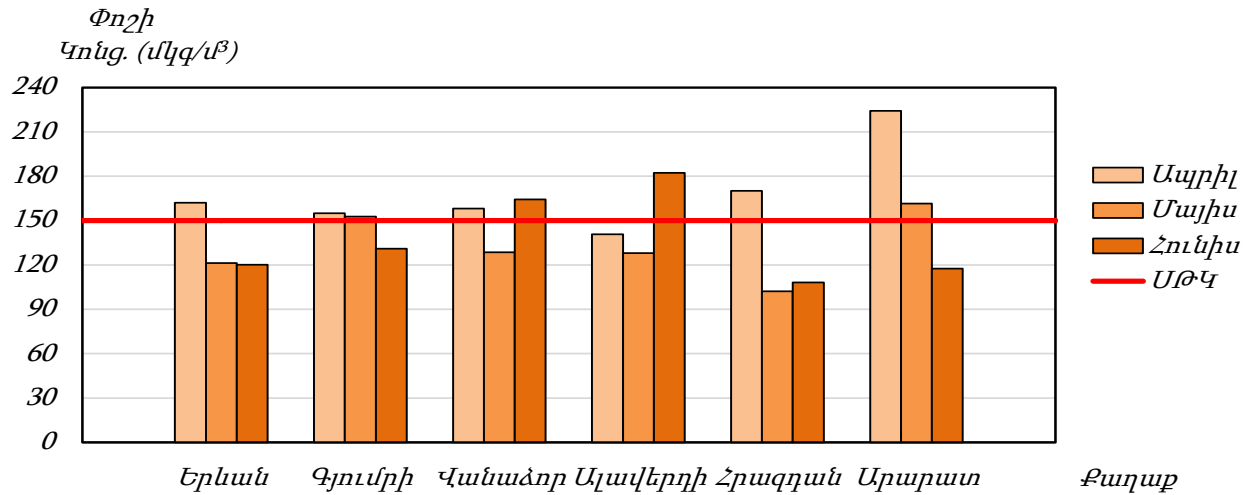
- վառելիքի այրումը (էլեկտրաէներգիայի արտադրություն, տրանսպորտ, արդյունաբերություն և տնային տնտեսություններ),
- արդյունաբերական արտանետումները, լուծիչների օգտագործումը, օրինակ՝ քիմիական և հանքարդյունաբերության ոլորտում,
- գյուղատնտեսությունը,
- թափոնների բաց այրումը,
- բնական աղբյուրների, ներառյալ հրաբխային ժայթքումների, լեռնային փոշու տարածումը, բույսերից ցնդող օրգանական միացությունների արտանետումները և այլն:

Մարդու գործունեության հետևանքով մթնոլորտային օդ կարող են արտանետվել տարատեսակ գազեր և տարբեր չափերի մասնիկներ, որոնք իրենց մեջ պարունակում են ծանր մետաղներ:

Մթնոլորտն աղտոտող նյութերի պարունակություններն որոշելու համար 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում մթնոլորտային օդի դիտարկումներ կատարվել են Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Ծաղկաձոր, Չարենցավան, Կապան և Քաջարան քաղաքներում: Ընդհանուր առմամբ վերը թվարկված բնակավայրերում գործում է 15 անշարժ՝ ակտիվ նմուշառման դիտակայան և 214 շարժական՝ պասիվ նմուշառման դիտակետ: Քաղաքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների բաշխվածության քարտեզները հասանելի են www.meteomonitoring.am ինտերնետային կայքում:

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՄԹԿ-ն. Երևանում՝ ապրիլ ամսին, Գյումրիում՝ ապրիլ և մայիս ամսներին, Վանաձորում՝ ապրիլ և հունիս ամսներին, Ալավերդիում՝ հունիսին, Հրազդանում՝ ապրիլին, Արարատում՝ ապրիլ և մայիս ամիսներին:

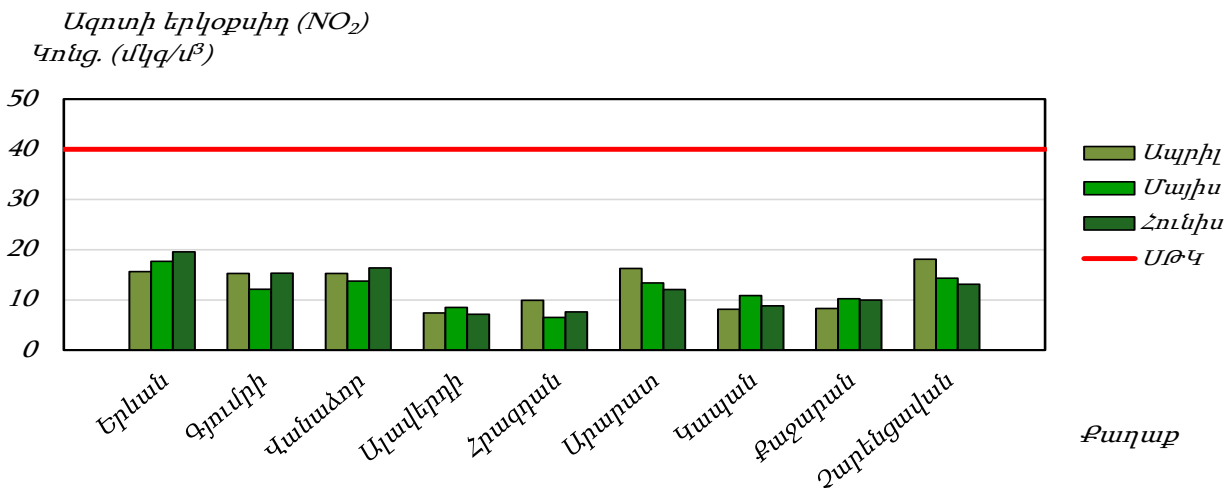
Փոշով աղտոտվածությունը կարող է առաջանալ արդյունաբերական գործընթացների, տրանսպորտային միջոցների, ճանապարհային փոշու, շինարարության, գյուղատնտեսական և այլ գործողությունների հետևանքով:

Գծապատկեր 17. Մթնոլորտային օդում փոշու կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում քաղաքների մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ն:

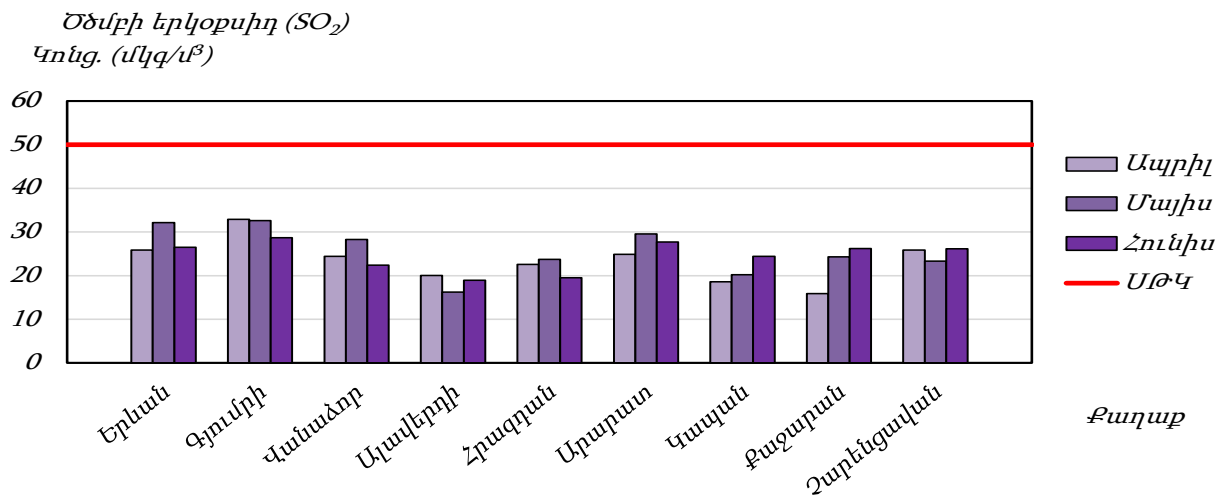
Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի առաջացման գլխավոր աղբյուրն ավտոտրանսպորտն է:

Գծապատկեր 18. Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում քաղաքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ն:

Ծծմբի երկօքսիդը մթնոլորտային օդում առաջանում է ծծումբ պարունակող վառելիքների այրման, ինչպես նաև արդյունաբերական գործընթացների ժամանակ:

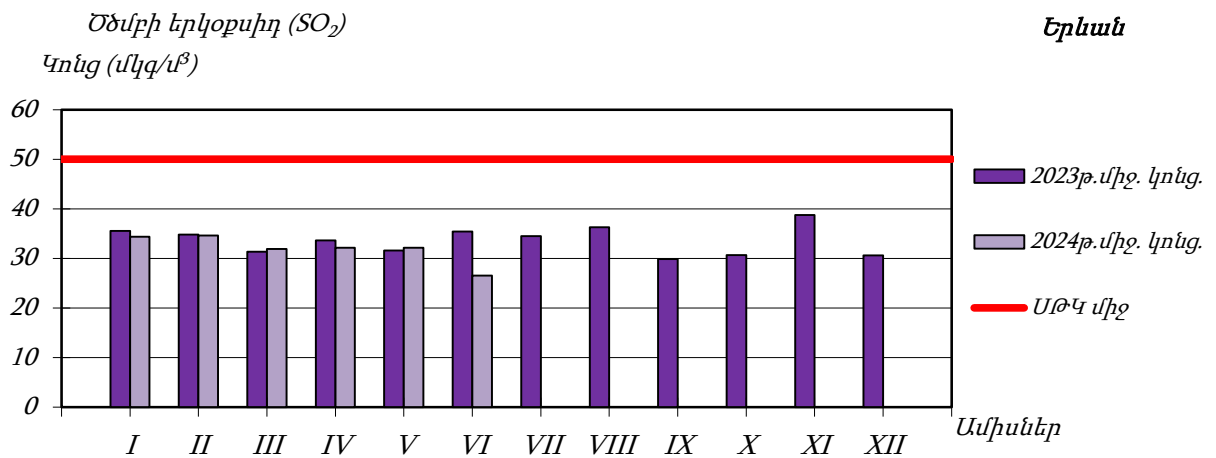
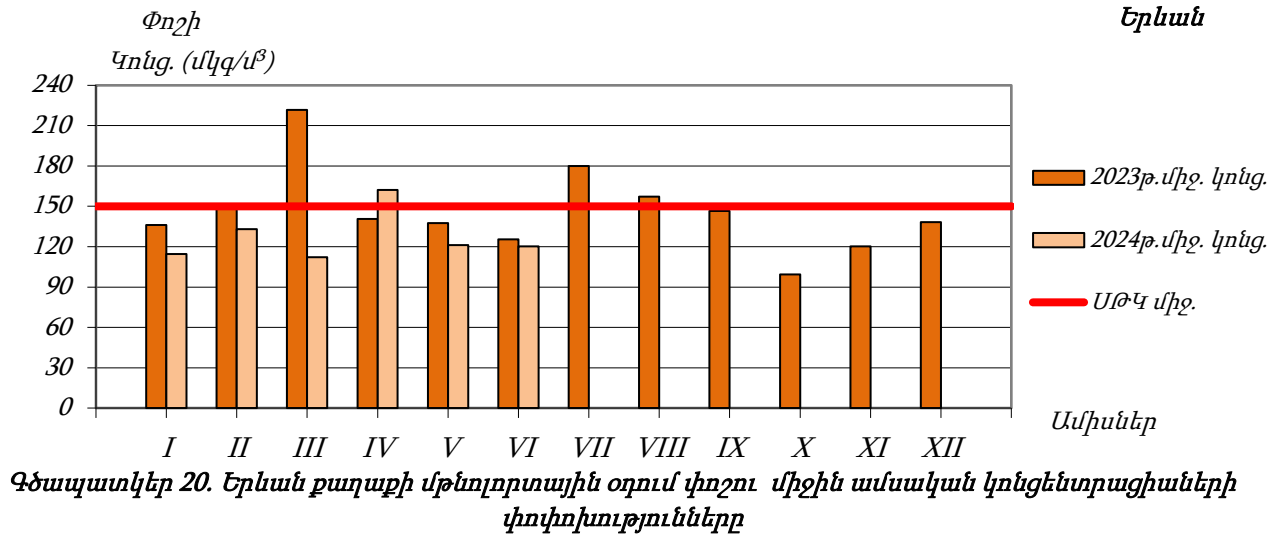
Գծապատկեր 19. Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիայի փոփոխություններն ըստ քաղաքների

Երևան

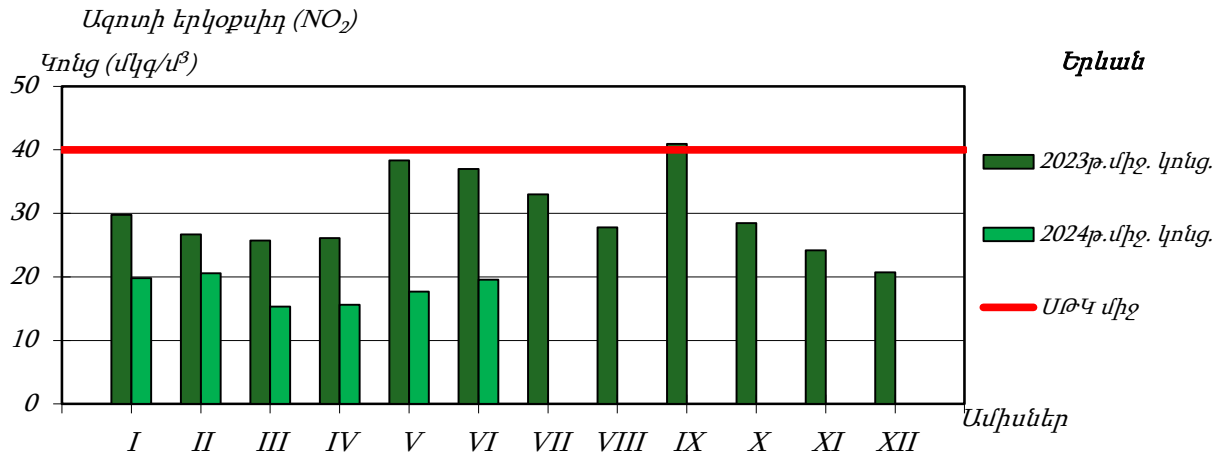
Երևան քաղաքում կատարվում են փոշու*, ծծմբի երկօքսիդի**, ազոտի երկօքսիդի, և գետնամերձ օզոնի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 45 շարժական դիտակետ և 5 անշարժ դիտակայան:

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ապրիլ ամսին գերազանցել է համապատասխան ՄԹԿ-ն 1.1 անգամ:

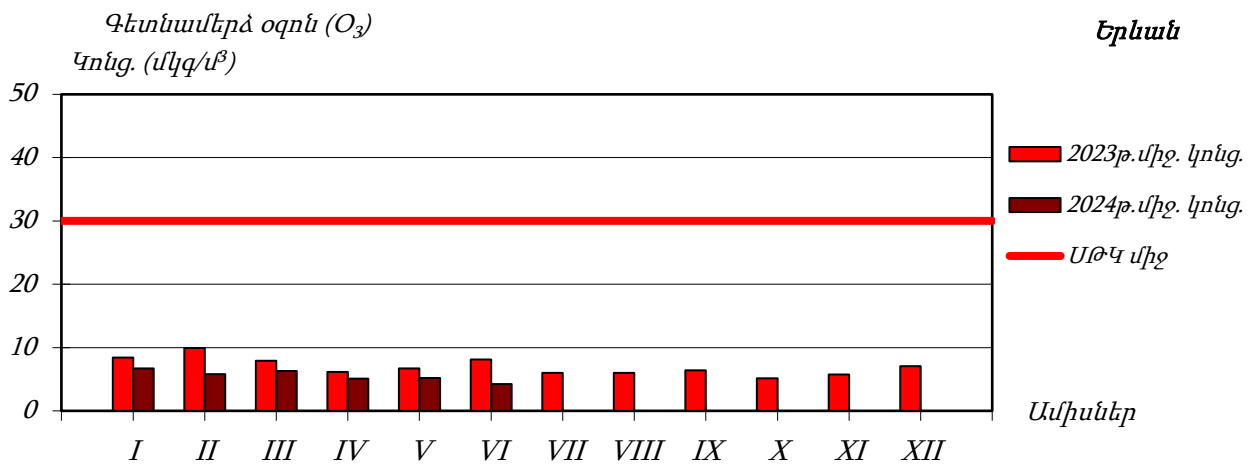
Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

*կախված մասնիկներ
**անհիդրիդ ծծմբային

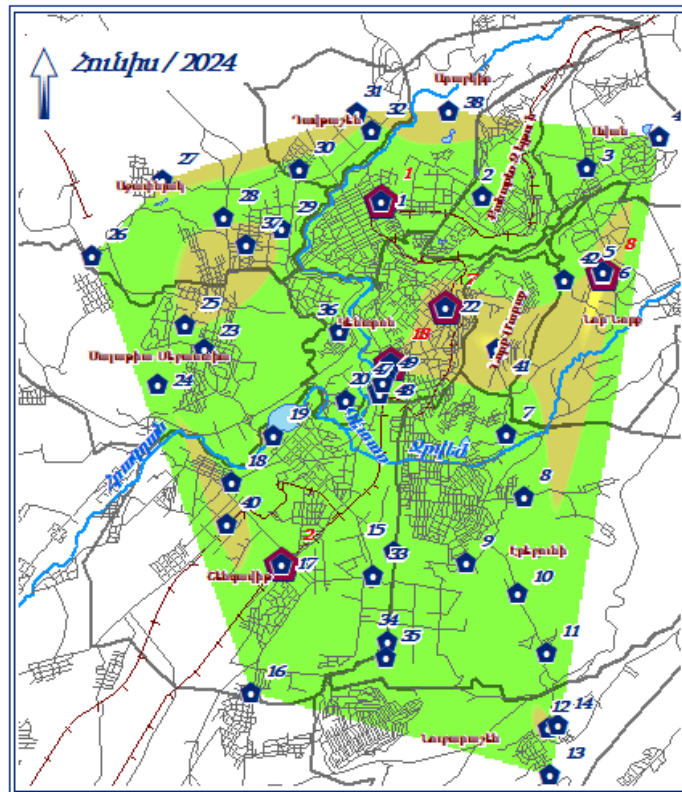
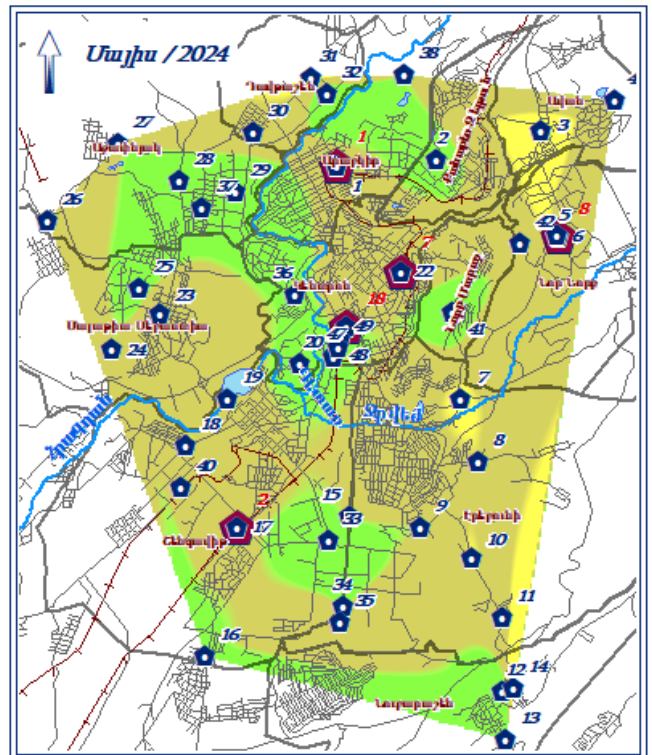
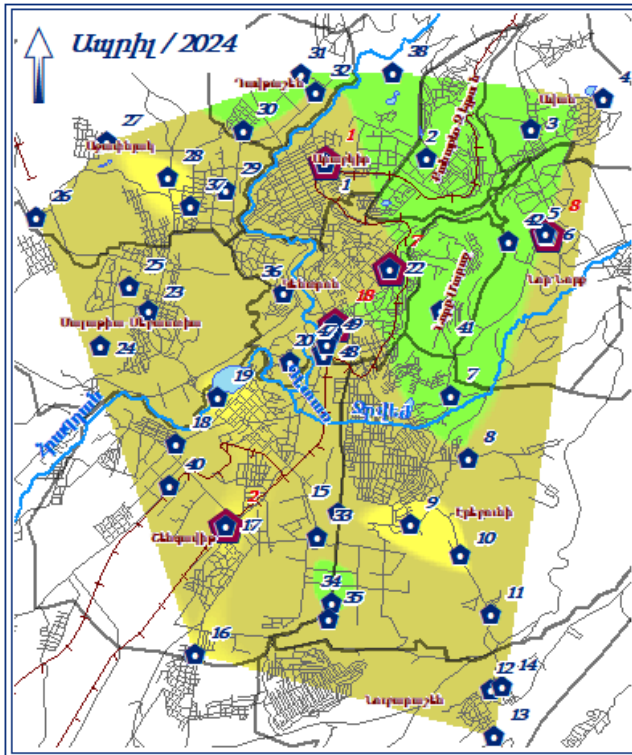

Գծապատկեր 15. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 22. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում գետնամերձ օզոնի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

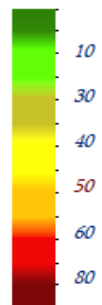
Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO₂) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

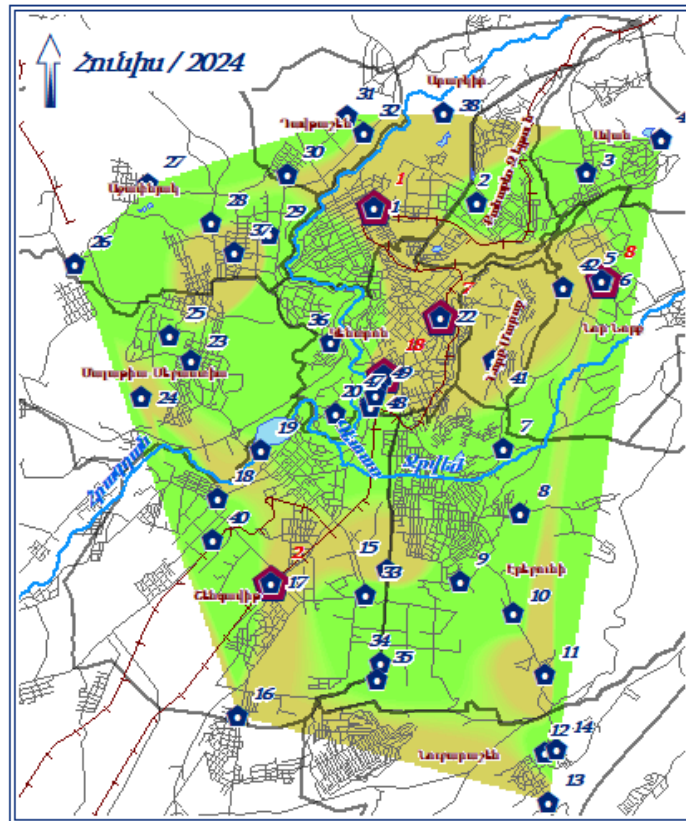
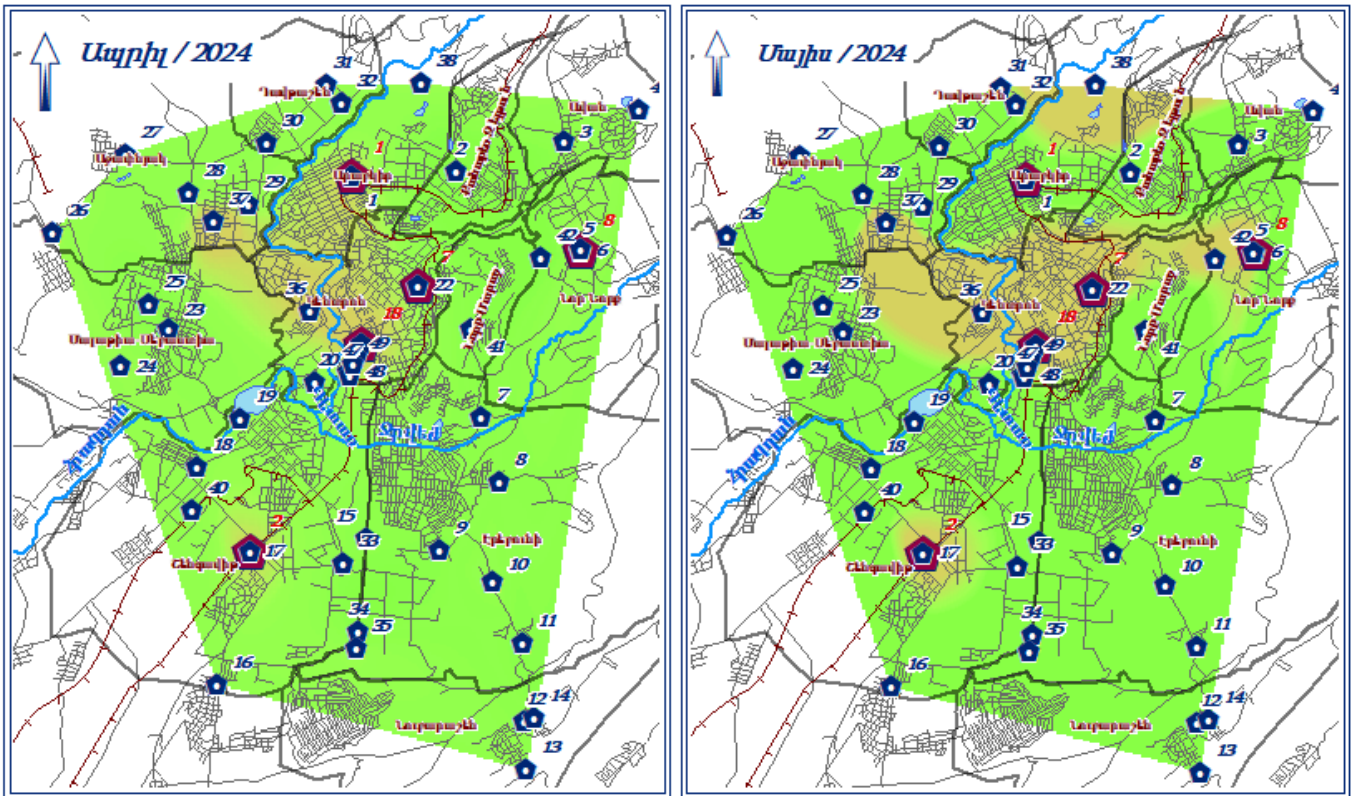
Պարտառու կոնս նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակ էտեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակ պաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Երկաթգծեր
- Երևանի վարչական շրջաններ

Մծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մկգ/մ³)

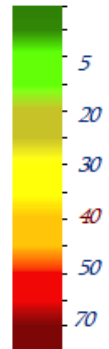
Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO_2) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

Պարենաուկան նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Երկաթգծեր
- Երևանի վարչական շրջաններ

Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

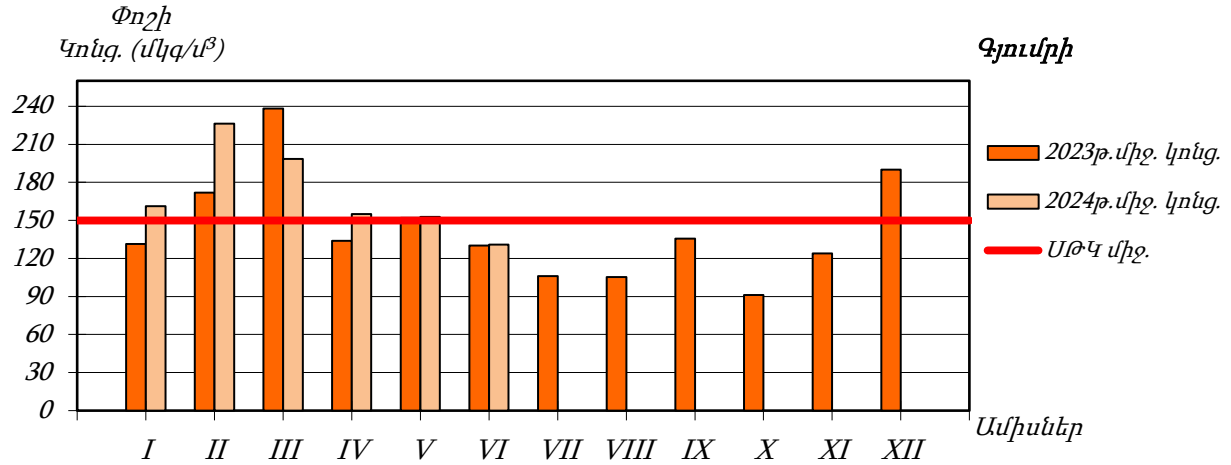

Գյումրի

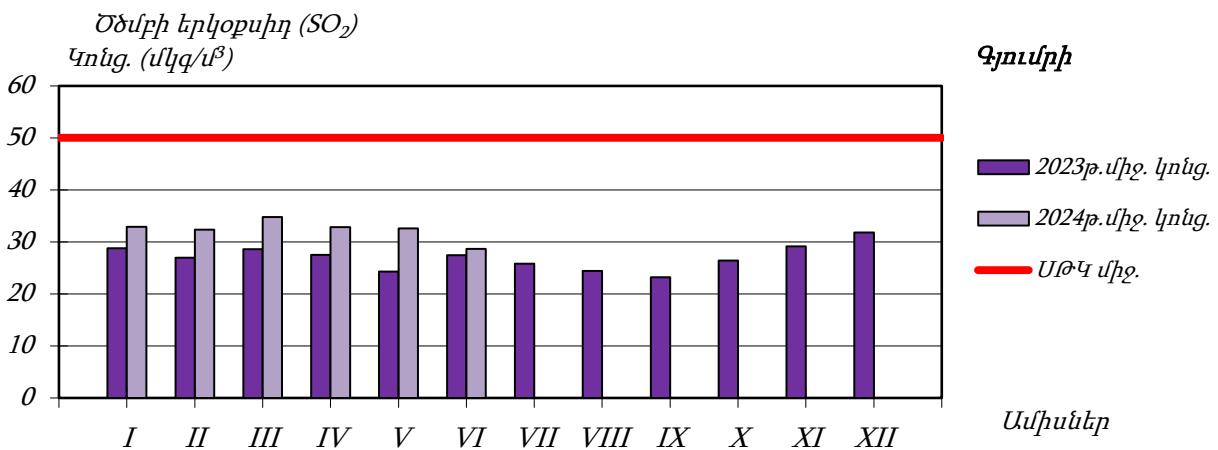
Գյումրի քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է մեկ անշարժ դիտակայան և 24 շարժական դիտակետ:

Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ապրիլ և մայիս ամիսներին գերազանցել է համապատասխան ՍԹ-ն՝ աննշան:

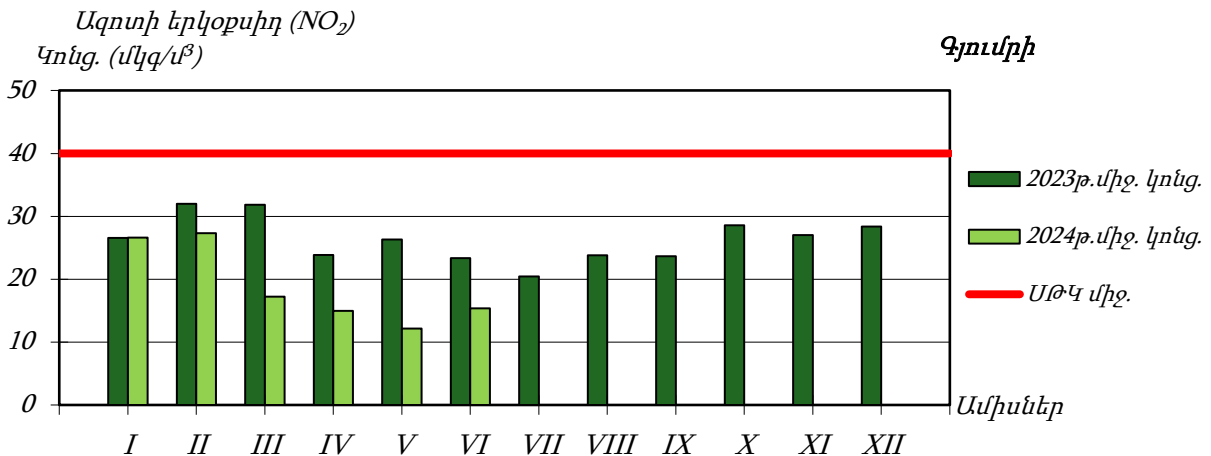
Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹ-ները:

Գծապատկեր 23. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 24. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

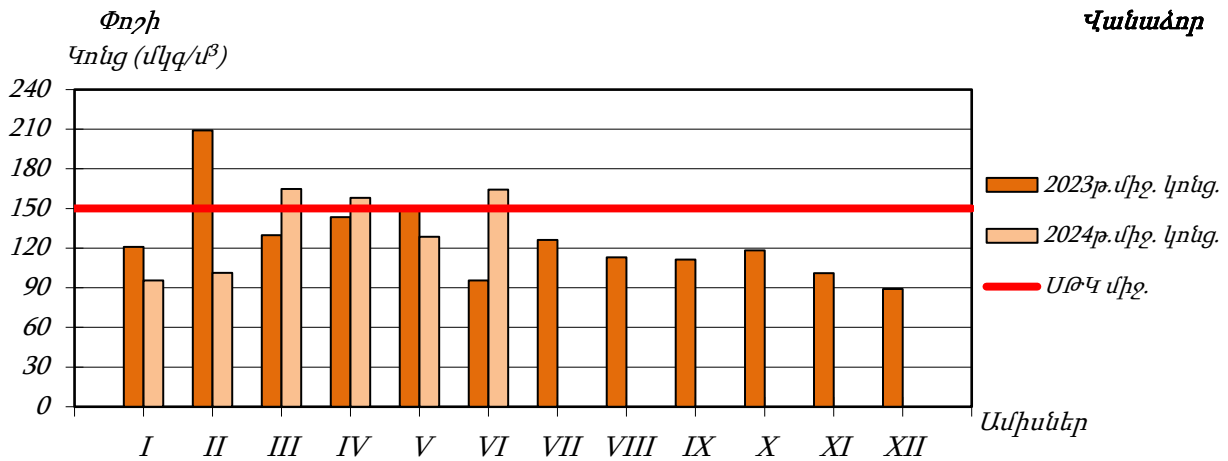

Գծապատկեր 25. Գյումրի քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

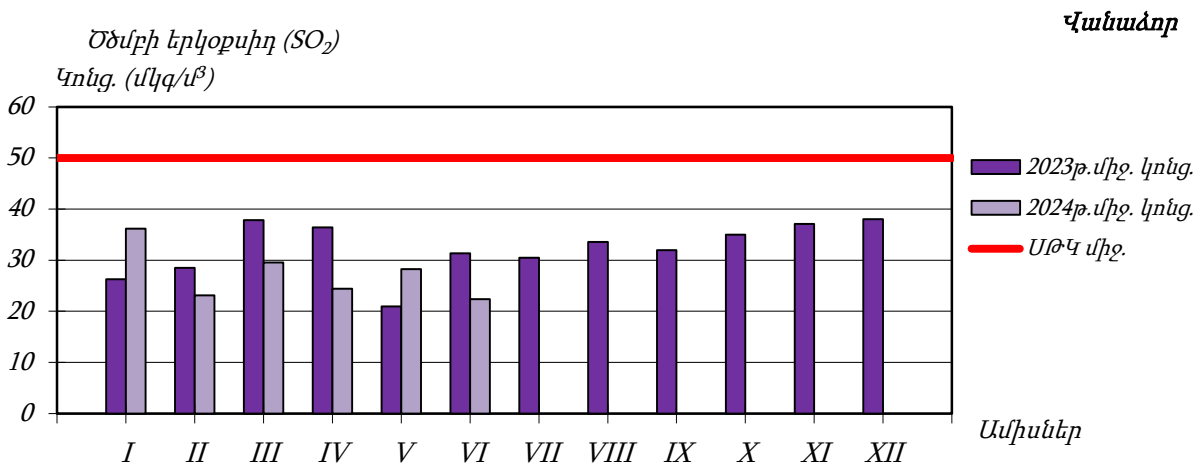
Վանաձոր

Վանաձոր քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են երեք անշարժ դիտակայան և 24 շարժական դիտակետ:

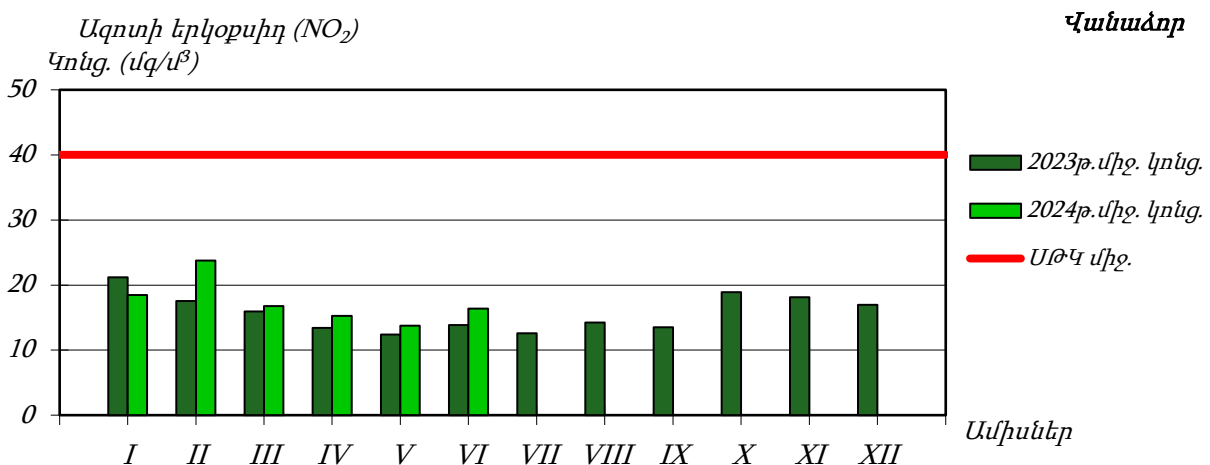
Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ապրիլ ամսին գերազանցել է համապատասխան ՄԹԿ-ն՝ աննշան, իսկ հունիսին՝ 1.1 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Գծապատկեր 26. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

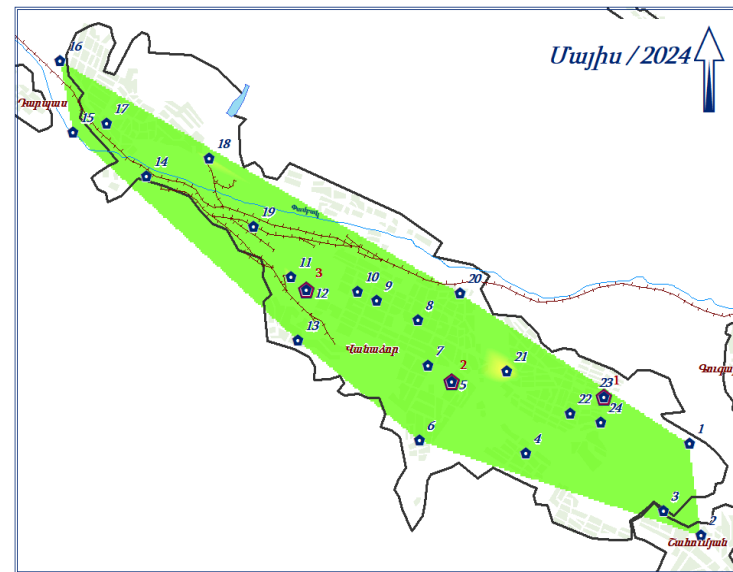
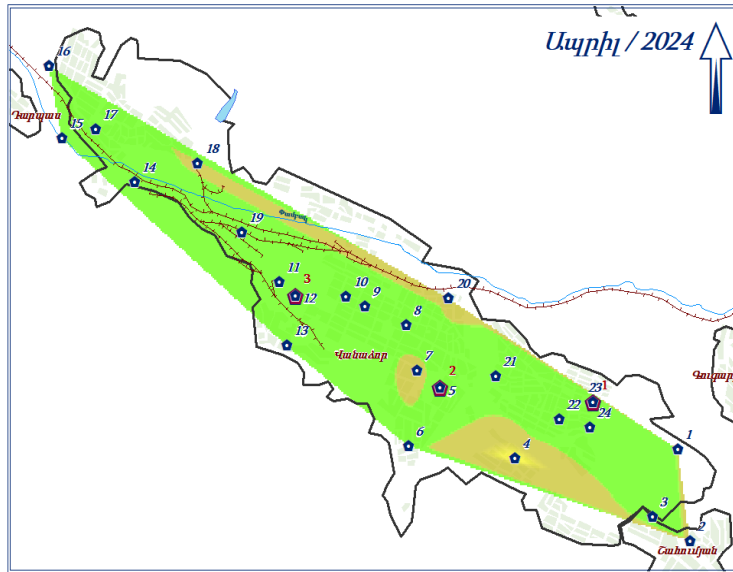

Գծապատկեր 27. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

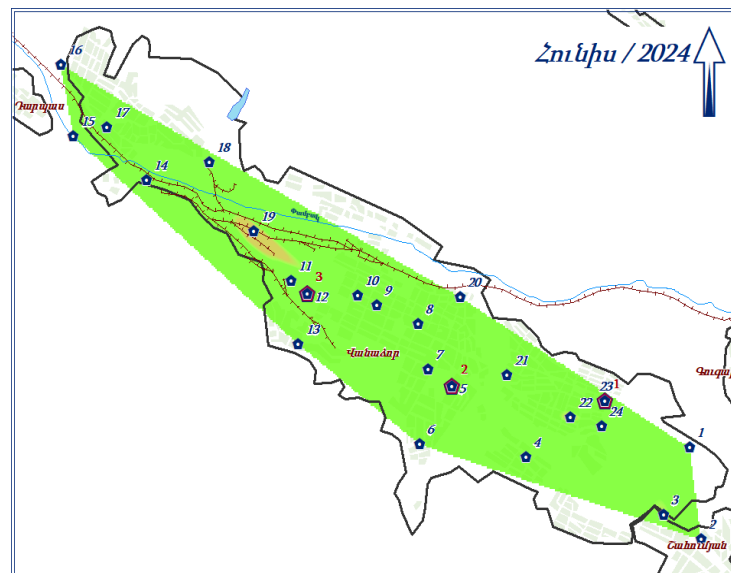
Գծապատկեր 28. Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO₂)
միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

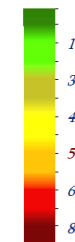

Պայմանական նշաններ

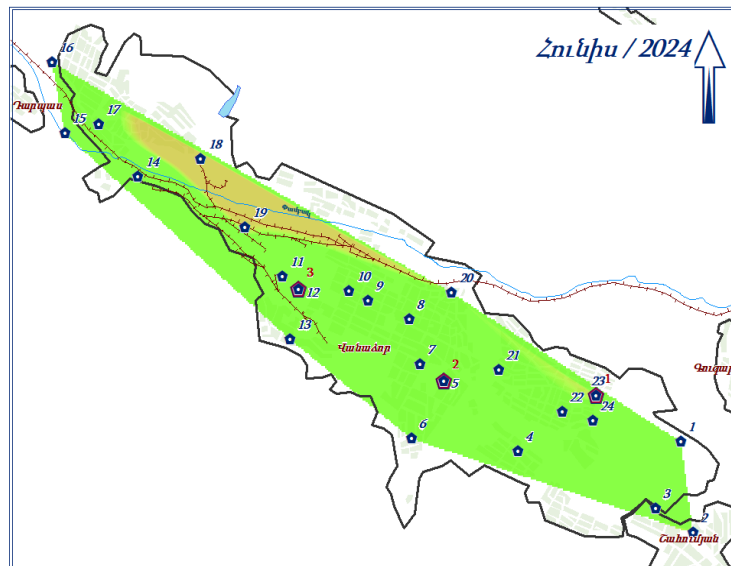
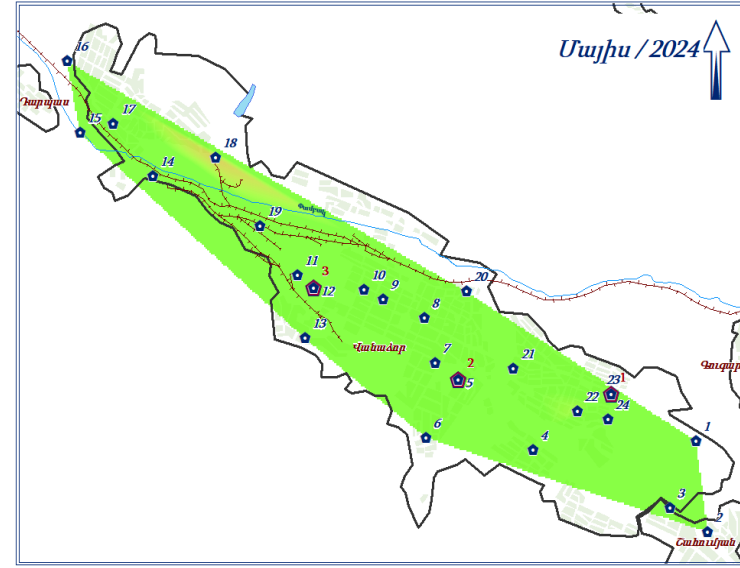
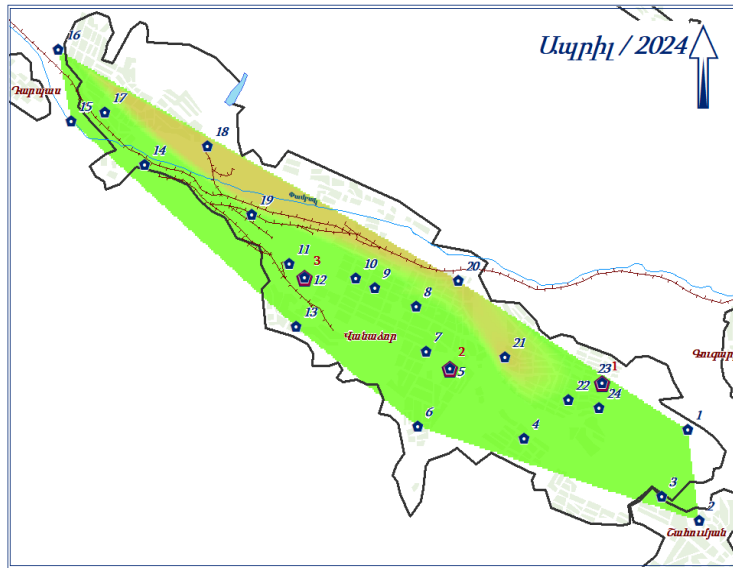
- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Միջպետական ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրեր

Ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մկգ/մ³)

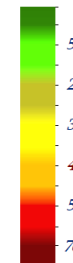
**Վանաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO₂)
միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը**

Պայմանական նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Միջպետական ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրեր

Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մկգ/մ³)

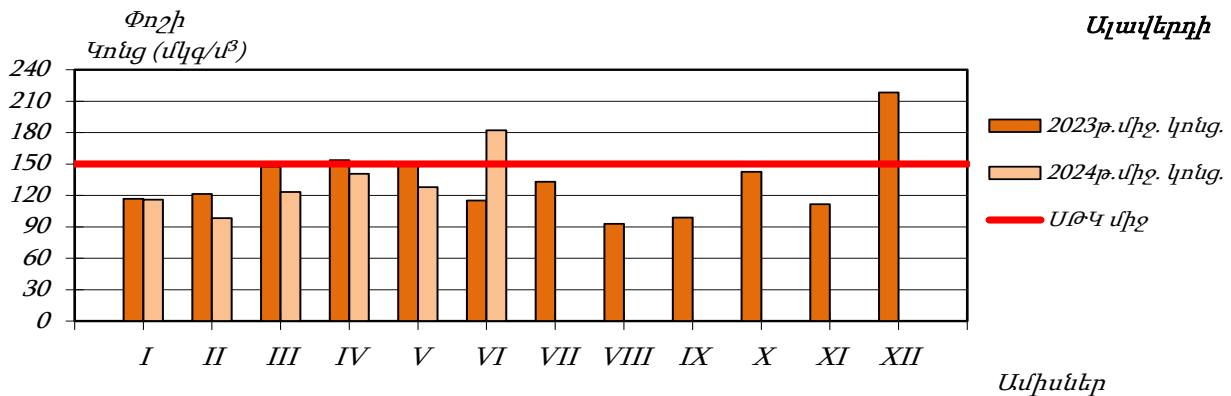

Ալավերդի

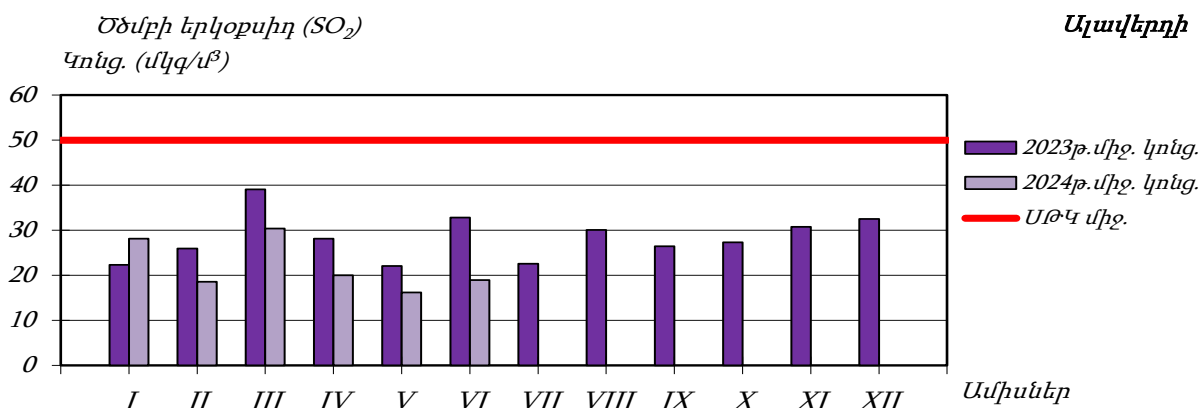
Ալավերդի քաղաքում և հարակից համայնքներում կատարվում են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Գործում են երեք անշարժ դիտակայան և 42 շարժական դիտակետ:

Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան հունիս ամսին գերազանցել է համապատասխան ՍԹԿ-ն 1.2 անգամ:

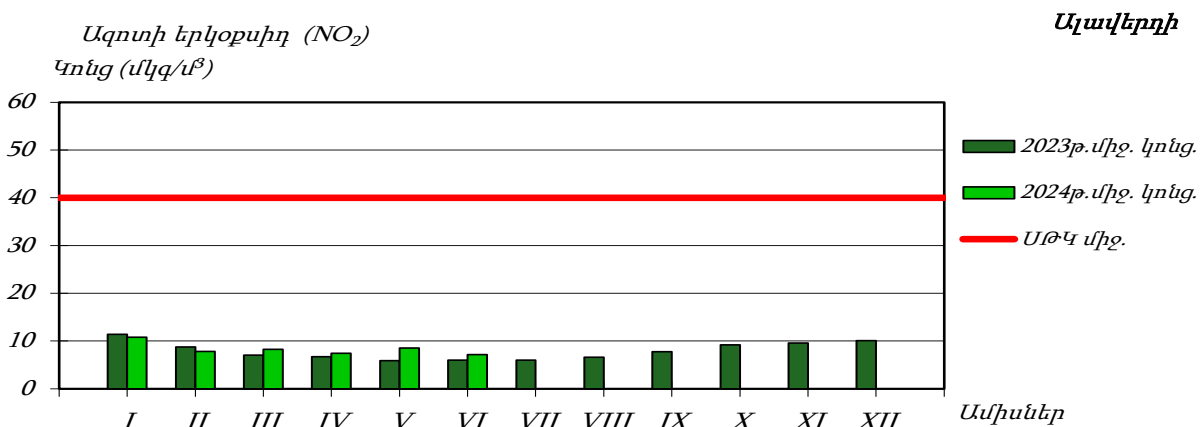
Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 29. Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոխադրումները

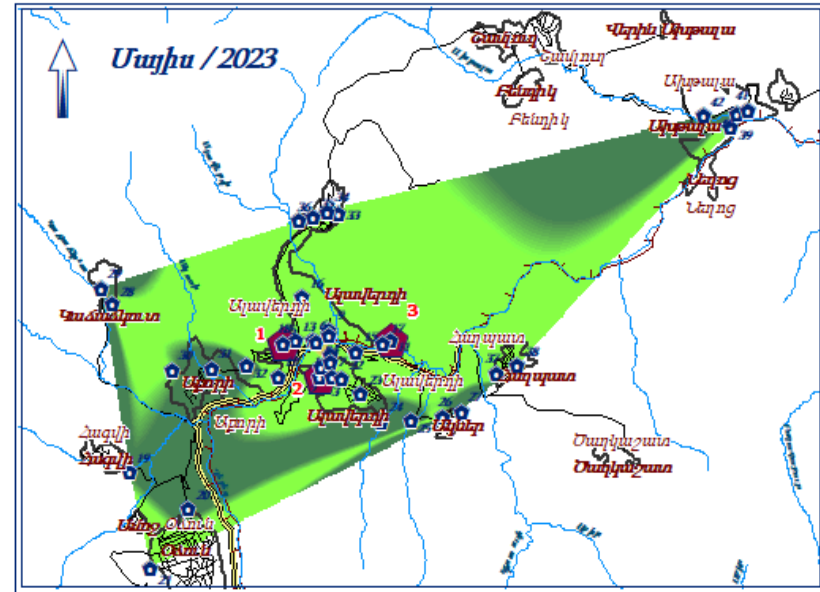
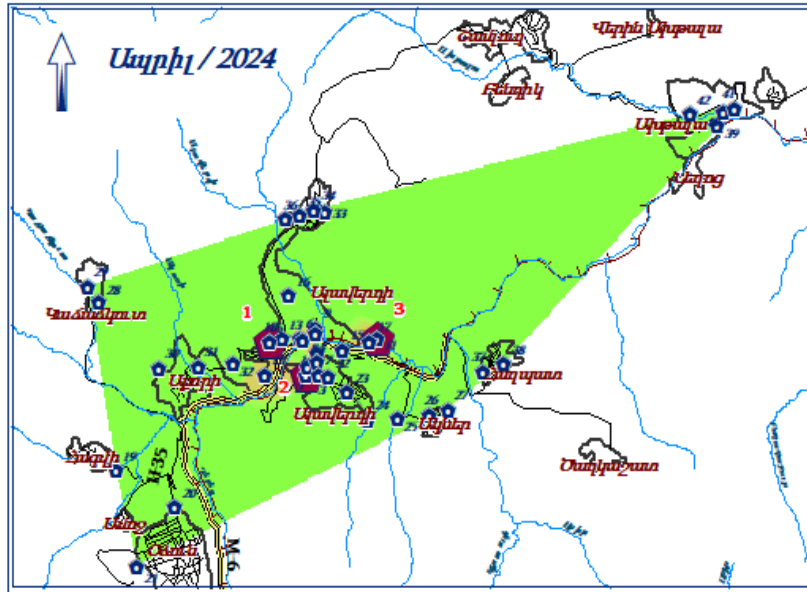

Գծապատկեր 30. Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոխադրումները

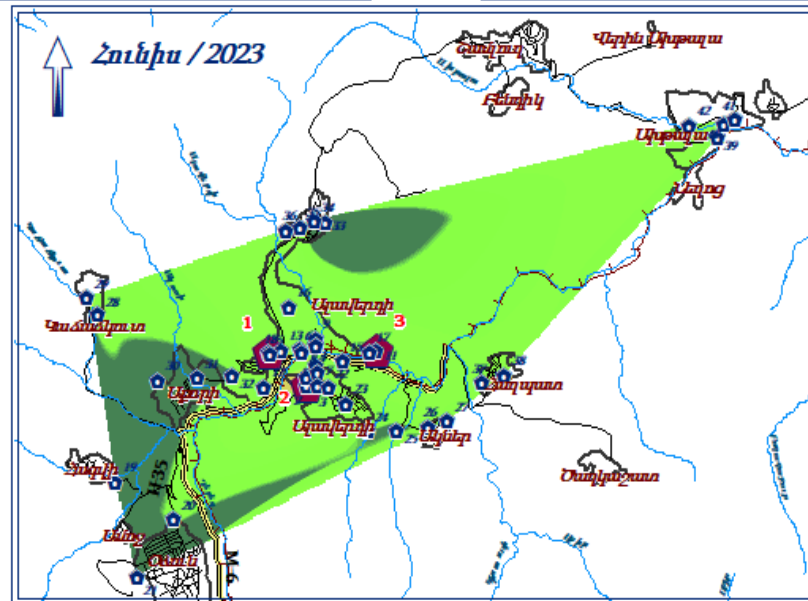
Գծապատկեր 31. Ալավերդի քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոխադրումները

Ալավերդի քաղաքի և հարակից համայնքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO₂) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

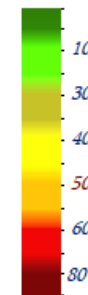

Պարբանակա նշաններ

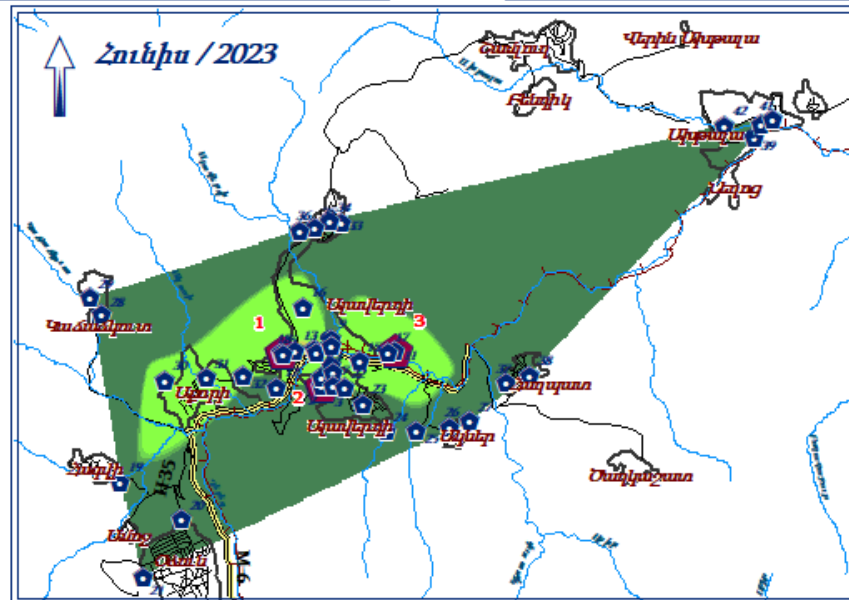
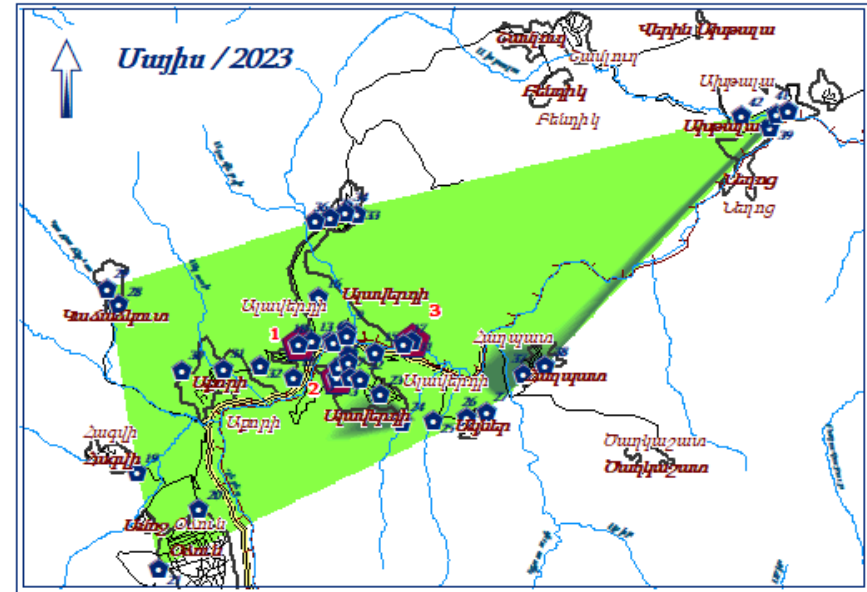
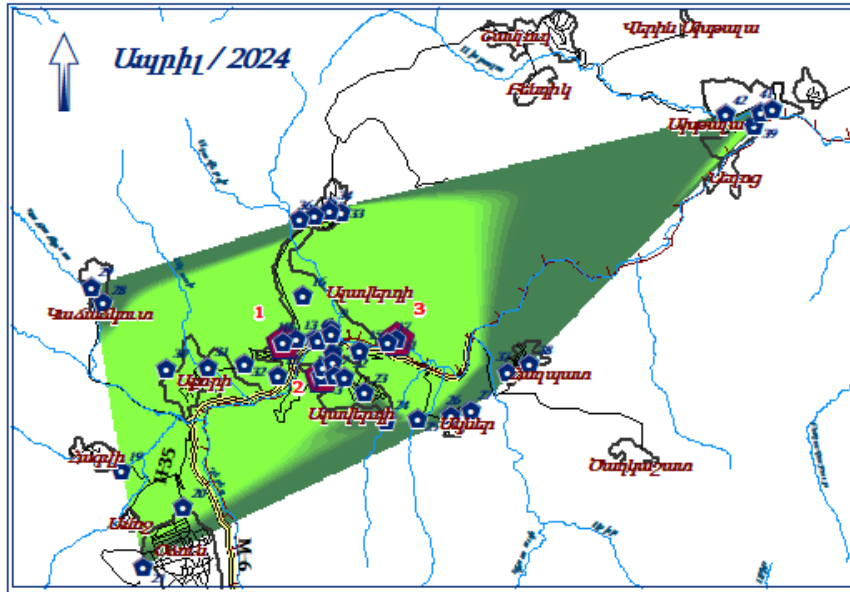
- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Միջպետական ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրեր

Ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մկգ/մ³)

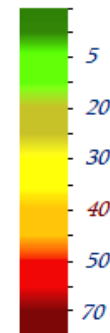
Ալավերդի քաղաքի և հարակից համայնքների մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO₂) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

Պարմա նախա և նշաններ

- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակտիվ նմուշառման դիտակայաններ
- Գետային ցանց
- Ճանապարհներ և փողոցներ
- Միջպետական ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրեր

Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մկգ/մ³)

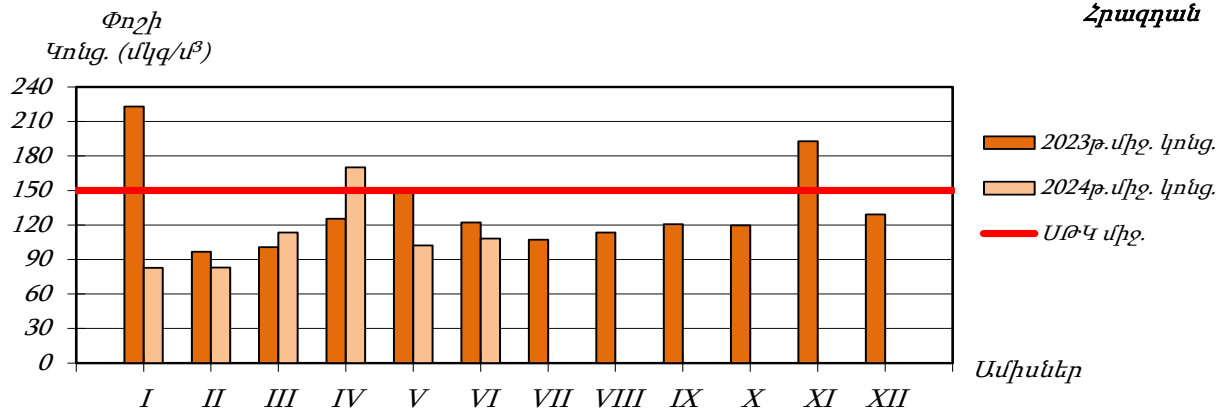

Հրազդան

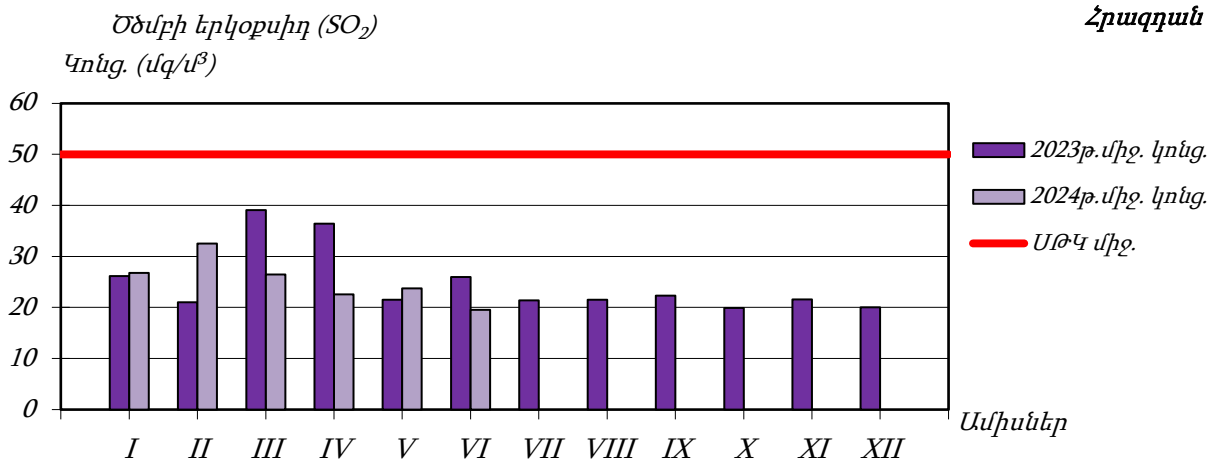
Հրազդան քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են մեկ անշարժ դիտակայան և 17 շարժական դիտակետ:

Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ապրիլ ամսին գերազանցել է համապատասխան ՄԹԿ-ն 1.1 անգամ:

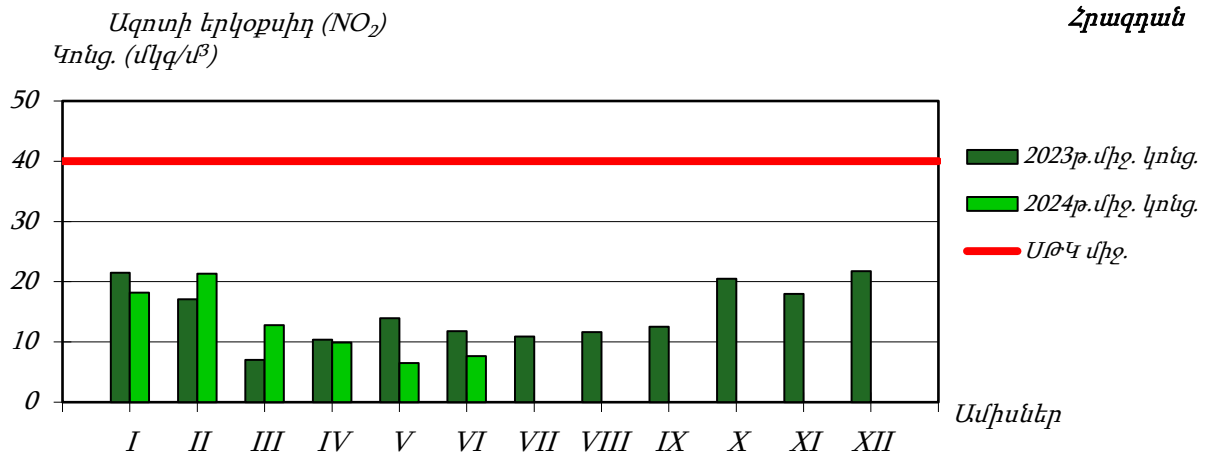
Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Գծապատկեր 32. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 33. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

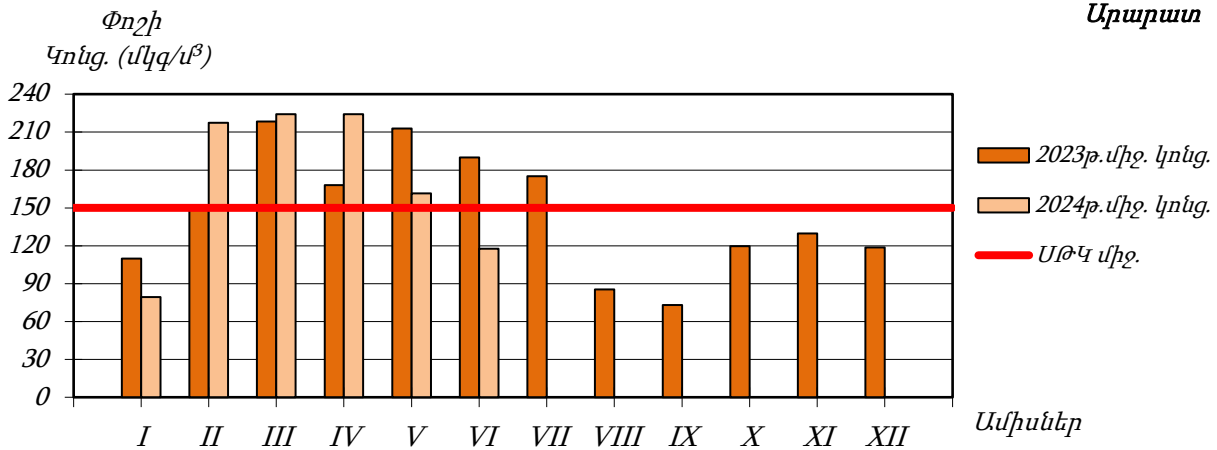
Գծապատկեր 34. Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտ երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Արարատ

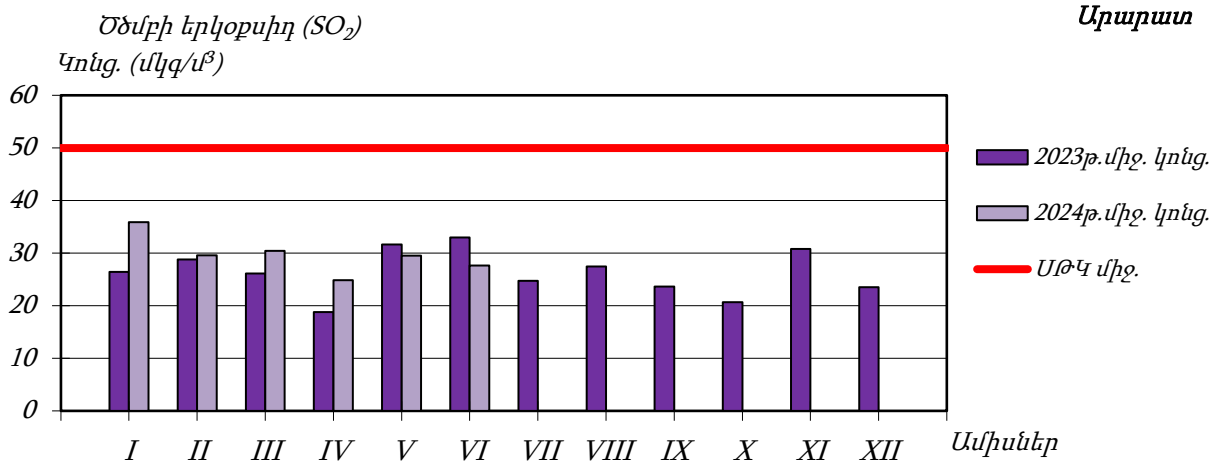
Արարատ քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են մեկ անշարժ դիտակայան և 12 շարժական դիտակետ:

Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիան ապրիլ և մայիս ամսներին գերազանցել է համապատասխան ՍԹԿ-ն 1.1-1.5 անգամ:

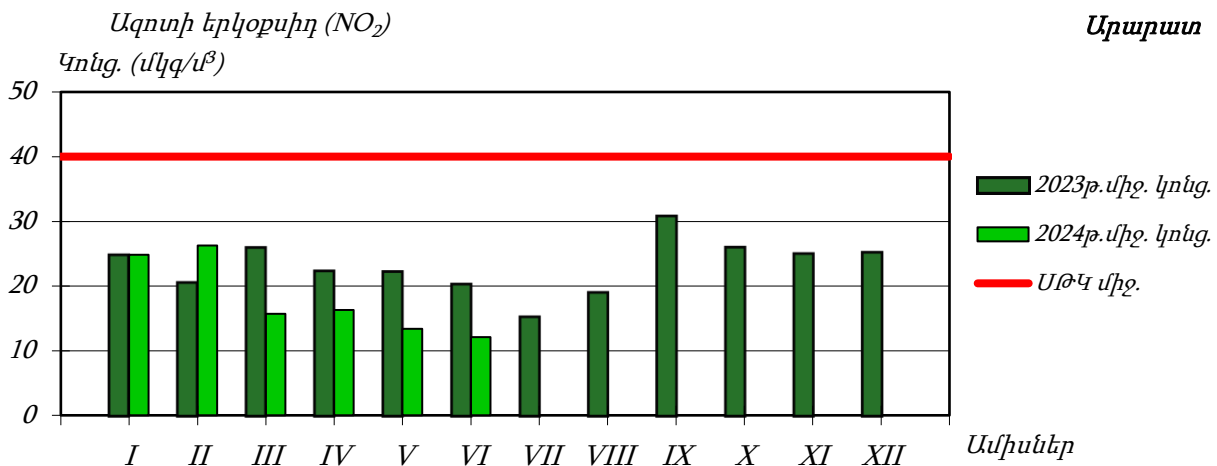
Ազոտի երկօքսիդի և ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 35. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 36. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

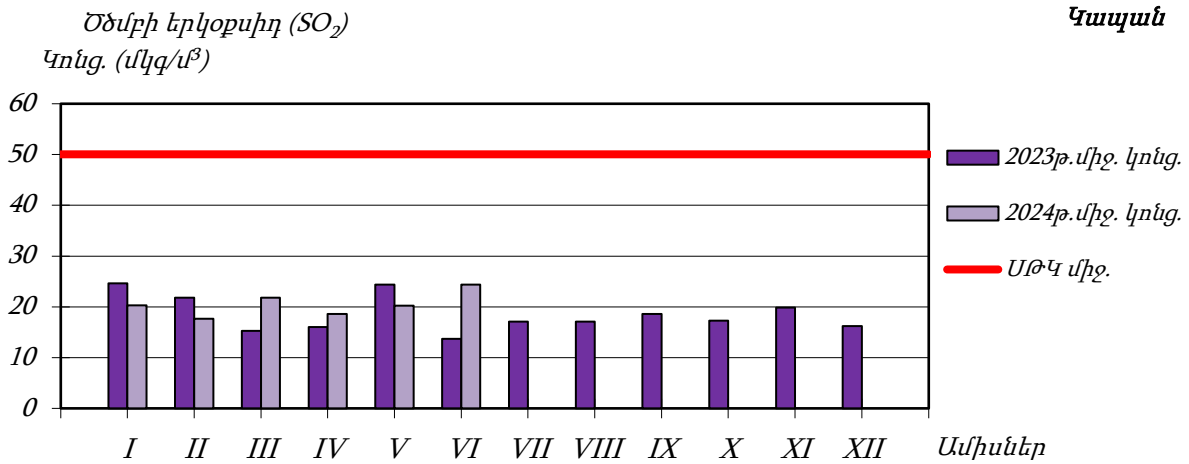

Գծապատկեր 37. Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

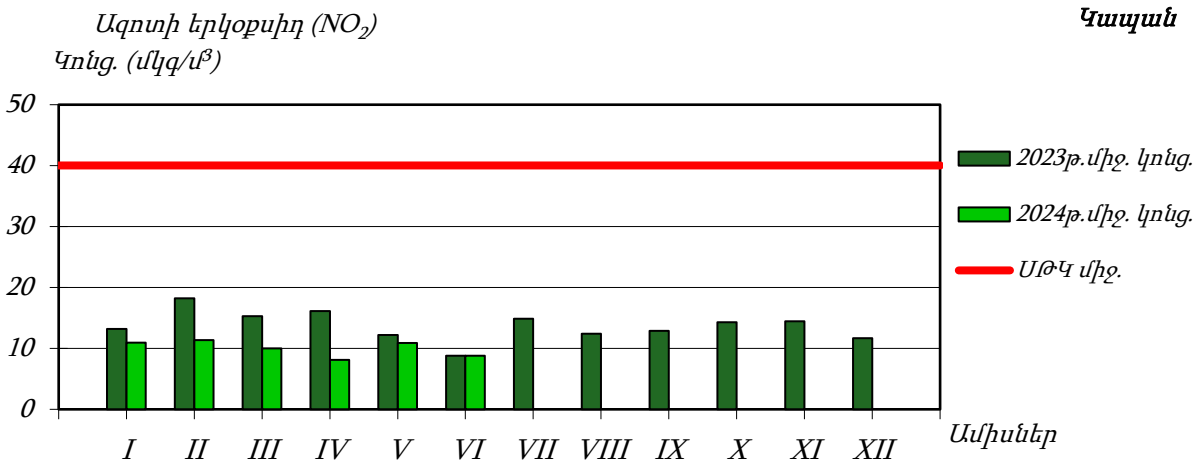
Կապան

Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում կատարվում են ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 11 շարժական պասիվ նմուշառման դիտակետ:

Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսներին չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 38. Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

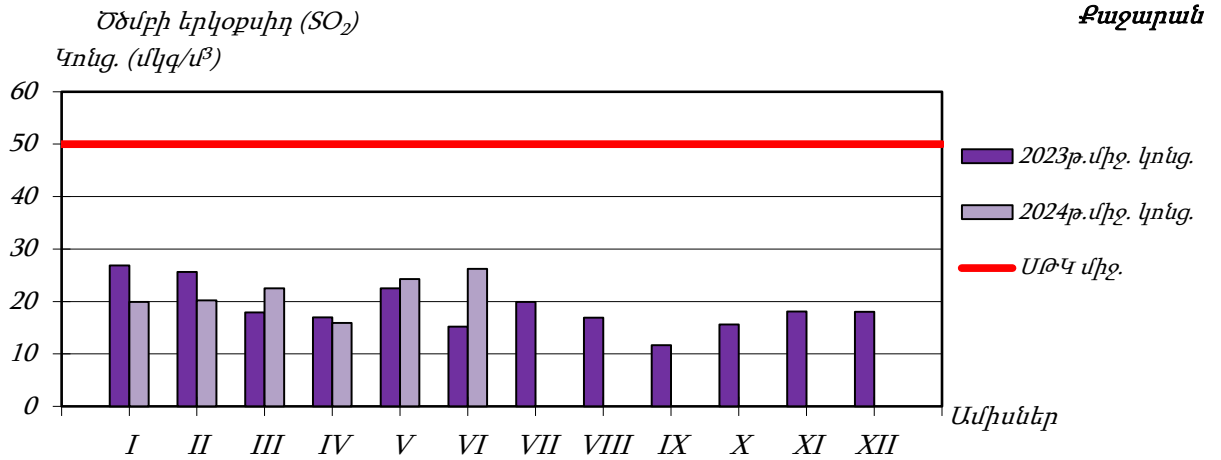

Գծապատկեր 39. Կապան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

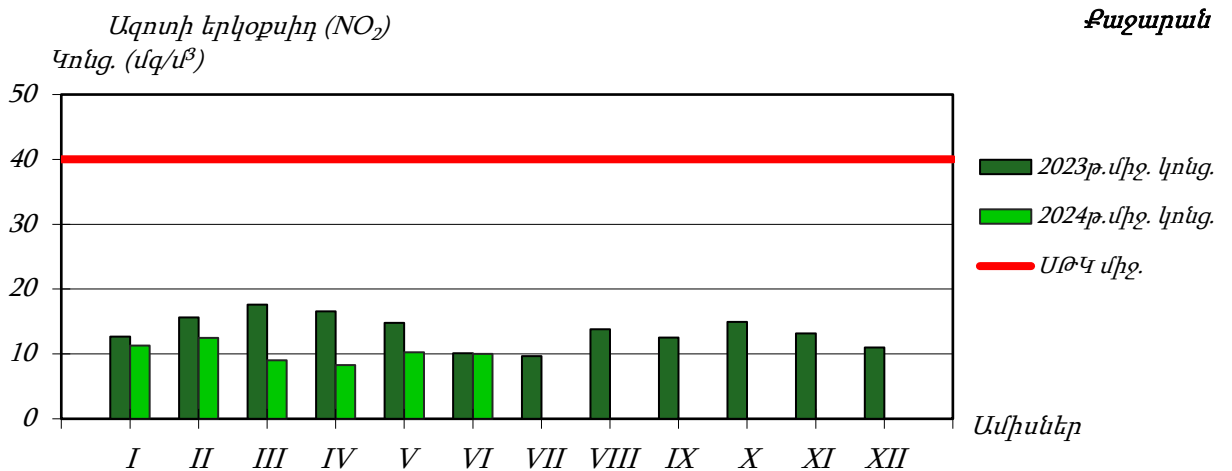
Քաջարան

Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում կատարվում են ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 15 շարժական պասիվ նմուշառման դիտակետ:

Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 40. Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

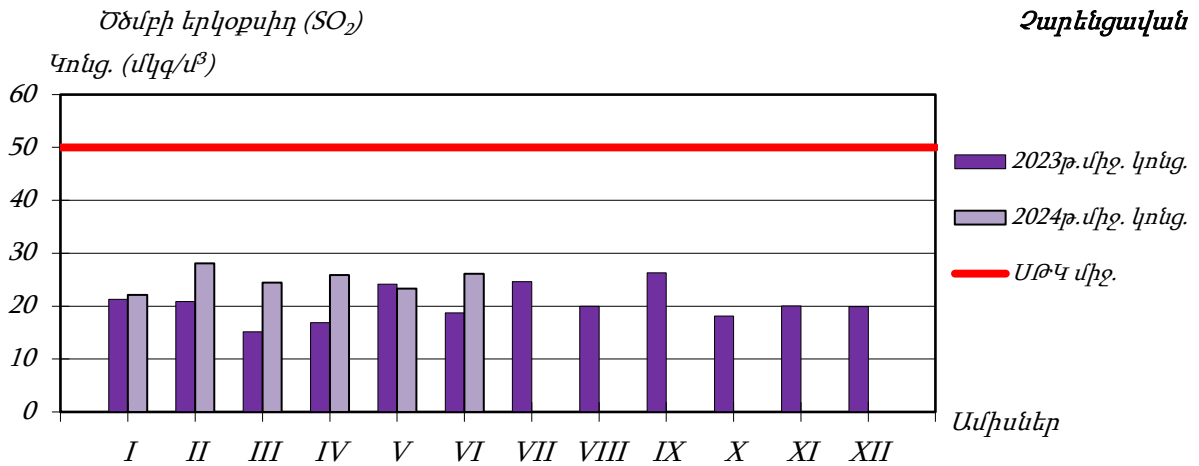

Գծապատկեր 41. Քաջարան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

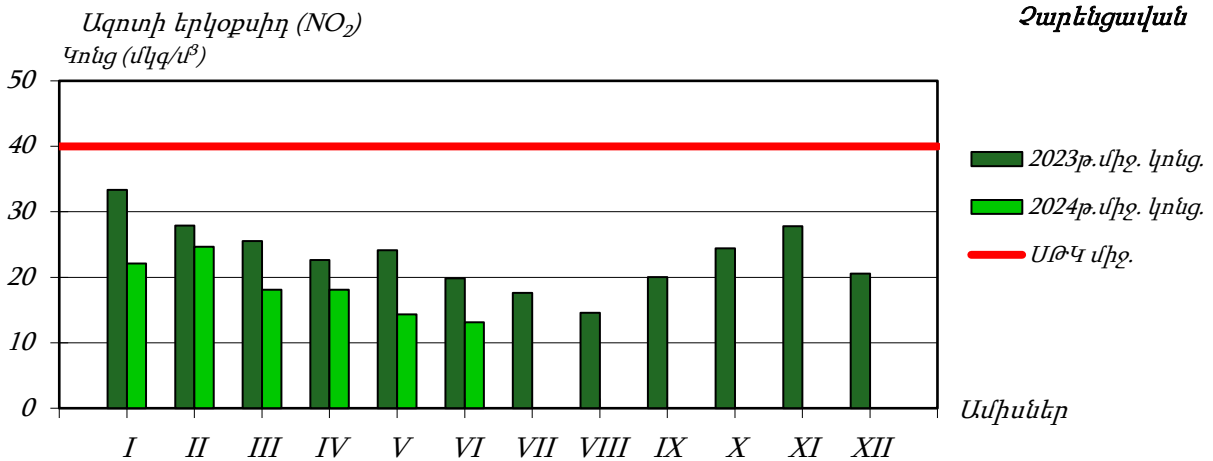
Չարենցավան

Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում կատարվում են ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 10 շարժական պասիվ նմուշառման դիտակետ:

Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 42. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

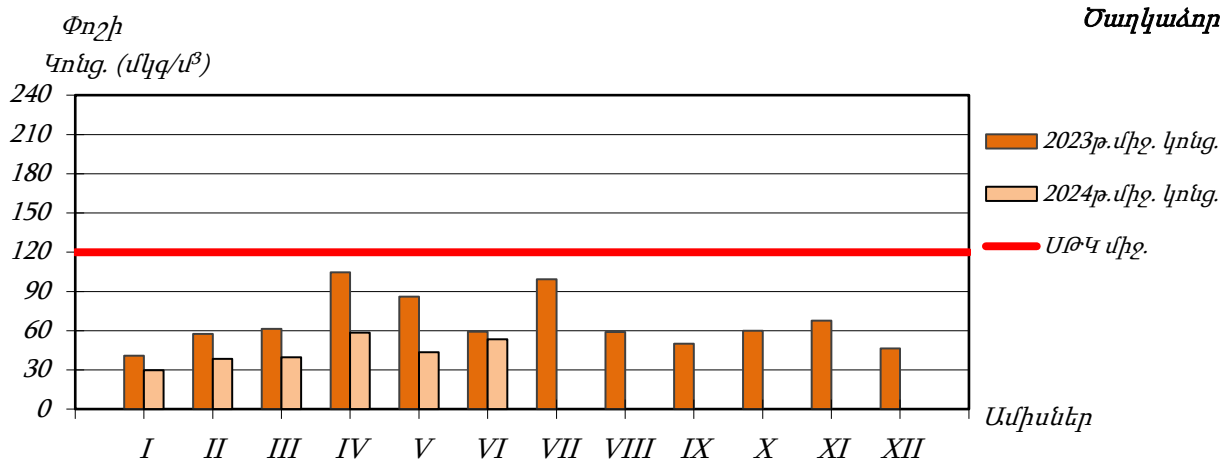

Գծապատկեր 43. Չարենցավան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

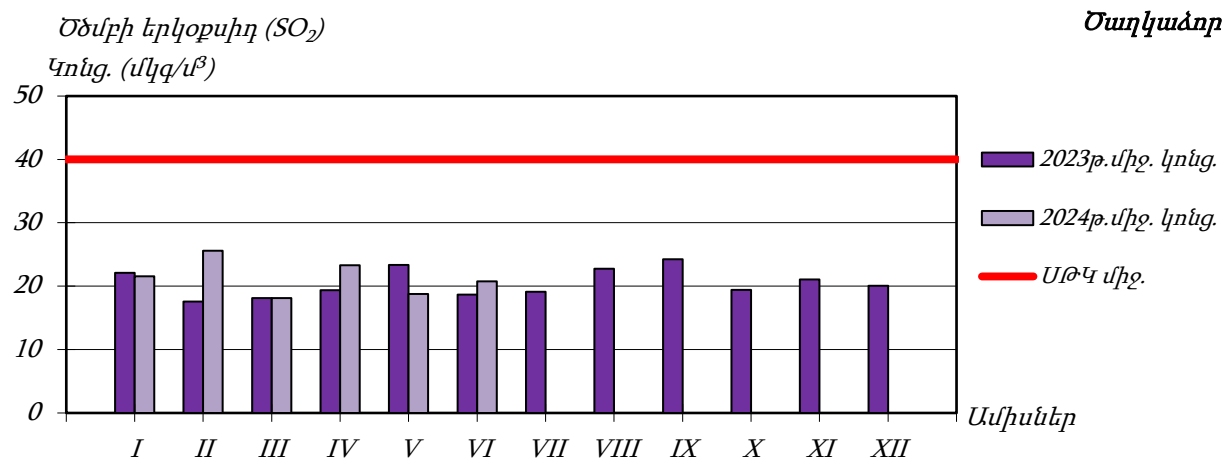
Ծաղկածոր

Ծաղկածոր քաղաքում կատարվում են փոշու, ծծմբի և ազոտի երկօքսիդների դիտարկումներ: Քաղաքում գործում են մեկ անշարժ դիտակայան և 14 շարժական պասիվ նմուշառման դիտակետ:

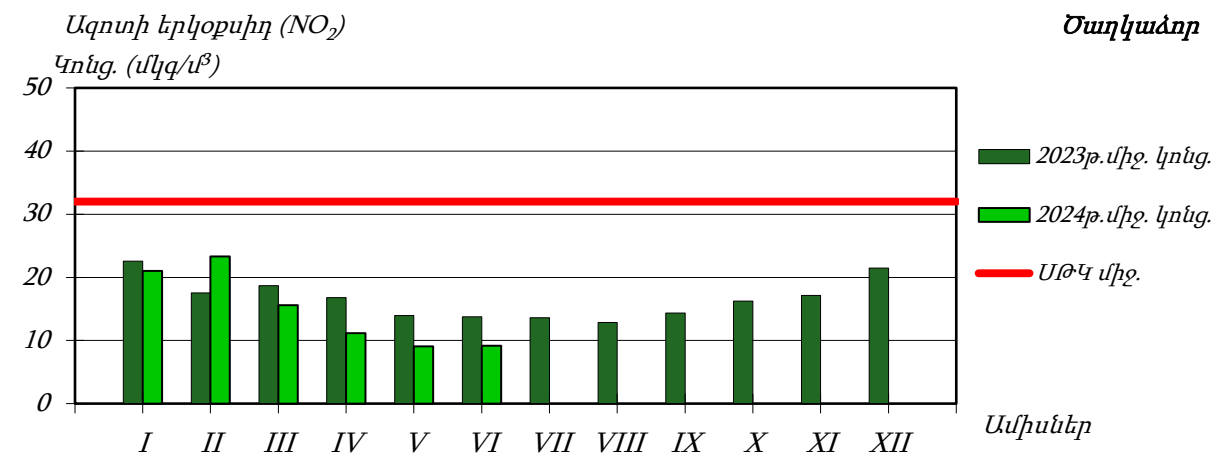
Ծաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

Գծապատկեր 44. Ծաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 45. Ծաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 46. Ծաղկածոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Մթնոլորտային տեղումների որակ

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակի ընթացքում Ծաղկաձորում իրականացվել է 8 տեղումի նմուշառում: Նմուշներից յուրաքանչյուրում որոշվել է տեղումների որակը բնութագրող 32-ական ցուցանիշ: Որոշված ցուցանիշներից մի մասի կոնցենտրացիաները բերված են Աղյուսակ 4-ում, մնացած ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը կիրառարակվի տարեկան տեղեկագրում:

Աղյուսակ 5. Ծաղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային տեղումներում որոշ ցուցանիշների կոնցենտրացիաները.

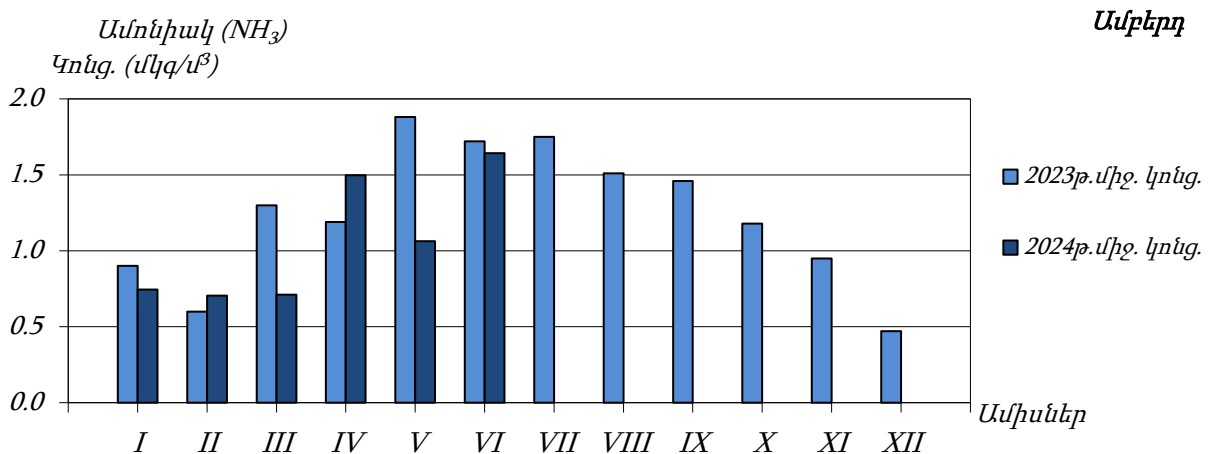
Ամսաթիվ	Ջրածնային ցուցիչ	Էլեկտրահաղորդականություն, մկՍմ/սմ	Սուլֆատ իոն, մգ/լ	Քլորիդ իոն, մգ/լ	Նիտրատ իոն, մգ/լ	Ամոնիում իոն, մգ/լ
06.04.2024	6.3	45.7	6.2	0.4	3.6	2.5
03.05.2024	6.1	16.5	0.7	0.3	0.7	0.4
04.05.2024	6.2	17.0	0.8	0.4	0.6	0.5
12.05.2024	6.1	21.0	1.7	0.2	0.7	0.4
14.05.2024	6.5	17.5	1.4	0.3	1.1	0.4
25.05.2024	6.6	29.1	2.8	0.4	2.4	0.9
26.05.2024	6.6	18.8	1.7	0.3	1.1	0.9
26.06.2026	6.1	16.5	0.7	0.3	0.7	0.4

**Եվրոպայում մեծ տարածությունների վրա օդի աղտոտիչների տարածման
մոնիթորինգի և գնահատման համատեղ ծրագիր**

Մթնոլորտային օդ

Ամբերդի միջազգային կայանում 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում կատարվել են մթնոլորտային օդի և փոշու դիտարկումներ: Մթնոլորտային օդի նմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի, ամոնիակի և նիտրատ իոնի. իսկ փոշու նմուշներում՝ քլորիդ, նիտրատ, սուլֆատ, ամոնիում իոնների և 21 մետաղների պարունակությունները: Կատարված դիտարկումների վերաբերյալ ընդհանրական տեղեկատվություն կտրվի տարեկան տեղեկագրում:

Ամոնիակի ($ՍԹԿ_{միջ.}=40\text{մկգ/մ}^3$) միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ն:

Գծապատկեր 47. Ամբերդի կայանում ամոնիակի միջին ամսական կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Մթնոլորտային տեղումների որակ

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակի ընթացքում Ամբերդի կայանում վերցվել է տեղումների 14 նմուշ: Նմուշներից յուրաքանչյուրում որոշվել է տեղումների որակը բնութագրող 32-ական ցուցանիշ: Որոշված ցուցանիշների կոնցենտրացիաները բերված են Աղյուսակ 5-ում: 2-րդ եռամսյակում չներկայացված ցուցանիշների վերաբերյալ տեղեկատվությունը կներկայացվի տարեկան տեղեկագրում:

Աղյուսակ 6. Ամբերդի մթնոլորտային տեղումներում որոշ ցուցանիշների կոնցենտրացիաները.

Ամսաթիվ	Ջրածնային ցուցիչ	Էլեկտրահաղորդականություն, մկՍմ/սմ	Սուլֆատ իոն, մգ/լ	Քլորիդ իոն, մգ/լ	Նիտրատ իոն, մգ/լ	Ամոնիում իոն, մգ/լ
10-11.04.2024	7.0	75.8	2.2	0.6	3.1	0.4
02-03.05.2024	6.3	18.3	1.6	0.3	1.9	1.5
03-04.05.2024	6.3	5.1	0.3	0.1	0.4	0.2
04-05.05.2024	6.2	6.6	0.6	0.2	0.5	0.5
06-07.05.2024	5.8	14.7	1.8	0.6	1.0	0.2
05-06.05.2024	6.0	9.1	0.8	0.2	0.7	0.2
10.05.2024	6.2	13.7	1.3	0.2	1.8	1.1
11-12.05.2024	6.1	24.5	3.8	0.3	1.5	1.3
15.05.2024	6.1	10.9	1.4	0.1	1.0	0.9
16.05.2024	6.2	11.6	1.2	0.2	0.7	1.1
25.05.2024	6.5	18.9	1.9	0.4	1.4	0.4
07.05.2024	6.7	28.9	1.5	0.3	2.3	3.6
10-11.05.2024	6.8	20.6	1.6	0.3	2.2	1.7
29.05.2024	6.5	17.1	1.6	0.3	3.1	2.1

4. ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ՄՏՈՐԵՐԿՐՅԱ ՔԱՂՅՐԱՀԱՍ ՁՐԵՐ

Միջավայրի պայմանների և մարդու առողջության վրա բացասաբար ազդող ֆիզիկական, քիմիական և կենսաբանական աղտոտիչների թափանցումը, առաջացումն ու կուտակումը բնական ջրերում կոչվում է ջրի աղտոտում: Ջրի աղտոտման աղբյուրները հետևյալն են.

- կենցաղային հոսքաջրերը.
- արդյունաբերական հոսքաջրերը.
- ձնհալի և անձրևների ժամանակ հողահանդակներից տեղափոխված պեստիցիդները.
- բնակավայրերից վնասակար նյութերը.
- անձրևի և ձյան միջոցով՝ մթնոլորտից անջատվող աղտոտող նյութերը:

Աղտոտման աղբյուրները կարող են լինել ինչպես կետային, այնպես էլ ցրված: Կենցաղային հոսքաջրերը հիմնականում աղտոտված են լինում կենսածին նյութերով, արդյունաբերական հոսքաջրերը՝ առավել հաճախ նավթամթերքներով, ֆենոլներով, ծանր մետաղներով (կապար, կադմիում, պղինձ, ցինկ և այլն) և բարդ օրգանական միացություններով (սինթետիկ լվացամիջոցներ, ներկեր, ճարպեր), որոնք վատթարացնում են ջրի որակը, խմելու և սննդի մեջ օգտագործելու համար դարձնում ոչ պիտանի, խախտվում են ջրային ավազանի կենսաբանական շարժընթացները, նվազում է աղտոտող նյութերից ջրի ինքնամաքման հասկությունը, փոխվում է ջրային կենսաբազմազանության կազմն ու սննդային արժեքը: Կենցաղային հոսքաջրերը հիմնականում պարունակում են աղիքային վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչներ:

Մակերևութային ջրեր

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական ռեժիմի դիտարկումներ իրականացվել են 91 հիդրոլոգիական դիտակետում, այդ թվում՝ 80 գետային, 2 ջրանցքի, 5 ջրամբարային (Արփի լիճ, Ախուրյան, Մարմարիկ, Ապարան, Ագատ) և 4 լճային (Սևանա լճում): Դիտակետերում իրականացվում են ամենօրյա դիտարկումներ մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական ռեժիմի վերաբերյալ (ջրի մակարդակ, ջրի և օդի ջերմաստիճան, սառցային երևույթներ (առկայության դեպքում), ջրի ելքի չափումներ): 59 օպերատիվ դիտակետերից ամենօրյա ռեժիմով ստացվում են տվյալներ մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական ռեժիմի վերաբերյալ:

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում մակերևութային ջրերի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է հանրապետության 44 գետի, Արփի լիճ, Ախուրյանի, Ապարանի, Ագատի Երևանյան լիճ և Կեչուտի ջրամբարների, Արփա-Սևան և Որոտան-Արփա ջրատարերի և Սևանա լճի 14 դիտակետում: Ջրի որակը բնութագրվում է ֆիզիկաքիմիական մինչև 45 ինդիկատորային ցուցանիշով (հիմնական անիոններ և կատիոններ, սնուցող նյութեր, ծանր մետաղներ): Ջրի որակի գնահատումը կատարվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 2011թ. հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման: Մակերևութային ջրերի որակի գնահատման համակարգը ջրաքիմիական յուրաքանչյուր ցուցանիշի համար տարբերակում է կարգավիճակի հինգ դաս՝ «գերազանց» (1-ին դաս), «լավ» (2-րդ դաս), «միջակ» (3-րդ դաս), «անբավարար» (4-րդ դաս) և «վատ» (5-րդ դաս): Ջրի քիմիական որակի ընդհանրական գնահատականը ձևավորվում է վատագույն որակ ցուցաբերող ցուցանիշի դասով: Եթե ջրի որակի տարբեր ցուցանիշներ ընկնում են որակի տարբեր դասերի մեջ, ապա վերջնական դասակարգման մեջ հաշվի է առնվում վատագույնը: Գործում է հետևյալ սկզբունքը. «Եթե մեկը վատ վիճակում է, ապա բոլորն են վատ վիճակում»: Ջրամբարներում ջրի որակի գնահատումը կատարվում է միայն սնուցող նյութերով:

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի մոնիթորինգն իրականացվել է ազգային ցանցում ընդգրկված 119 դիտակետում, այդ թվում՝ 25 շատրվանող հորատանցք, 35 չշատրվանող հորատանցք, 12 գրունտային ջրհոր և 47 բնաղբյուր: Դիտակետերում կատարվել են ջրի ծախսի, մակարդակի և ջերմաստիճանի չափումներ ամսական 6 անգամ հաճախականությամբ:

Ստորերկրյա ջրերի որակի մոնիթորինգ իրականացվել է 55 դիտակետերում՝ որոնցից յուրաքանչյուրում որոշվել է շուրջ 40 ցուցանիշ (հիմնական անիոններ և կատիոններ, աղային ռեժիմի տարրեր, մետաղներ):

Հյուսիսային ջրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Հյուսիսային ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 21 դիտակետում: Օպերատիվ հիդրոլոգիական դիտակետերից որոշների ջրի էլքերի միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 6-ում:

Աղյուսակ 7. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական էլքեր. մՅ/վ								
		ապրիլ			մայիս			հունիս		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Փամբակ	Թումանյան	22.1	25.7	86	33.8	30.3	112	16.9	19.0	89
Դեբեդ	Այրում	64.6	69.9	92	128	82.7	155	57.4	60.7	95
Ձորագետ	Գարգառ	22.5	28.4	79	54.5	36.7	149	25.7	28.2	91
Աղստև	Իջևան	27.4	26.6	103	40.5	27.9	145	12.1	16.5	73
Գետիկ	Գոշ	15.6	10.8	144	16.4	10.6	155	5.64	5.47	103

Մակերևութային ջրերի որակ

Հյուսիսային ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 22 դիտակետում:

Փամբակ գետի ջրի որակը Խնկոյան գյուղից վերև երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Սպիտակ քաղաքից ներքև և Վանաձոր քաղաքից վերև հատվածներում՝ ապրիլ և մայիս ամիսներին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Վանաձոր քաղաքից ներքև՝ ապրիլ և մայիս ամիսներին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «վատ» որակ (5-րդ դաս):

Դեբեդ գետի ջրի որակը Մարց գետի թափման կետից ներքև հատվածում ապրիլ և հունիս ամիսներին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Այրում քաղաքից վերև՝ ապրիլ ամսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), սահմանի մոտ հատվածում՝ ապրիլ և հունիս ամիսներին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

Ձորագետ գետի ջրի որակը Ստեփանավան քաղաքից վերև և գետաբերանի հատվածներում ապրիլին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), մայիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Տաշիր գետի ջրի որակը Միխայելովկա գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Սարատովկա գյուղից ներքև հատվածում ապրիլին և հունիսին ջրի որակը գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

Մարց գետի ջրի որակը գետաբերանում ապրիլին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), մայիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

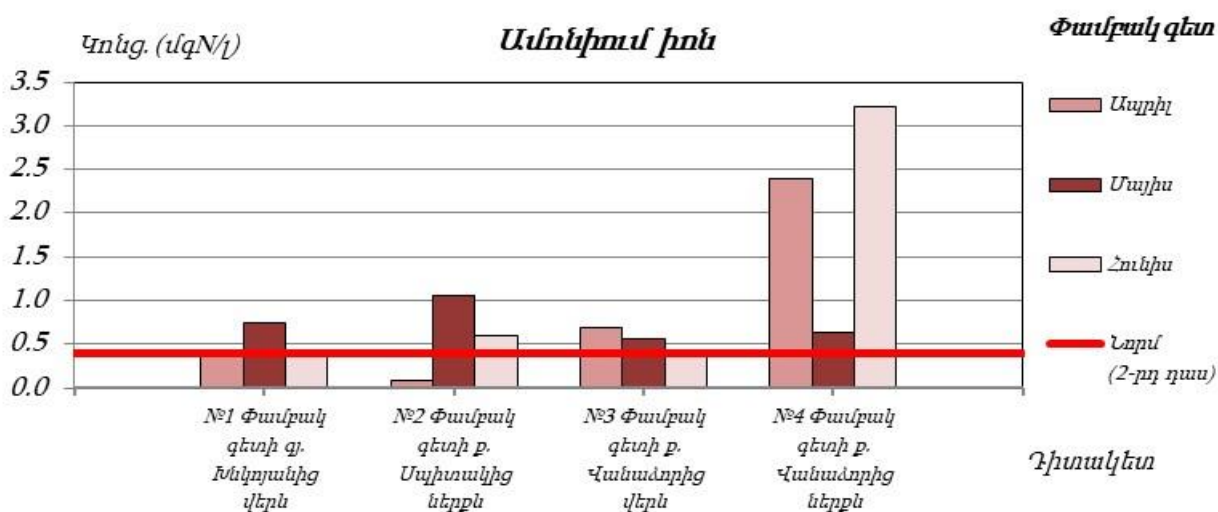
Ախթալա գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Գարգառ գետի ջրի որակը գետաբերանում ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), մայիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

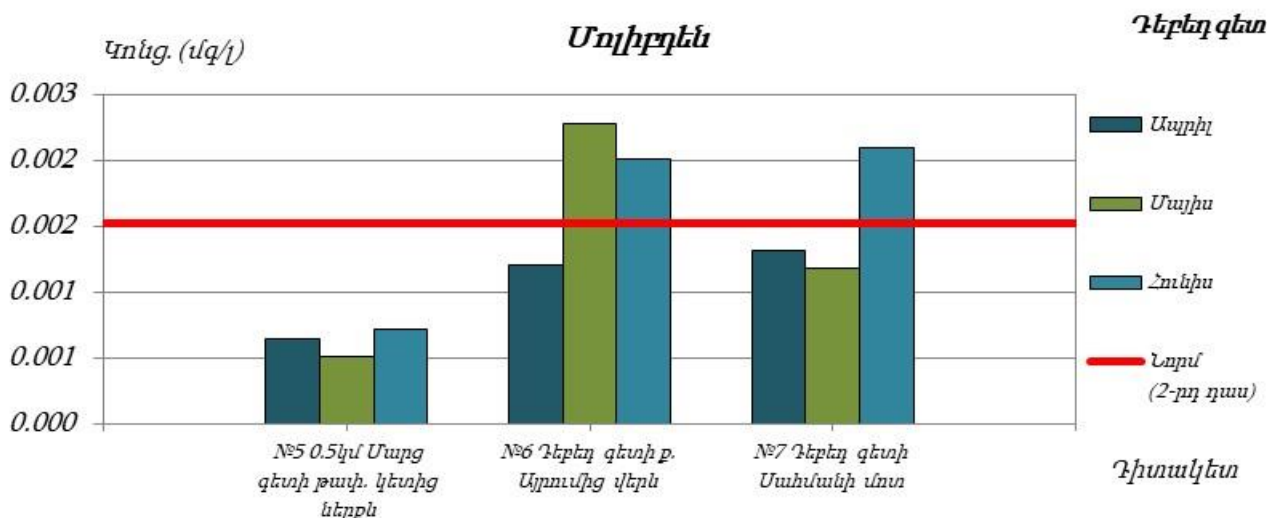
Շնող գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Աղստև գետի ջրի որակը Դիլիջան քաղաքից վերև և ներքև հատվածներում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), Իջևան քաղաքից վերև և ներքև հատվածներում երեք ամիսների ընթացքում ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

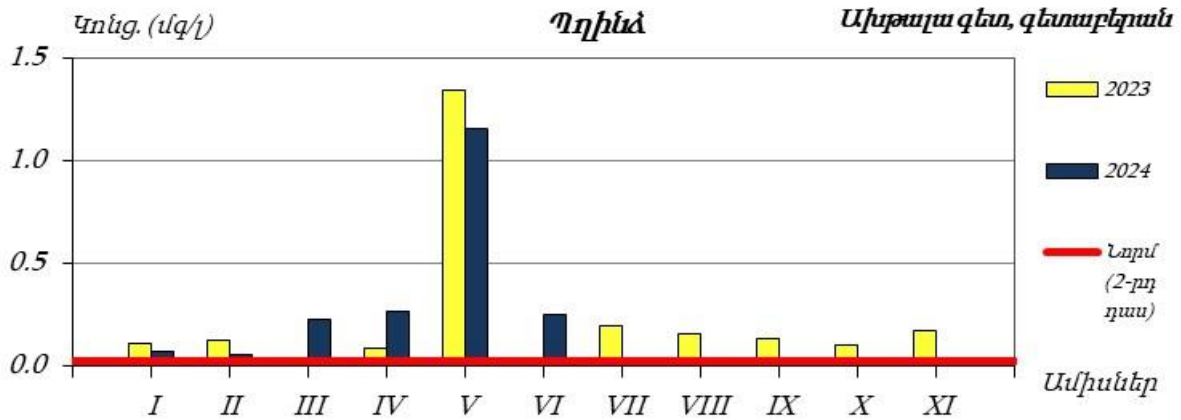
Գետիկ գետի ջրի որակը Վահան գյուղից վերև և գետաբերանի հատվածներում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

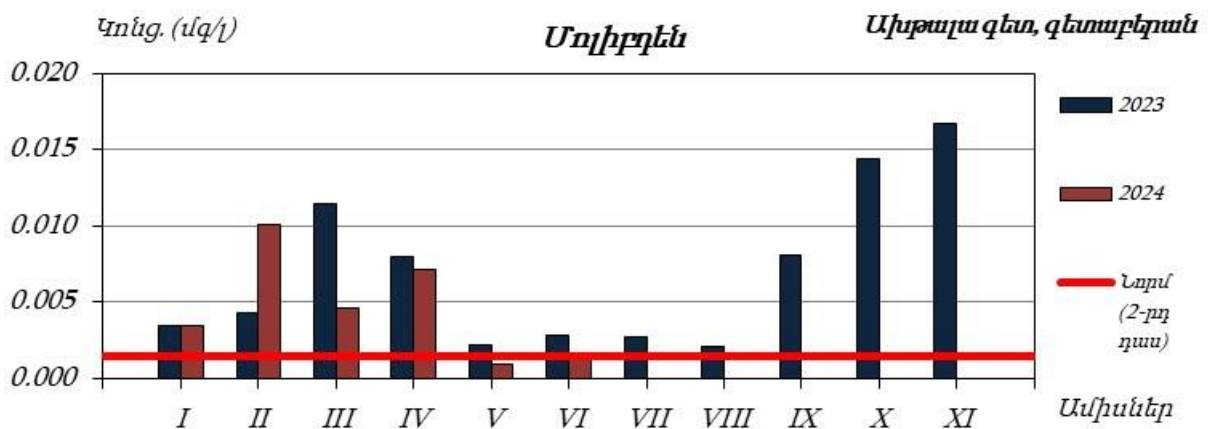
Գծապատկեր 48. Փամբակ գետում ամռան ժամանակահատվածի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 49. Դերեղ գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 50. Ախթալա գետում պղինձի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

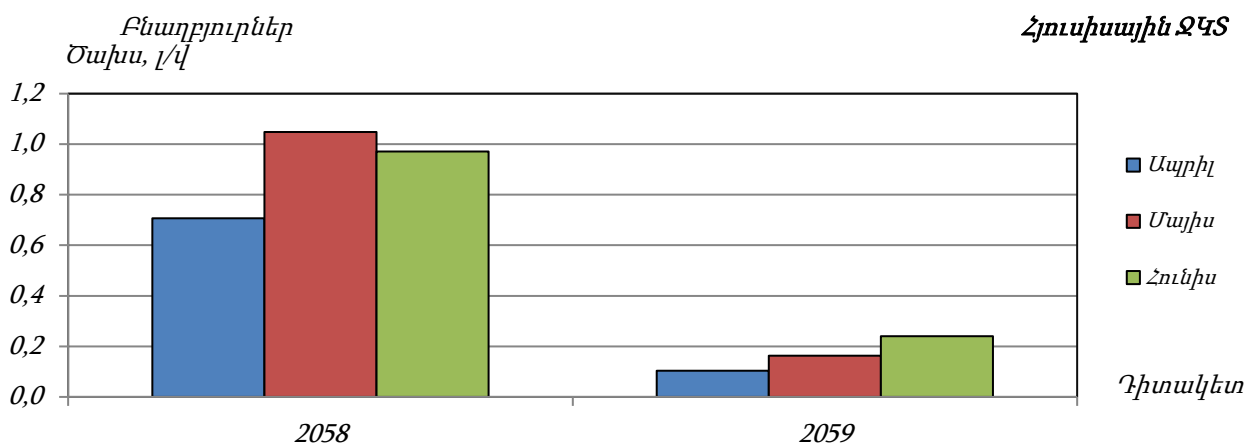
Գծապատկեր 51. Ախթալա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Հյուսիսային ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 2 բնադրյուրում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի և ծախսի չափումներ: Դիտակետերը գտնվում են Դիլիջան համայնքի Հաղարծին գյուղում:

N2058 և N2059 դիտակետերում նկատվել է ջրի ծախսի ավելացում: Տատանումները կազմել են համապատասխանաբար 0.27 և 0.14 լ/վ:

Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է N2058 բնադրյուրում, որտեղ հանքայնացման, նիտրատ, սուլֆատ և քլորիդ իոնների պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 52. Հյուսիսային ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Ախտուրյանի ջրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Ախտուրյանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 16 դիտակետում. այդ թվում՝ 14 գետային և 2 ջրամբարային: Օպերատիվ երկու դիտակետերի ջրի էլքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 7-ում:

Աղյուսակ 8. Ախտուրյանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական էլքեր. մ ³ /վ								
		ապրիլ			մայիս			հունիս		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Ախտուրյան	Ախտուրիկ	12.6	15.7	80	12.3	11.5	107	6.18	6.41	96
Մեծամոր	Մեծամոր	5.56	29.5	19	2.29	20.5	11	2.09	15.2	14

Մակերևութային ջրերի որակ

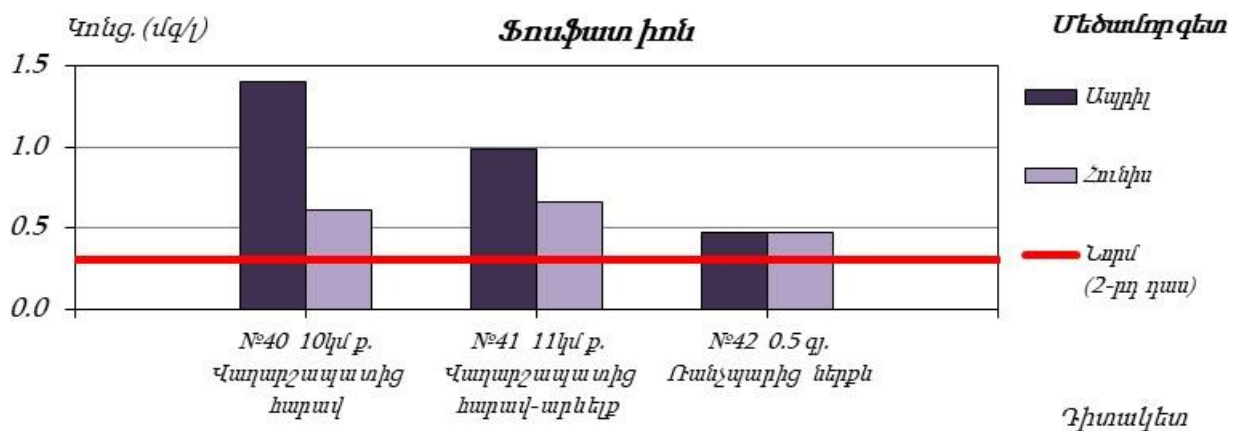
Ախտուրյանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 11 դիտակետում:

Ախտուրյան գետի ջրի որակը Ամասիա գյուղից ներքև ապրիլին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Գյումրի քաղաքից վերև՝ ապրիլին՝ «վատ» (5-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Գյումրի քաղաքից ներքև ապրիլին և մայիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Բազարան գյուղից ներքև հատվածում ապրիլին և հունիսին ջրի որակը գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Աշոցք գետի ջրի որակը Մուսայեյան գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանում՝ մայիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Կարկաչուն գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Մեծամոր գետի ջրի որակը Վաղարշապատ քաղաքից հարավ, հարավ-արևելք և Ռանչպար գյուղից ներքև հատվածներում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Գծապատկեր 53. Մեծամոր գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Ախուրյանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 40 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

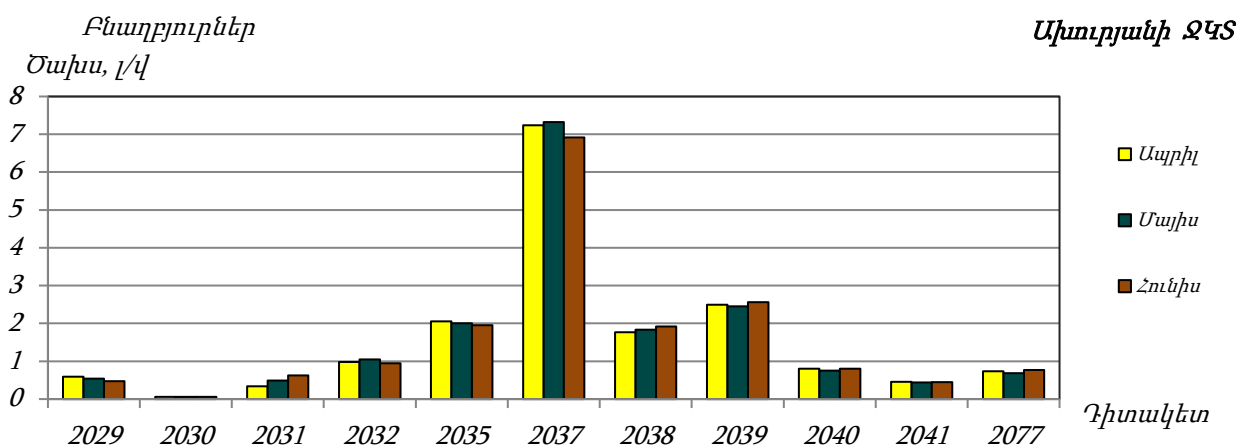
Ախուրյանի ՋԿՏ-ի Արարատյան արտեզյան ավազանի հատվածում՝ Եղեգնուտ (N105), Ակնաշեն (N108, N199), Ապագա (N152, N2020, N2057), Արագափ (N1537), Տարոնիկ (N2026), Լուսազյուղ (N2022), Բամբակաշատ (N2024) և Հայկավան (N2025) գյուղերի հորատանցքերում և գրունտային ջրհորներում դիտվել է ջրի մակարդակների իջեցում՝ 0.03-0.52 մ սահմաններում:

Առափի (N2042) գրունտային ջրհորում մակարդակը բարձրացել է 0.10 մ-ով, իսկ Ախուրյանի (N2043) ջրհորում՝ իջել է 0.15 մ-ով:

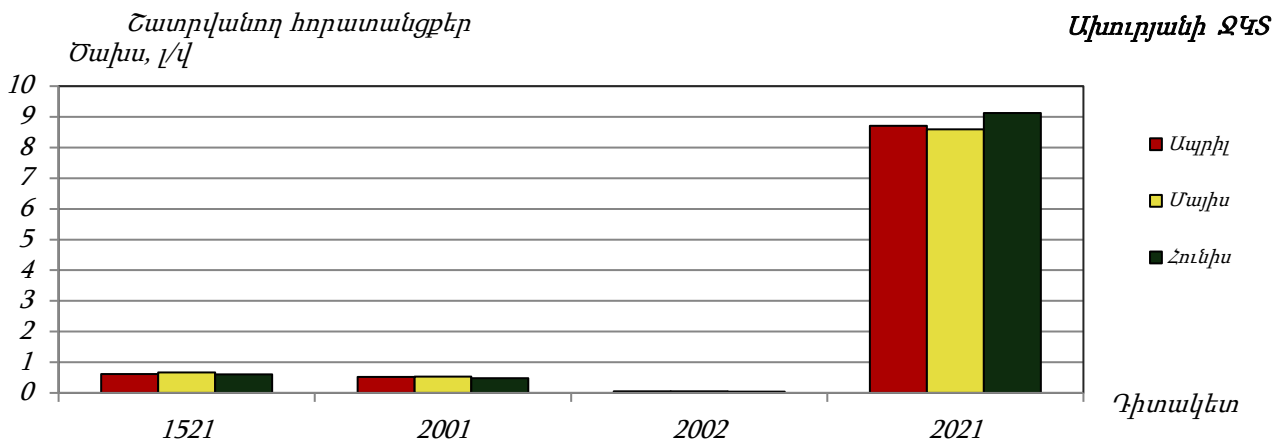
Ախուրյանի ՋԿՏ-ի Ակնաշեն (N2001, N2055) Գայ (N1521), Տարոնիկ (N2002), Ջրառատ (N2021) գյուղերի շատրվանող հորատանցքերում դիտվել են ծախսի և մակարդակի գրեթե կայուն վիճակներ: Արարատյան դաշտի նախալեռնային գոտու Արագածավան (N2080), Մյասնիկյան (N2082), Արտամետ (N2083) և Արմավիր (N2013) գյուղերի հորատանցքերում ջրերի մակարդակների տատանումներ գրեթե չեն դիտվել: Արտենի (N2081) և Այգեշատ (N2104) գյուղերի հորատանցքերում ջրի մակարդակը բարձրացել է շուրջ 0.25 մ-ով:

Գյումրի քաղաքի (N2030), Մարմաշեն (N2032, N2035), Աշոցք (N2039, N2040, N2041) և Յոդամարգ (N2077) գյուղերի բնաղբյուրներում դիտվել է ջրի ծախսի կայուն վիճակ՝ աննշան տատանումներով:

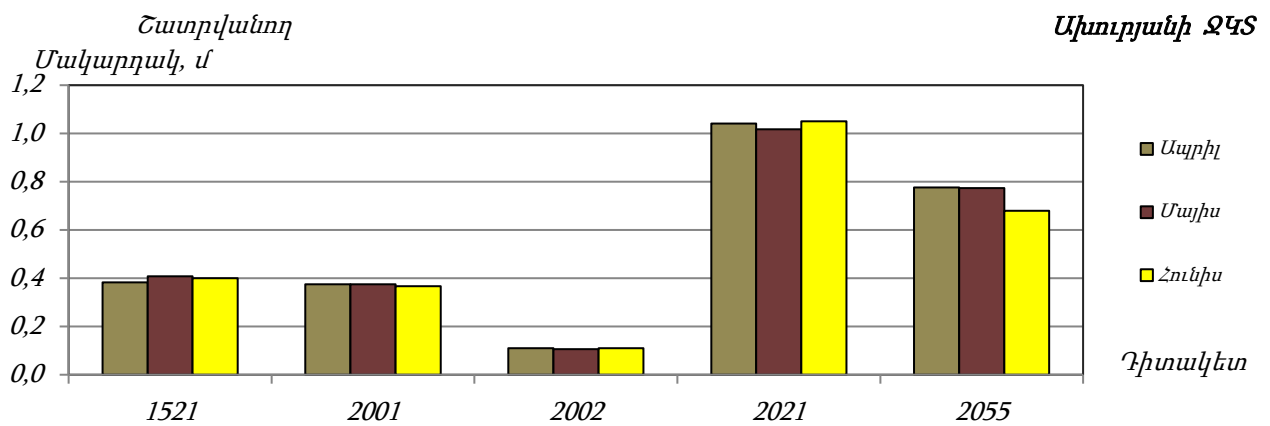
Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 19 դիտակետում: Լուսազյուղ (N2022) և Առափի (N2042) գյուղերի գրունտային ջրհորներում, ինչպես նաև Ակնաշեն (N199) գյուղի գրունտային ջրհորում և (N2055) շատրվանող հորատանցքում հանքայնացման ցուցանիշները գերազանցել են համապատասխան ՄԹԿ-ն: ՄԹԿ-ների գերազանցումներ դիտվել են նաև. Մարմաշեն գյուղի (N2035) աղբյուրում և Առափի գյուղի (N2042) գրունտային ջրհորում՝ նիտրատ իոնի, Արտամետ գյուղի (N2083) հորատանցքում՝ սուլֆատ իոնի, Լուսազյուղի (N2022) գրունտային ջրհորում՝ արսենի դեպքում:

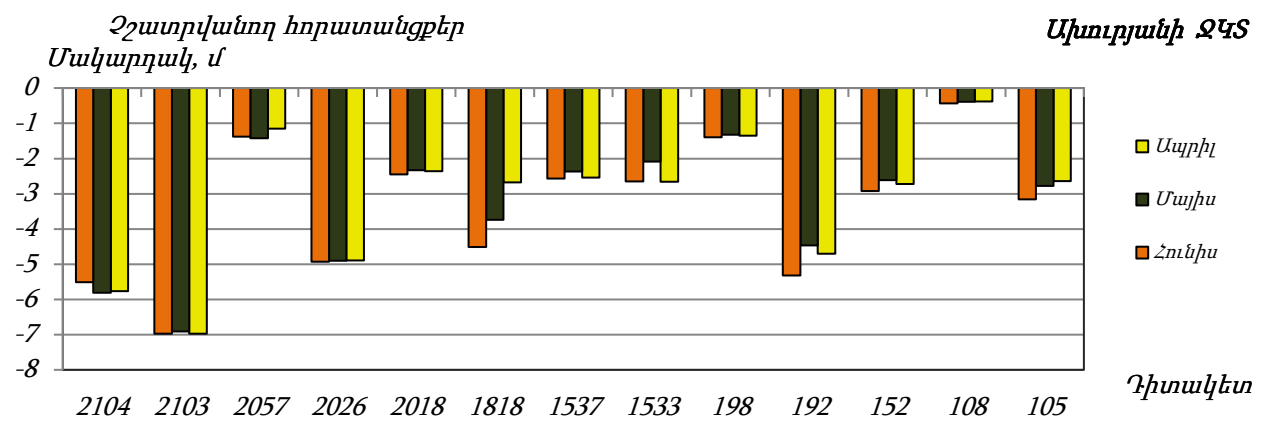
Գծապատկեր 54. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի բնաղբյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

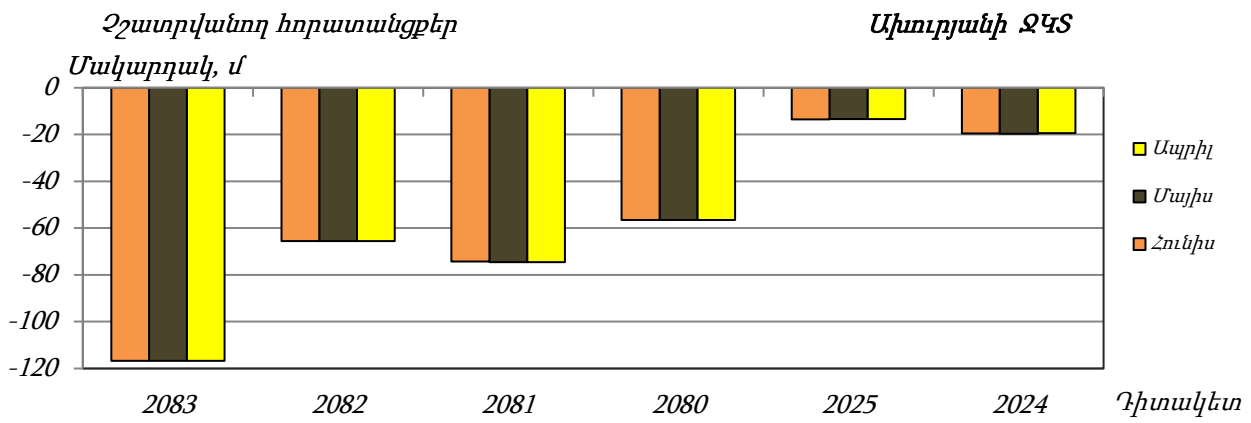

Գծապատկեր 55. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

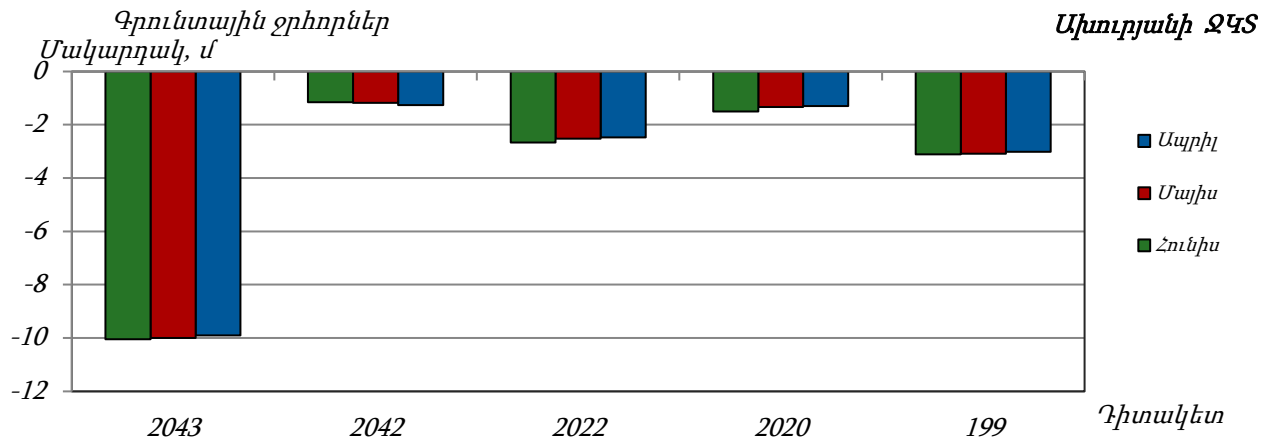

Գծապատկեր 56. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

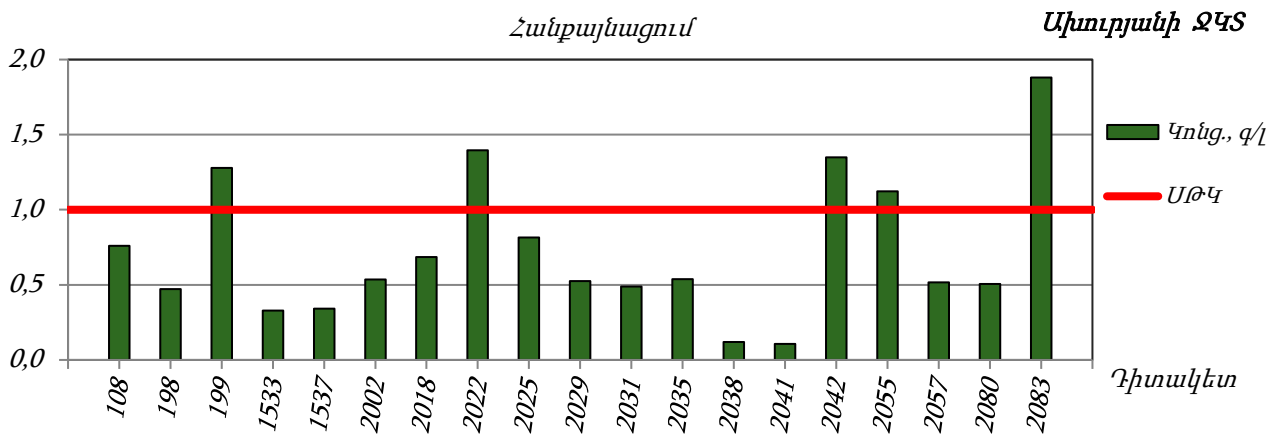

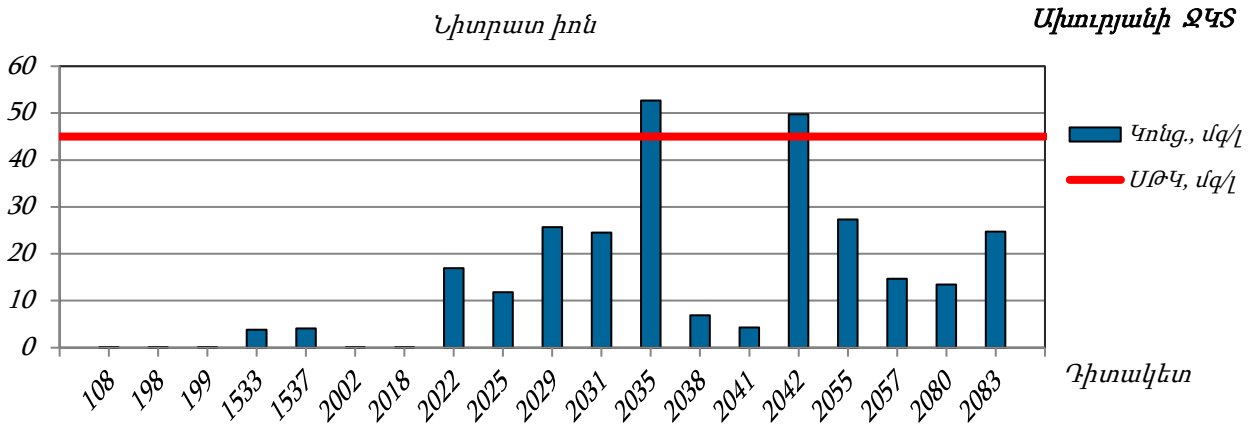
Գծապատկեր 57. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի չշատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

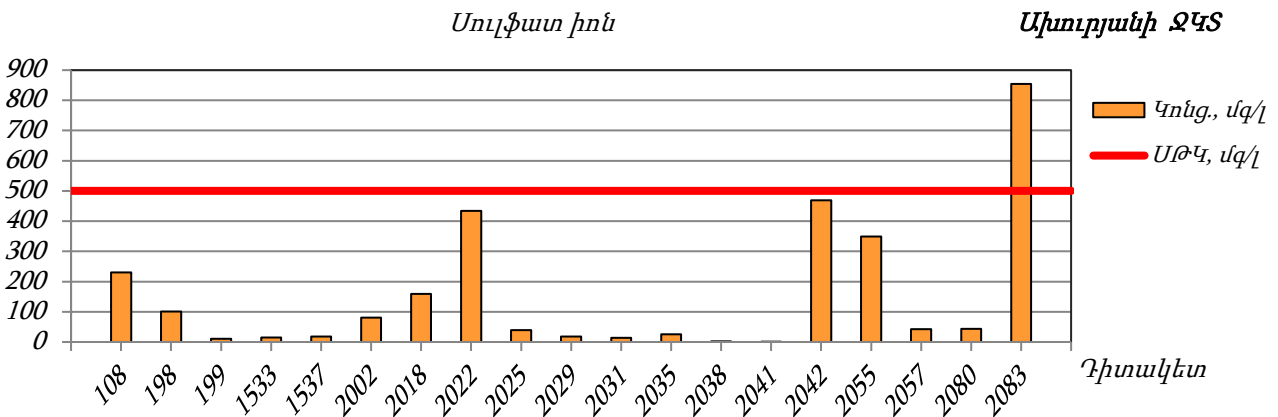
Գծապատկեր 58. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

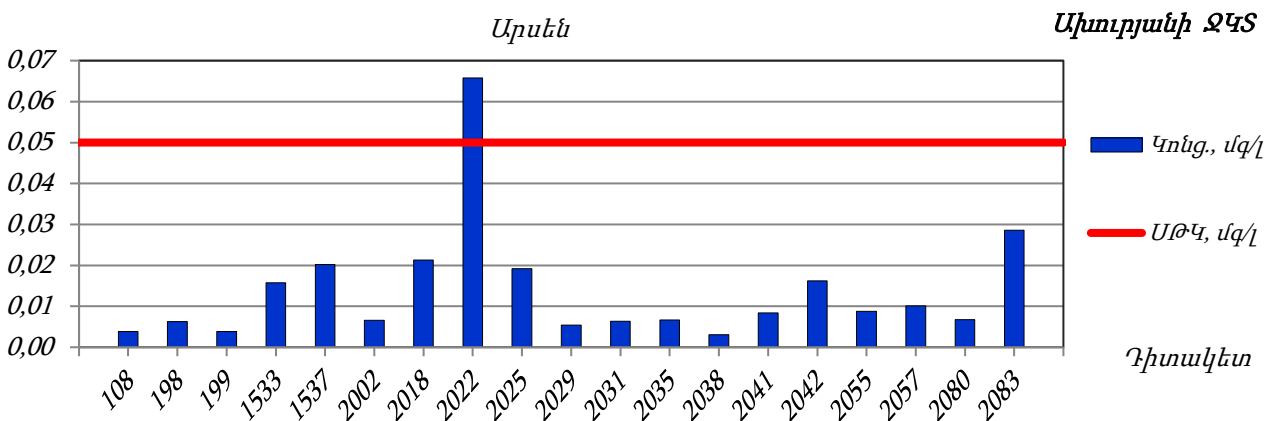
Գծապատկեր 59. Ախուրյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Փճապատկեր 60. Ախտորյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի նիտրատ իոնի պարունակությունը

Փճապատկեր 61. Ախտորյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի սուլֆատ իոնի պարունակությունը

Փճապատկեր 62. Ախտորյանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի արսենի պարունակությունը

Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Հրազդանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 16 դիտակետում. այդ թվում՝ 13 գետային. 2 ջրամբարային և մեկ 1 ջրանցքի: Օպերատիվ դիտակետերի դիտարկումներից ստացված ջրի ելքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները որոշ դիտակետերի համար ներկայացված են Աղյուսակ 8-ում:

Աղյուսակ 9. Հրազդանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի ելքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական ելքեր. մ ³ /վ								
		ապրիլ			մայիս			հունիս		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Հրազդան	Հրազդան	19.2	20.1	96	29.0	28.0	104	10.2	11.9	86
Հրազդան	Արգել	3.55	8.03	44	5.86	7.79	75	3.89	4.43	88
Հրազդան	Երևան	8.63	18.2	47	5.21	11.8	44	1.88	3.65	52
Մարմարիկ	Հանքավան	4.13	4.00	103	4.47	7.66	58	1.65	3.37	49
Մարմարիկ	Աղավնաձոր	12.5	12.1	103	22.6	19.9	114	9.10	9.46	96
Քասախ	Վարդենիս	2.29	3.88	59	2.82	3.37	84	1.23	1.76	70
Քասախ	Աշտարակ	5.26	7.16	73	6.46	3.69	175	4.56	3.39	135

Մակերևութային ջրերի որակ

Հրազդանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 20 դիտակետում:

Քասախ գետի ջրի որակը Ապարան քաղաքից վերև և ներքև հատվածներում ապրիլ և հունիս ամիսներին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս): Աշտարակ քաղաքից վերև և ներքև հատվածներում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանում ջրի որակը ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Գեղարոտ գետի ջրի որակը Գեղարոտ գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանում՝ ապրիլին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

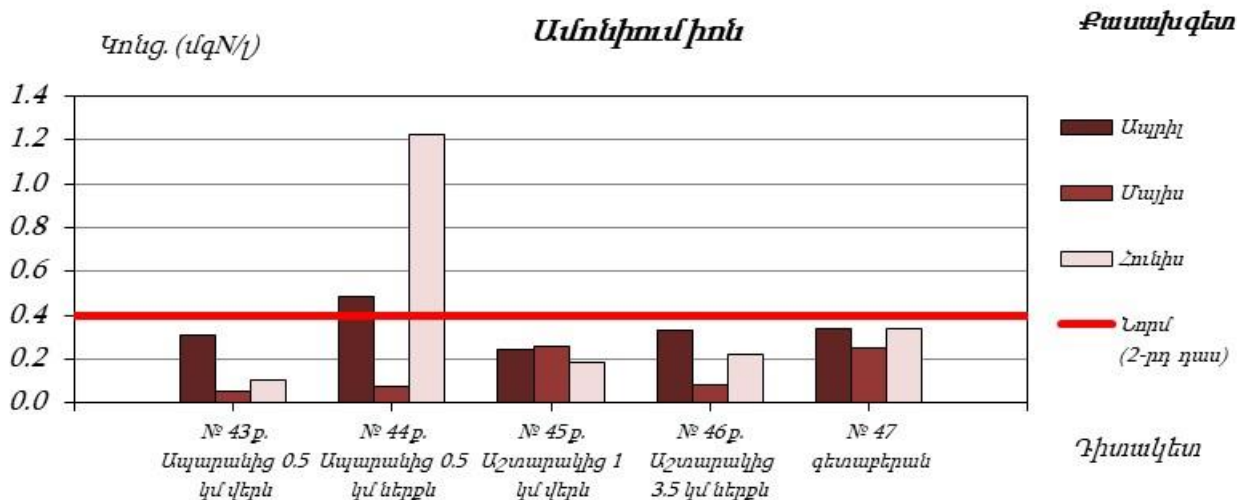
Շաղվարդ գետի ջրի որակը Փարպի գյուղից ներքև ապրիլին և մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Հրազդան գետի ջրի որակը Քաղսի գյուղից ներքև հատվածում ապրիլին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս), Արգել գյուղից ներքև հատվածում ապրիլին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Արգնի ՀԵԿ-ից վերև հատվածում ապրիլին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս), Երևանից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ և գետաբերանի հատվածներում ջրի որակը ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), Գեղանիստ գյուղի մոտ հատվածում ապրիլին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս), Երևանյան լճի մուտքի մոտ հատվածում ջրի որակը ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

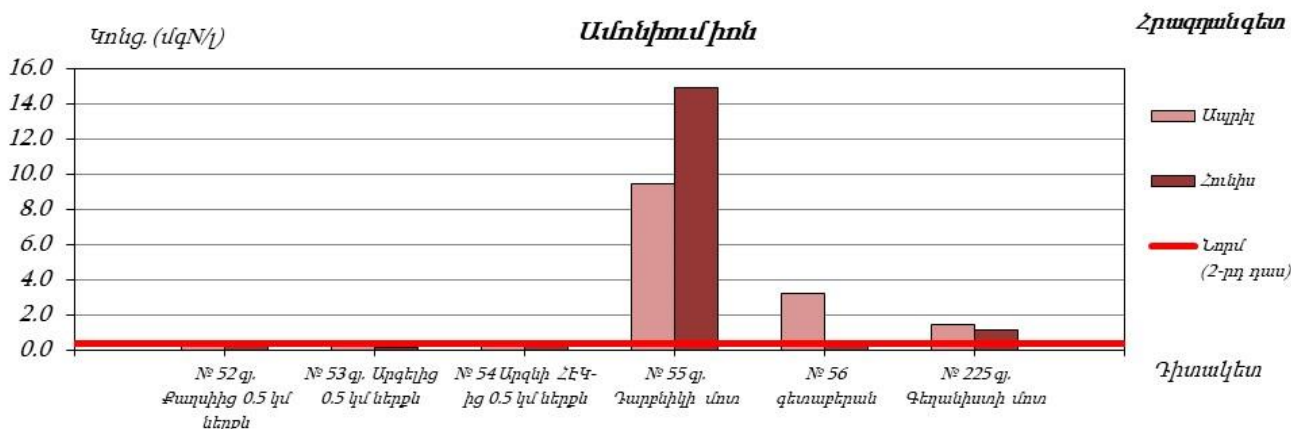
Գետառ գետի ջրի որակը գետաբերանում ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Մարմարիկ գետի ջրի որակը Հանքավան գյուղից վերև հատվածում հունիսին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանում՝ հունիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

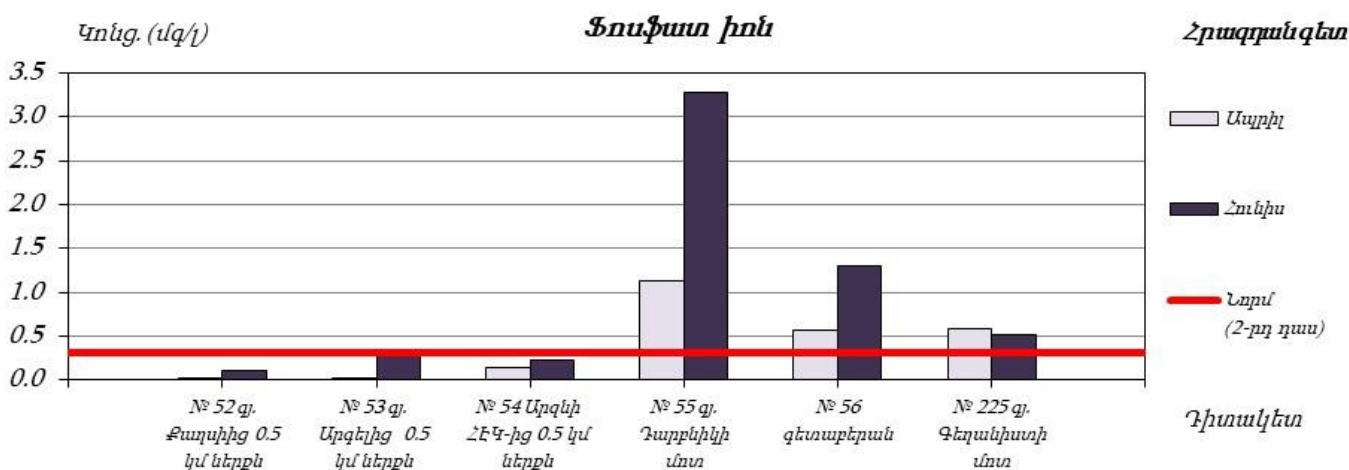
Ծաղկաձոր գետի ջրի որակը Ծաղկաձոր քաղաքից վերև ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), Ծաղկաձոր քաղաքից ներքև՝ ապրիլին և հունիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս):

Փճապատկեր 63. Քասախ գետում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Փճապատկեր 64. Հրազդան գետում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Փճապատկեր 65. Հրազդան գետում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Հրազդանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 32 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

Հրազդանի ՋԿՏ-ի Արարատյան արտեզյան ավազանի հատվածում Մասիս քաղաքի (N1519), Դաշտավան (N1526), Սիս (N1535, N1536) և Ջրահովիտ (N2007) գյուղերի շատրվանող հորատանցքերում ջրերի ծախսերն ու մակարդակները գրեթե կայուն են: Ծախսի և մակարդակի նվազում գրանցվել է Հովտաշեն գյուղի (N2008, N2053) շատրվանող հորատանցքերում: Հովտաշատի (N1523) և Սիս (N2003) գյուղերի շատրվանող հորատանցքերում ծախսը ավելացել է համապատասխան 0.44 և 0.22 լ/վ-ով: Սիս (N78) և Հայանիստ (N2005) գյուղերի հորատանցքերի մակարդակը իջել է 0.08 մ-ով, իսկ Ջրահովիտ գյուղի (N2004) հորատանցքի ջրի մակարդակը՝ բարձրացել 0.11 մ-ով:

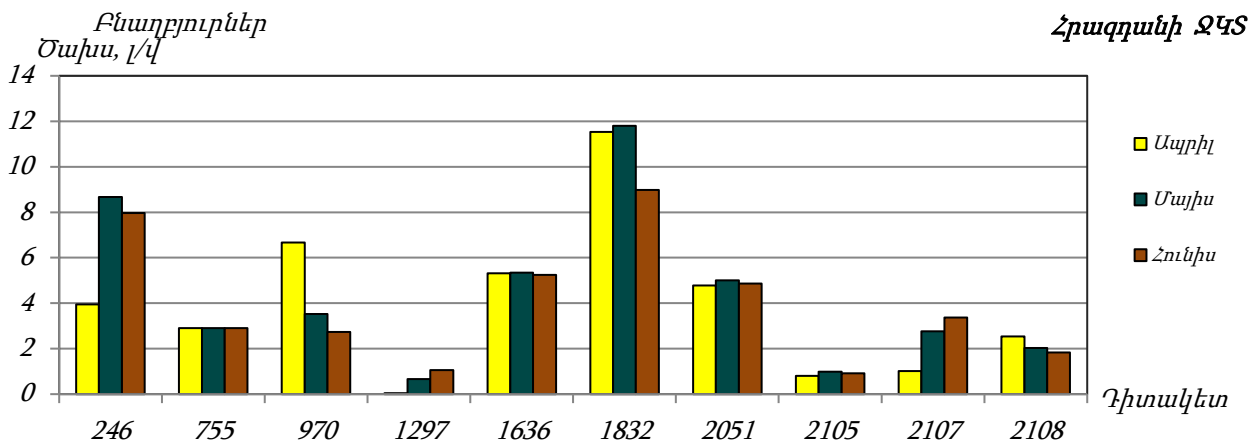
Արարատյան դաշտի նախալեռնային գոտու Արագած (N2085), Լեռնամերձ (N2088), Աղավնատուն (N2087), Դոդս (N2086), Կարբի (N2089) և Փարպի (N2119) գյուղերի հորատանցքերում ջրերի մակարդակները տատանվել են 0.07-1.06 մ-ի սահմաններում:

Նիգավան (N2011, N2010) և Խորոնկ (N2023) գյուղերի գրունտային ջրհորներում դիտվել է մակարդակների բարձրացում՝ 1.53, 3.09 և 0.2 մ-ով համապատասխանաբար:

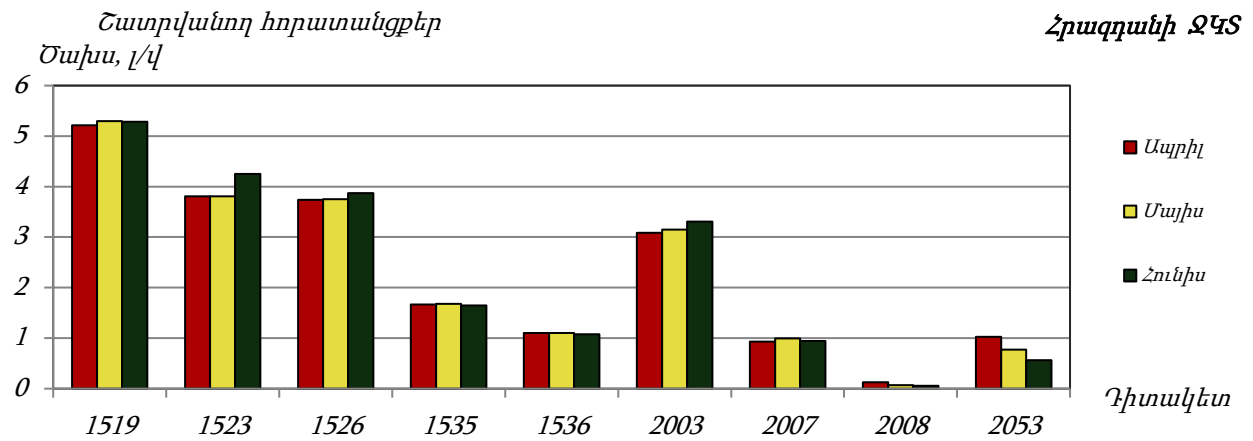
Սուլակ (N1297), Ապարան (N2107, N2051), Բջնի (N246) և Բուժական (N2105) գյուղերի բնաղբյուրներում դիտվել է ծախսի ավելացում 0.08-4.02 լ/վ-ի սահմաններում: Սուլակ գյուղի (N1832) բնաղբյուրում նկատվել է ծախսի նվազում 2.56 լ/վ-ով: Ղազարավան (N755) և Կարբի (N1636) գյուղերի բնաղբյուրներում դիտվել է կայուն ծախս:

Երևան քաղաքի (N970) բնաղբյուրում նկատվել է ջրի ծախսի կտրուկ նվազում՝ 3.93 լ/վ-ով: Ծախսի նվազման միտում դիտվել է նաև Բյուրական գյուղի (N2108) բնաղբյուրում՝ 0.71 լ/վ-ով:

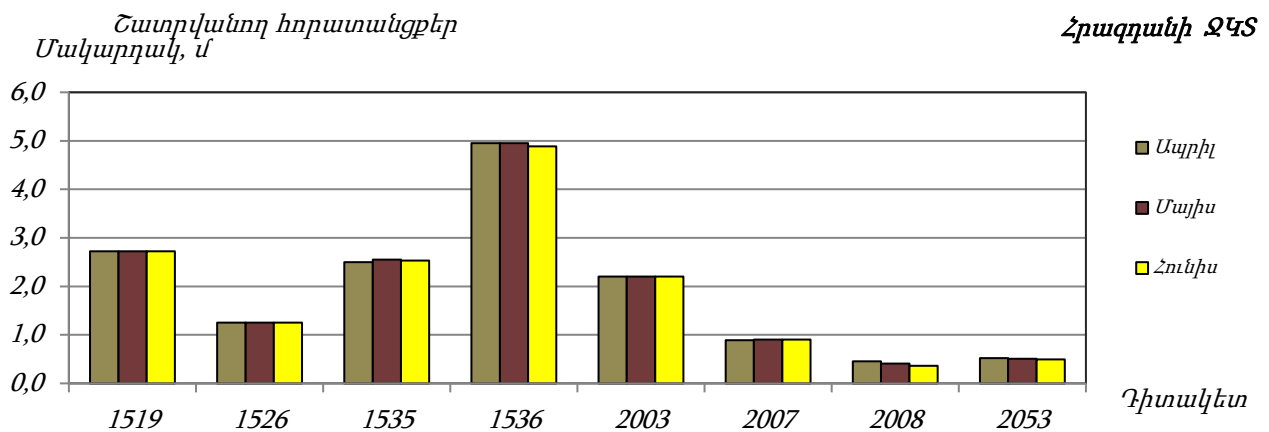
Հրազդանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 13 դիտակետում: Մասիս քաղաքի (N1519), Հովտաշեն գյուղի (N2053) շատրվանող հորատանցքերում հանքայնացումը, իսկ Ջրահովիտ (N2007) գյուղի շատրվանող հորատանցքում՝ հանքայնացումն ու սուլֆատ իոնի պարունակությունը գերազանցել են համապատասխան ՍԹԿ-ները:

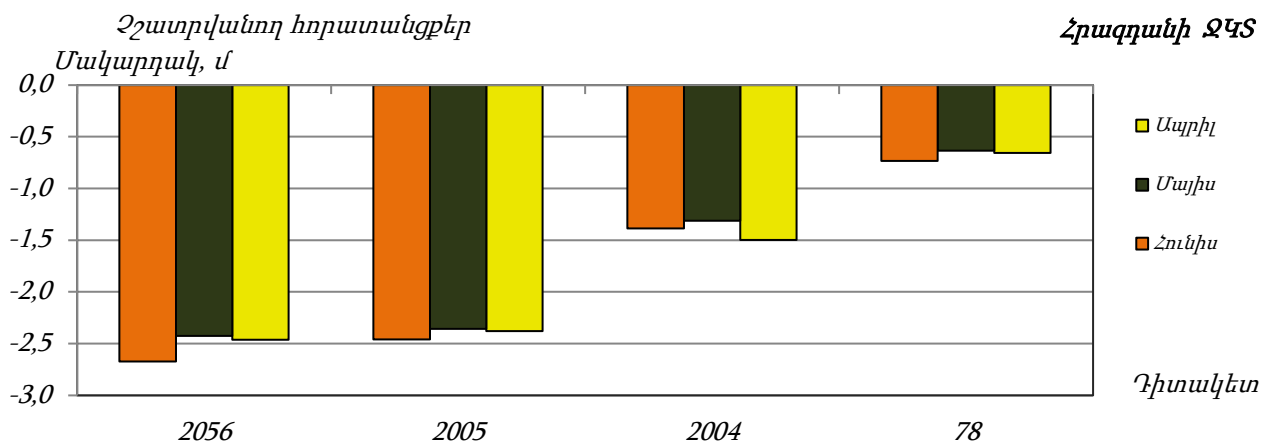
Գծապատկեր 66. Հրազդանի ՋԿՏ-ի բնաղբյուրներում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

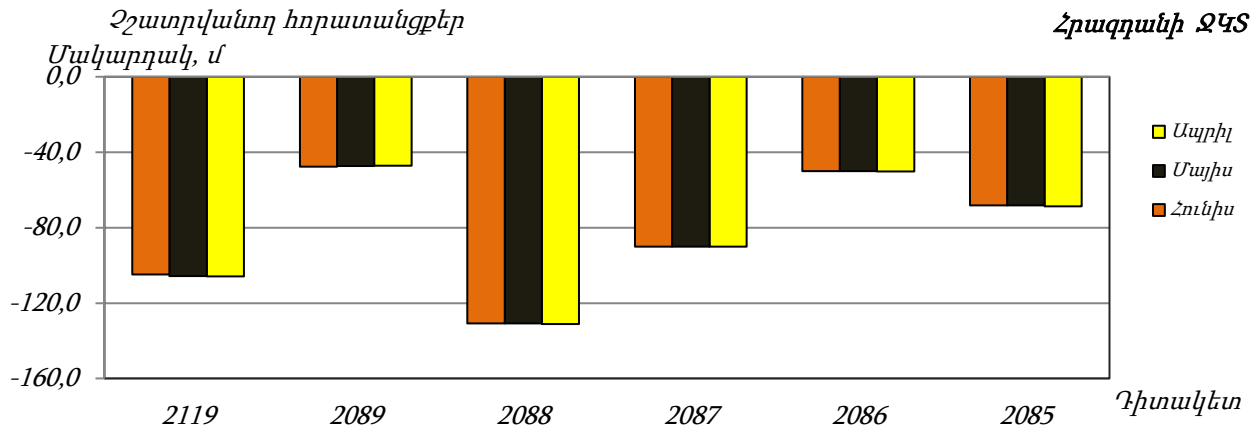

Գծապատկեր 67. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

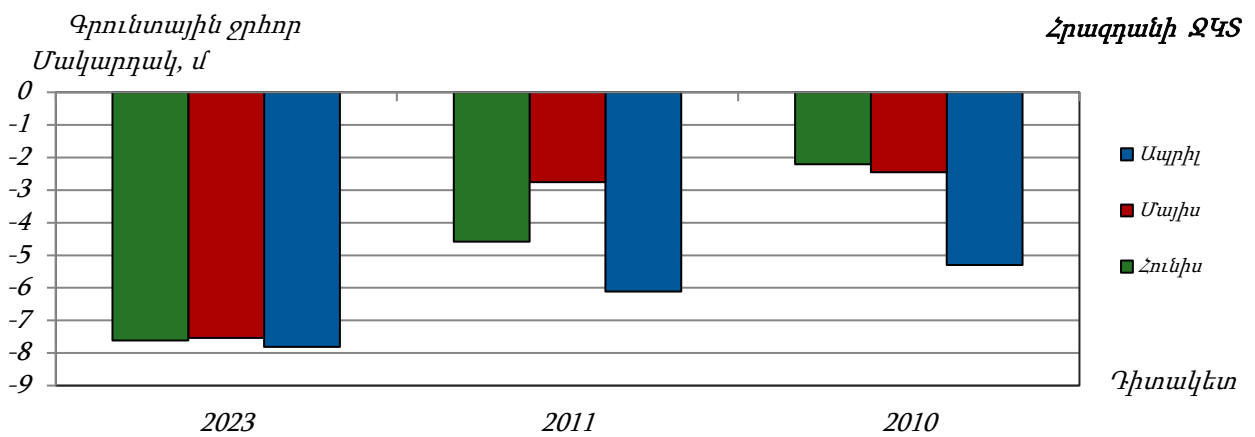

Գծապատկեր 59. Հրազդանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

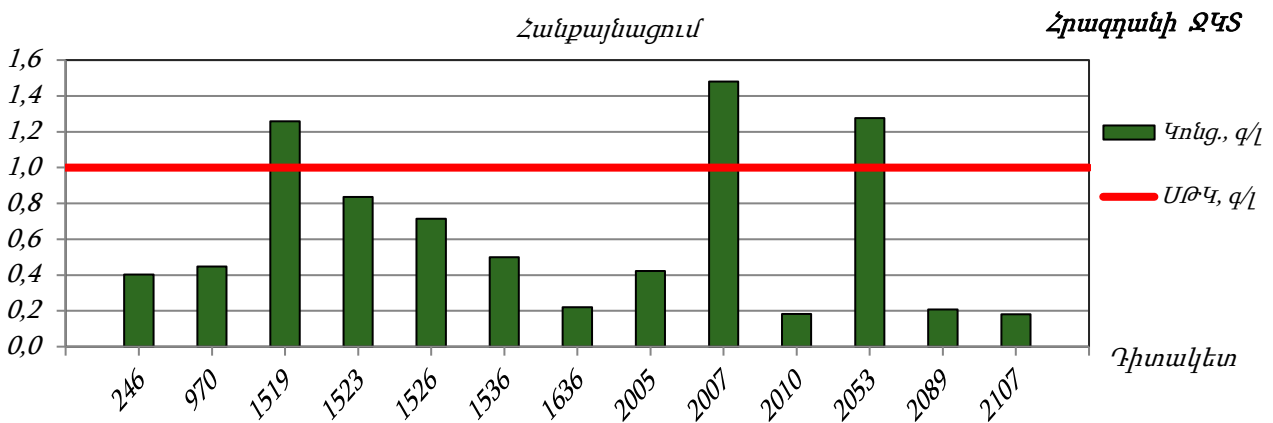

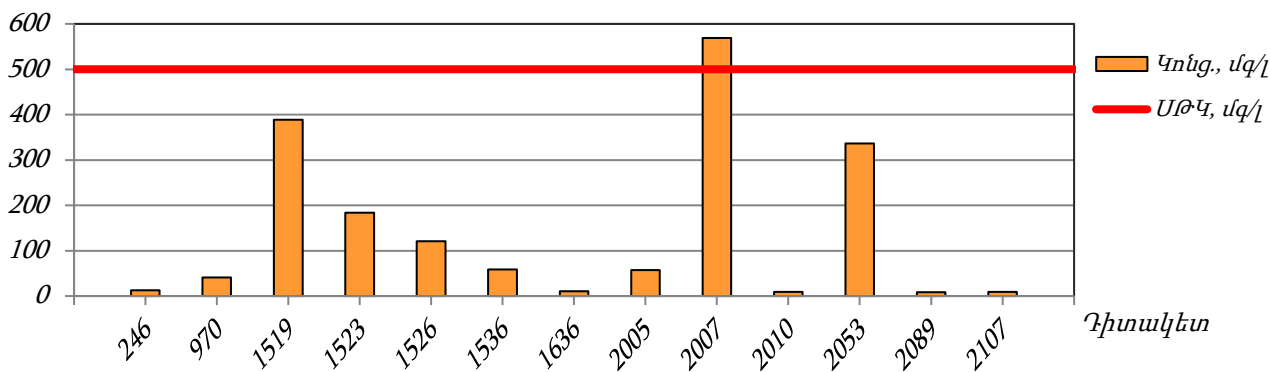
Գծապատկեր 68. Հրազդանի ՋԿՏ-ի չհատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 69. Հրազդանի ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 62. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Գծապատկեր 63. Հրազդանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերում սուլֆատ իոնի պարունակությունը

Սևանի ջրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Սևանի ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 17 դիտակետում. այդ թվում՝ 12 գետային. 4 լճային (Սևանա լիճ) և 1 ջրանցքում: Որոշ օպերատիվ դիտակետերի դիտարկումներից ստացված ջրի էլքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 9-ում:

Աղյուսակ 10. Սևանի ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական էլքեր. մՔ/լ								
		ապրիլ			մայիս			հունիս		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Ձկնագետ	Ծովազյուղ	5.88	4.21	140	5.33	4.25	125	1.73	1.53	113
Մասրիկ	Ծովակ	4.91	5.23	94	6.42	6.26	103	5.05	3.80	133
Մարտունի	Գեղհովիտ	2.74	1.80	152	5.55	4.81	115	4.81	5.46	88
Արգիճի	Վ. Գետաշեն	16.5	14.6	113	11.9	20.8	57	5.82	9.50	61
Գավառագետ	Նորատուս	4.85	4.98	97	4.97	6.55	76	3.58	4.44	81

Մակերևութային ջրերի որակ

Սևանի ՋԿՏ-ում ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվում է 18 դիտակետում:

Ձկնագետ գետի ջրի որակը Սեմյոնովկա գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանում՝ ապրիլին՝ «լավ» (2-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Մասրիկ գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Սոթք գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

Կարճադրյուր գետի ջրի որակը Ախպրաձոր գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանում ապրիլ և մայիս ամիսների ընթացքում ջրի որակը գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս):

Վարդենիս գետի ջրի որակը Վարդենիկ գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Մարտունի գետի ջրի որակը Գեղիովիտ գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանում՝ ապրիլին և հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

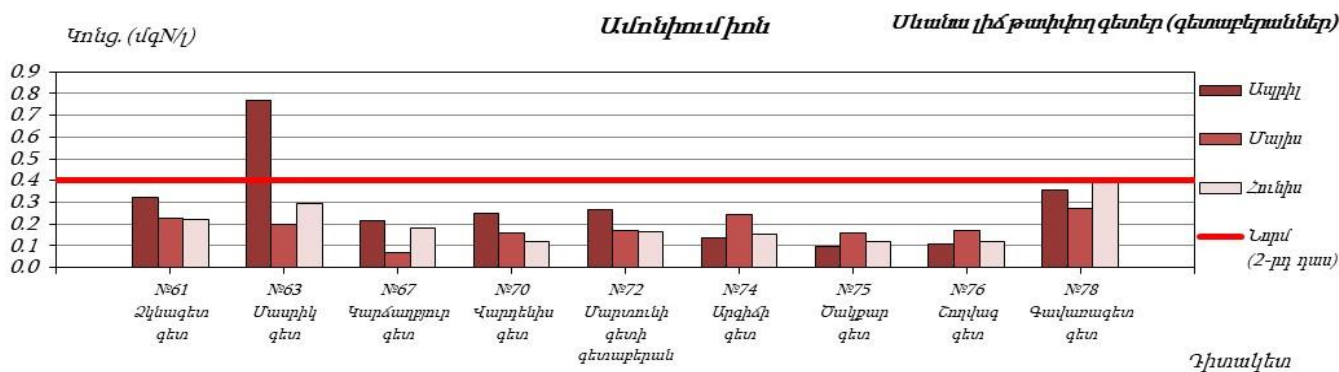
Արգիճի գետի ջրի որակը Լեռնահովիտ գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանում՝ ապրիլին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս):

Ծակքար գետի ջրի որակը գետաբերանում ապրիլին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս):

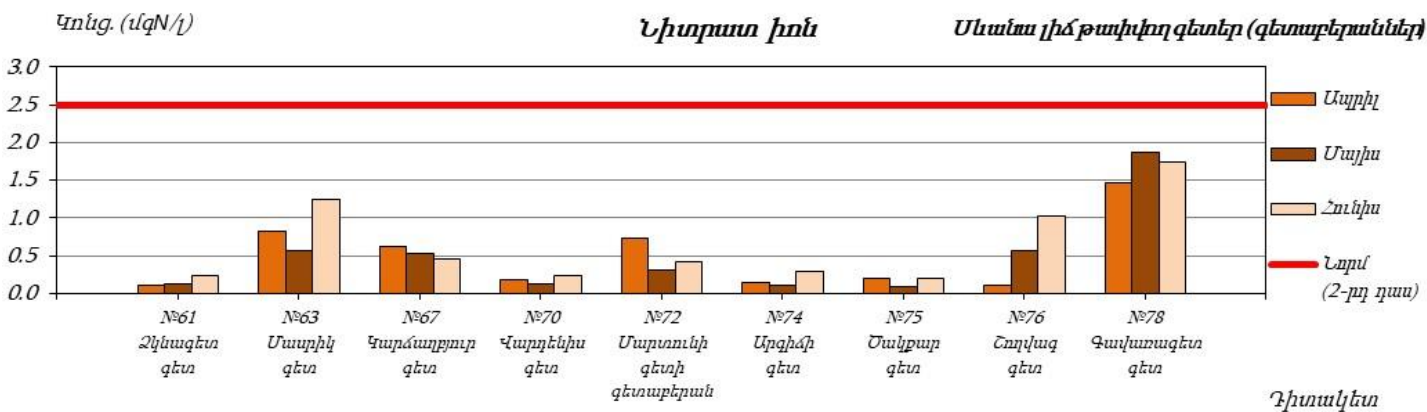
Շողվազ գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս):

Գավառագետ գետի ջրի որակը Ծաղկաշեն գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

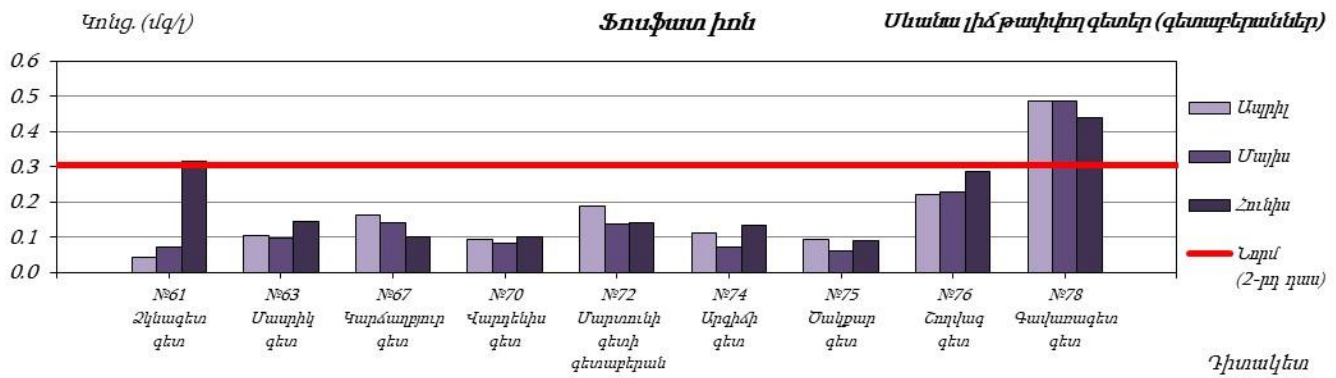
Արփա-Սևան ջրատարի ջրի որակը Ծովինար գյուղից հարավ-արևելք հատվածում ապրիլ և հունիս ամիսների ընթացքում գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Գծապատկեր 70. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ամռնիում իռնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 71. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում նիտրատ իռնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Փճապատկեր 72. Սևանա լիճ թափվող գետերի գետաբերաններում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Սևանի ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 15 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

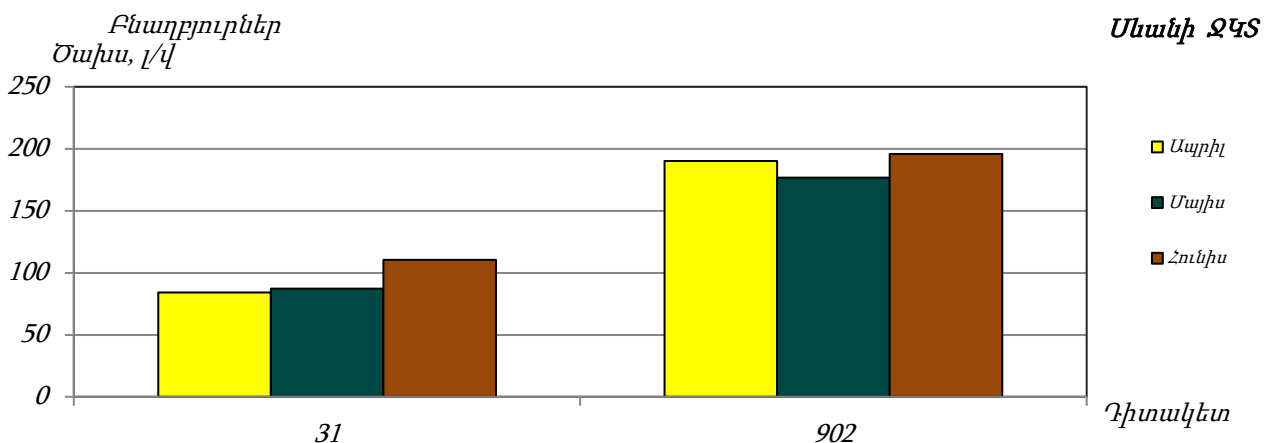
Վարդենիս քաղաքի (N1809, N1810, N1811) շատրվանող հորատանցքերում դիտվել է ջրի ծախսի նվազում, իսկ (N1812) հորատանցքում՝ ավելացում: Գանձակ (N2013), Վաղաշեն (N2090), Դարանակ (N2095) գյուղերի շատրվանող հորատանցքերում նկատվել է ծախսի ավելացում:

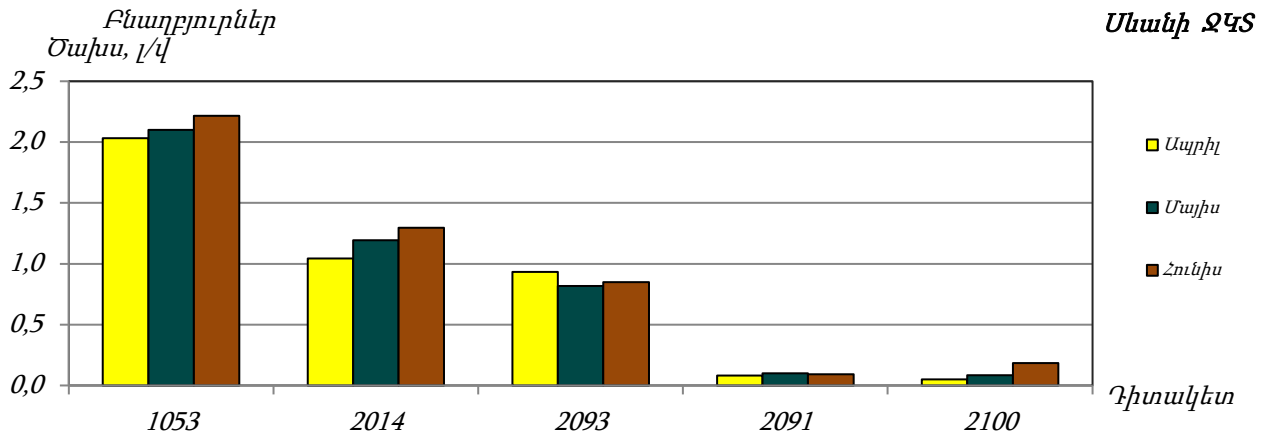
Վերոնշյալ դիտակետերում ջրի մակարդակի արժեքները հիմնականում կայուն են եղել, որոշ դիտակետում դիտվել է մակարդակների բարձրացում:

Ակունք (N31, N902, N1053), Գավառ N2014, Աղբերք N2091 և Լիճք N2100 բնակավայրերի բնադրյուններում դիտվել է ջրի ծախսի ավելացում: Խաչաղբյուր գյուղի բնադրյունում (N2093) նկատվել է ջրի ծախսի նվազում՝ 0.08 լ/վ-ով:

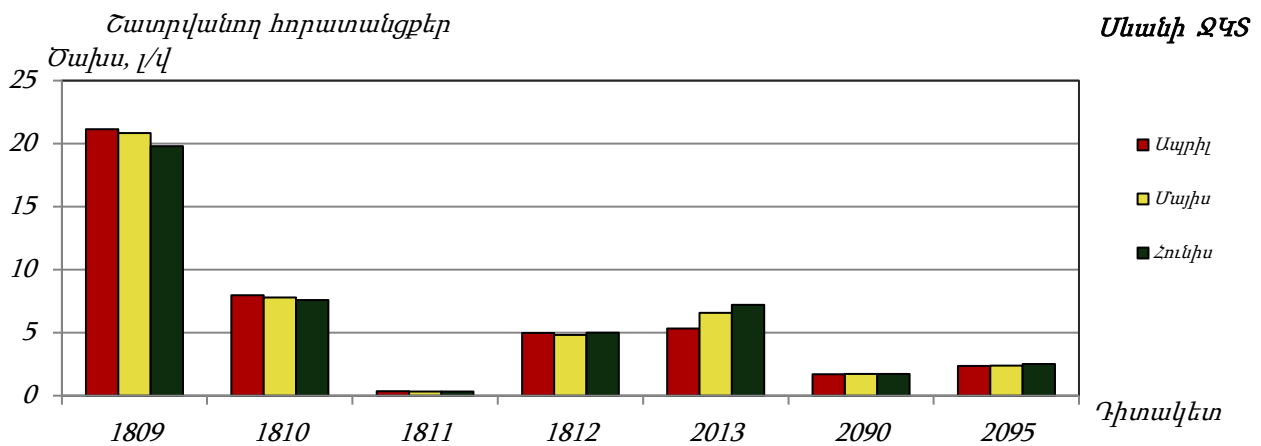
Լիճք գյուղի (N2101) հորատանցքում ջրի մակարդակը իջել է՝ հունիս ամսին հասնելով -1.31մ-ի:

Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է Սևանի ՋԿՏ-ի 8 դիտակետում: Հանքայնացման, նիտրատ, սուլֆատ և քլորիդ իոնների պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

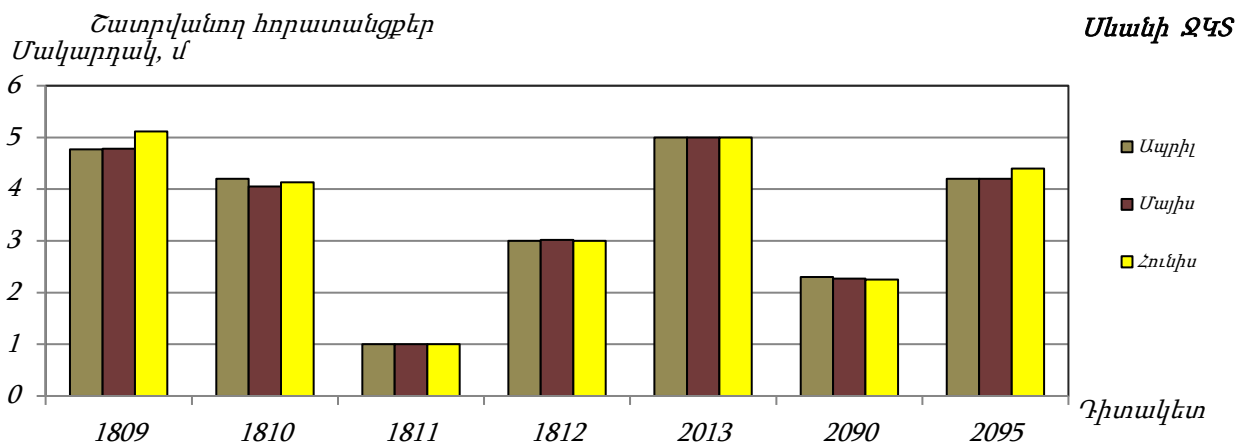

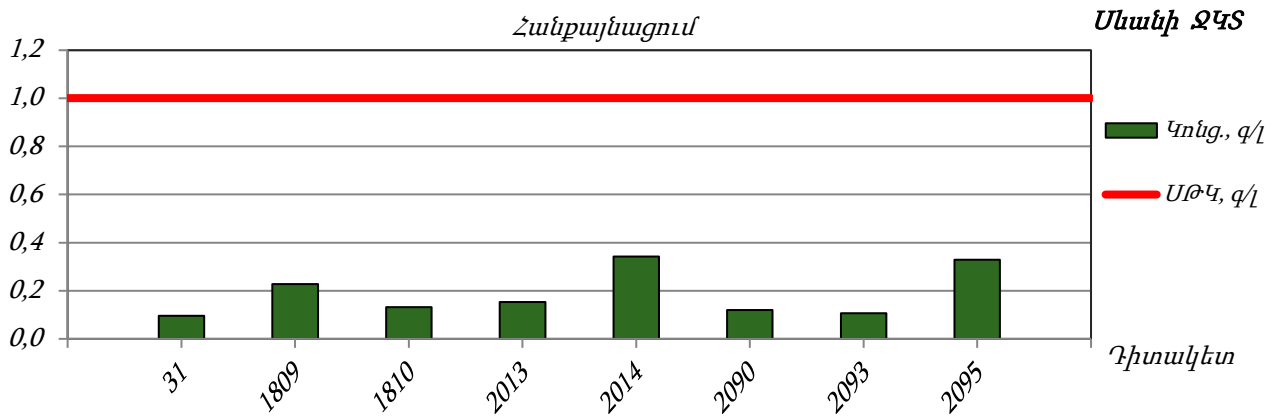
Գծապատկեր 73. Սևանի ՋԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 75. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 74. Սևանի ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 62. Մևանի ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Սևանա լիճ

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում հիդրոլոգիական դիտարկումներ են իրականացվել Սևանա լճի 4 դիտակետում՝ (Սևանա թերակղզի, Շորժա, Կարճաղբյուր, Մարտունի): Հիդրոոդերևութաբանական տվյալների հիման վրա կազմվել է Սևանա լճի ապրիլ, մայիս և հունիս ամիսների ջրային հաշվեկշիռը:

Աղյուսակ 11. Սևանա լճի ջրային հաշվեկշիռը 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում Ապրիլ

Ջրային հաշվեկշռի տարրերը	Ընդամենը (մլն. մ ³)				Բազմամյա բնութագրեր (մլն.մ ³) 1961–2023թթ.		
	Ըստ տասնօրյակների			Ամսվա ընթացքում	Նվազ.	միջին	Առավ.
	1	2	3				
<i>ՄՈՒՏՔ</i>							
Լիճը թափվող գետերով	23.70	53.57	50.98	128.25	42.0	128.1	320.0
Արփա-Սևան ջրատարով մուտք գործած ջրի ծավալը, այդ թվում ստորերկրյա ներհոսքը	10.36	16.94	17.02	44.33	1.60	31.8	56.3
Տեղումները լճի մակերևույթի վրա	16.2	9.40	0.90	26.5	19.1	54.8	118.2
Ստորերկրյա հոսք	2.60	2.60	2.60	7.80	2.80	5.60	7.90
Ընդամենը	52.86	82.51	71.50	206.88	103.6	215.6	379.3
<i>ԵԼՔ</i>							
Հրազդան գետով	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	7.61	89.0
Գոլորշացում լճի մակերևույթից	5.70	7.00	11.7	24.4	3.40	39.2	106.0
Ստորերկրյա հոսք	0.40	0.40	0.40	1.20	0.40	1.10	1.40
Ընդամենը	6.10	7.40	12.1	25.6	3.80	49.9	121.5
Կուտակում (նվազում)	25.5	50.9	63.7	140.1	0.00	157.7	288.3
Բացարձակ անկապ	21.26	24.21	-4.30	41.18		8.30	
Հարաբերական անկապ %	40.2	29.3	5.67	19.9	0.10	5.00	40.5

Բնութագրեր	Լճի մակարդակը, մ	Լճի մակերեսը, կմ ²	Լճի ծավալը, կմ ³
Ամսվա առաջին օրը	1900.24	1276.038	37.8455
Ամսվա վերջին օրը	1900.35	1277.084	37.9856
Միջին ամսական	1900.29	1276.513	37.9092

Մակարդակի փոփոխությունը ամսվա ընթացքում 0.11 (մ)
 Մակարդակի փոփոխությունը 01.01.24 30.04.24 ընթացքում 0.18 (մ)
 30.04.24 և 30.04.23 մակարդակի տարբերությունը -0.04 (մ)

Մայիս

Ջրային հաշվեկշռի տարրերը	Ընդամենը (մլն. մ ³)				Բազմամյա բնութագրեր (մլն. մ ³) 1961–2023թթ.		
	Ըստ տասնօրյակների			Ամսվա ընթացքում	Նվազ.	միջին	Առավ.
	1	2	3				
<i>ՄՈՒՏՔ</i>							
Լիճը թափվող գետերով	47.60	43.48	48.73	139.81	70.6	179.1	341.0
Արփա-Սևան ջրատարով մուտք գործած ջրի ծավալը, այդ թվում ստորերկրյա ներհոսքը	16.94	16.82	18.56	52.32	1.70	44.2	63.8
Տեղումները լճի մակերևույթի վրա	46.2	36.7	35.1	118.0	33.4	72.0	131.7
Ստորերկրյա հոսք	2.60	2.60	2.70	7.90	3.30	5.70	7.90
Ընդամենը	113.34	99.60	105.09	318.03	165.3	288.5	463.4
<i>ԵԼՔ</i>							
Հրազդան գետով	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	12.2	94.6
Գոլորշացում լճի մակերևույթից	15.1	13.2	10.1	38.4	23.0	52.7	82.2
Ստորերկրյա հոսք	0.40	0.40	0.40	1.20	0.50	1.10	1.70
Ընդամենը	15.5	13.6	10.5	39.6	23.5	67.1	144.8
Կուտակում (նվազում)	76.5	101.9	89.4	267.8	25.8	221.3	454.6
Բացարձակ անկապք	21.34	-15.9	5.19	10.63		1.30	
Հարաբերական անկապք %	18.8	13.8	4.94	3.34	0.10	4.60	22.9

Բնութագրեր	Լճի մակարդակը, մ	Լճի մակերեսը, կմ ²	Լճի ծավալը, կմ ³
Ամսվա առաջին օրը	1900.35	1277.084	37.9856
Ամսվա վերջին օրը	1900.56	1279.080	38.2534
Միջին ամսական	1900.45	1278.035	38.1130

Մակարդակի փոփոխությունը ամսվա ընթացքում 0.21 (մ)
 Մակարդակի փոփոխությունը 01.01.24 31.05.24 ընթացքում 0.39 (մ)
 31.05.24 և 31.05.23 մակարդակի տարբերությունը 0.09 (մ)

Հունիս

Ջրային հաշվեկշռի տարրերը	Ընդամենը (մլն. մ ³)				Բազմամյա բնութագրեր (մլն.մ ³) 1961-2023թթ.		
	Ըստ տասնօրյակների			Ամսվա ընթացքում	Նվազ.	միջին	Առավ.
	1	2	3				
<i>ՍՈՒՏՔ</i>							
Լիճը թափվող գետերով	40.76	30.54	23.17	94.47	36.6	108.1	225.0
Արփա-Սևան ջրատարով մուտք գործած ջրի ծավալը, այդ թվում ստորերկրյա ներհոսքը	16.86	15.25	8.19	40.3	0.00	34.1	55.7
Տեղումները լճի մակերևույթի վրա	17.5	7.50	32.3	57.3	4.80	72.2	136.0
Ստորերկրյա հոսք	2.60	2.60	2.60	7.80	3.00	5.70	7.80
Ընդամենը	77.72	55.89	66.26	199.87	76.28	209.5	355.7
<i>ԵԼՔ</i>							
Հրազդան գետով	0.00	6.373	18.004	24.38	0.18	46.0	120.9
Գոլորշացում լճի մակերևույթից	23.9	30.5	48.4	102.8	36.9	90.6	153.7
Ստորերկրյա հոսք	0.40	0.40	0.40	1.20	0.40	1.10	1.70
Ընդամենը	24.30	37.27	66.80	128.38	65.6	136.5	222.5
Կուտակում (նվազում)	51.3	51.4	25.6	128.3	-128.4	77.8	240.7
Բացարձակ անկապք	2.12	-32.78	-26.15	-56.81		-4.50	
Հարաբերական անկապք %	2.73	37.0	28.3	22.1	0.40	4.70	30.0

Բնութագրեր	Լճի մակարդակը, մ	Լճի մակերեսը, կմ ²	Լճի ծավալը, կմ ³
Ամսվա առաջին օրը	1900.56	1279.080	38.2534
Ամսվա վերջին օրը	1900.66	1280.027	38.3817
Միջին ամսական	1900.62	1279.648	38.3304

Մակարդակի փոփոխությունը ամսվա ընթացքում 0.10 (մ)
 Մակարդակի փոփոխությունը 01.01.24 30.06.24 ընթացքում 0.49 (մ)
 30.06.24 և 30.06.23 մակարդակի տարբերությունը 0.12 (մ)

2024 թվականի ապրիլի 1-ին Սևանա լճի մակարդակը կազմել է 1900.24 մ, որը նախորդ տարվա նույն օրվա համեմատությամբ ցածր է եղել 7 սմ-ով: 2024 թվականի հունիսի 30-ին լճի մակարդակը կազմել է 1900.66 մ, որը նախորդ տարվա նույն օրվա համեմատ քարձր է եղել 12 սմ-ով: 2024 թվականի ապրիլի 1-ից մինչև հունիսի 30-ը լճի մակարդակը բարձրացել է 42 սմ-ով:

Արփա-Սևան ջրատարով Սևանա լիճ տեղափոխված ջրի ծավալը ապրիլ ամսին կազմել է 44.329 մլն մ³, մայիսին՝ 52.324 մլն մ³, հունիսին՝ 40.292 մլն մ³:

2024 թվականի հունիսի 16-ից Սևանա լճից սկսվել է իրականացվել ռոտզման նպատակով ջրառ, և լճից բացթողնված ջրի գումարային ծավալը ըստ Հրազդանի ՀԷԿ-ի ուղղաթեք ջրանցքի Գեղամավան դիտակետի հունիս ամսվա ընթացքում կազմել է 24.377 մլն.լտր.մ:

2024 թվականի ապրիլի 1-ին Սևանա լճի մակերեսը կազմել է 1276.038 կմ², ծավալը 37.8455 կմ³, իսկ հունիսի 30-ին համապատասխանաբար՝ 1280.027 կմ² և 38.3817 կմ³:

Սևանա լճի ջրերի որակ

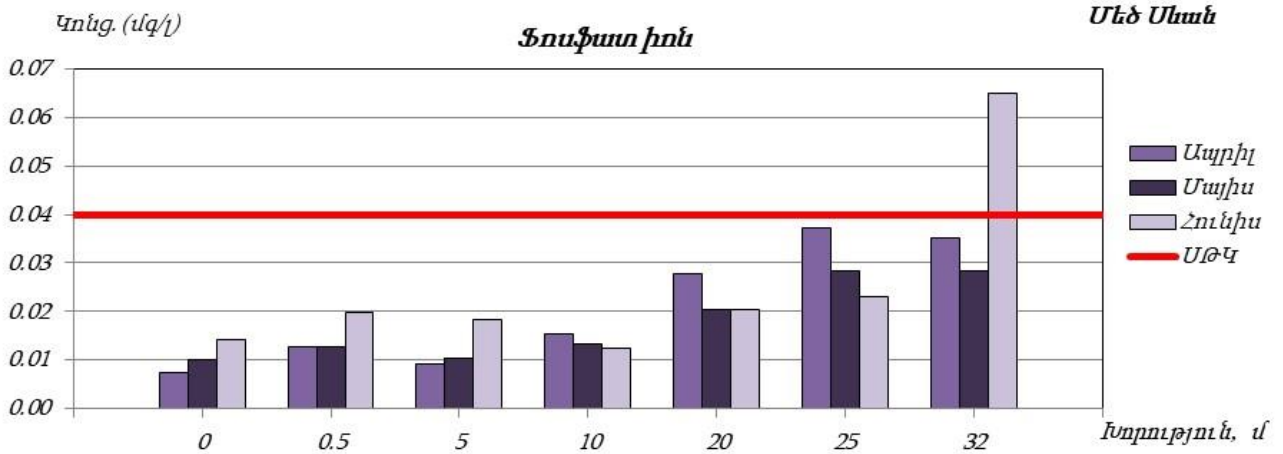
Սևանա լճի ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է Փոքր և Մեծ Սևանների երկու դիտակետում՝ տարբեր խորության շերտերում: Սևանա լճի ջրի որակի գնահատումն իրականացվում է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման Հավելված 12.1-ի համաձայն:

Մեծ Սևանի 22-րդ կայանի մոտ մակերևութային շերտում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 0.5մ խորության շերտում ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), 5մ խորության շերտում ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), 10մ, 20մ, 25մ և 30մ խորության շերտերում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

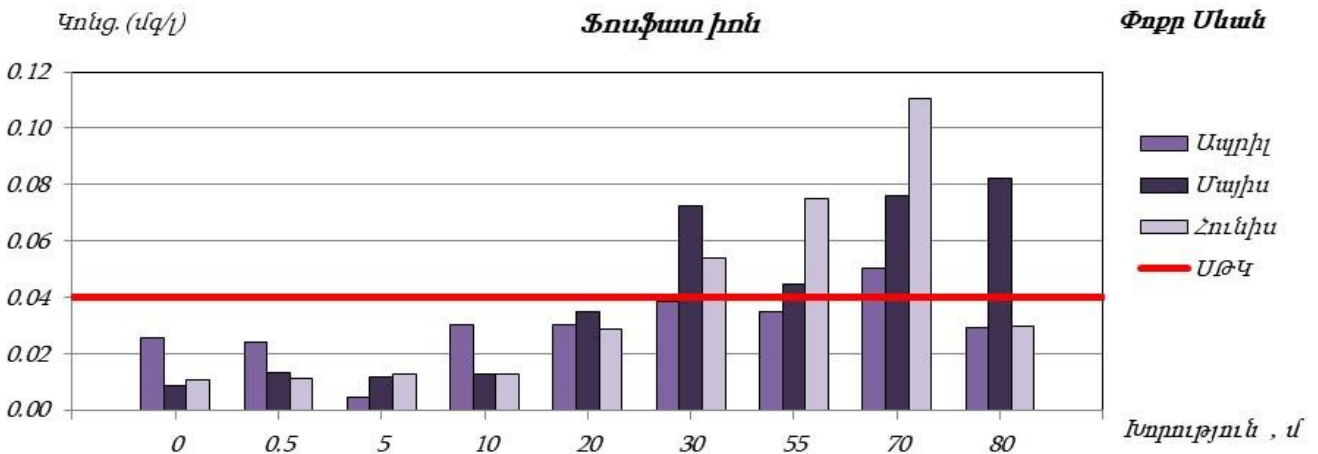
Փոքր Սևանի 4-րդ կայանի մոտ մակերևութային շերտում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 0.5մ խորության շերտում ջրի որակը ապրիլին և մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), 5մ, 10մ խորության շերտերում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 20մ, 30մ խորության շերտերում ջրի որակը ապրիլին և մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), 55մ խորության շերտում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 70մ խորության շերտում ջրի որակը ապրիլին և մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս), 80մ խորության շերտում ջրի որակը ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս): Փոքր Սևանի Այրիվանքի մոտ մակերևութային և 5մ խորության շերտերում ապրիլին և մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), 10մ խորության շերտում ջրի որակը երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), 20մ, 30մ և 40մ խորության շերտերում ջրի որակը ապրիլին և մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Երեք ամիսներին Սևանա լճի ջրի որակի գնահատականները ներկայացված են Աղյուսակ 12-ում:

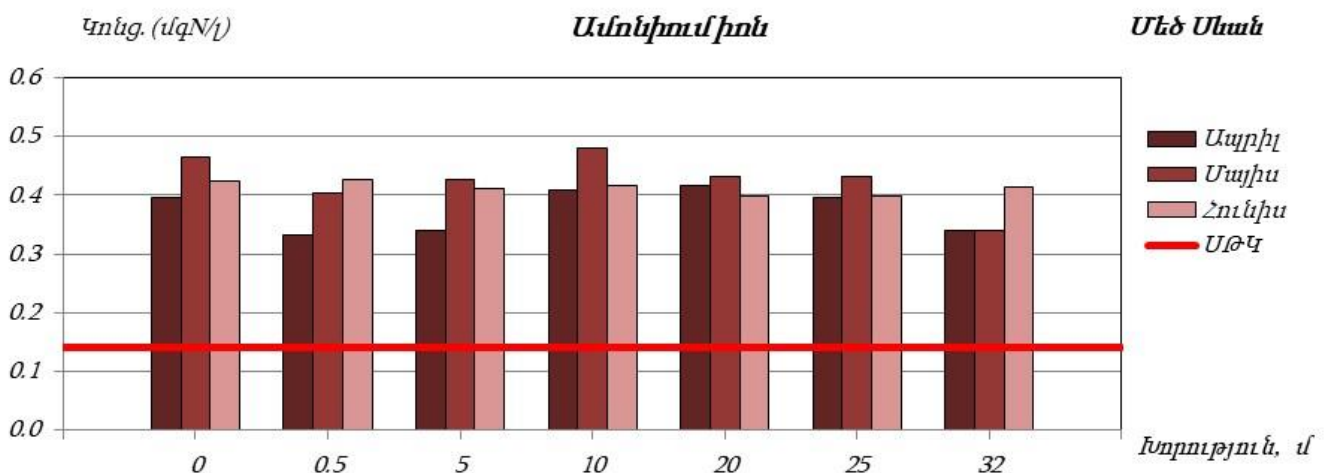
Մեծ Սևան կենսածին նյութերի պարունակությունները.

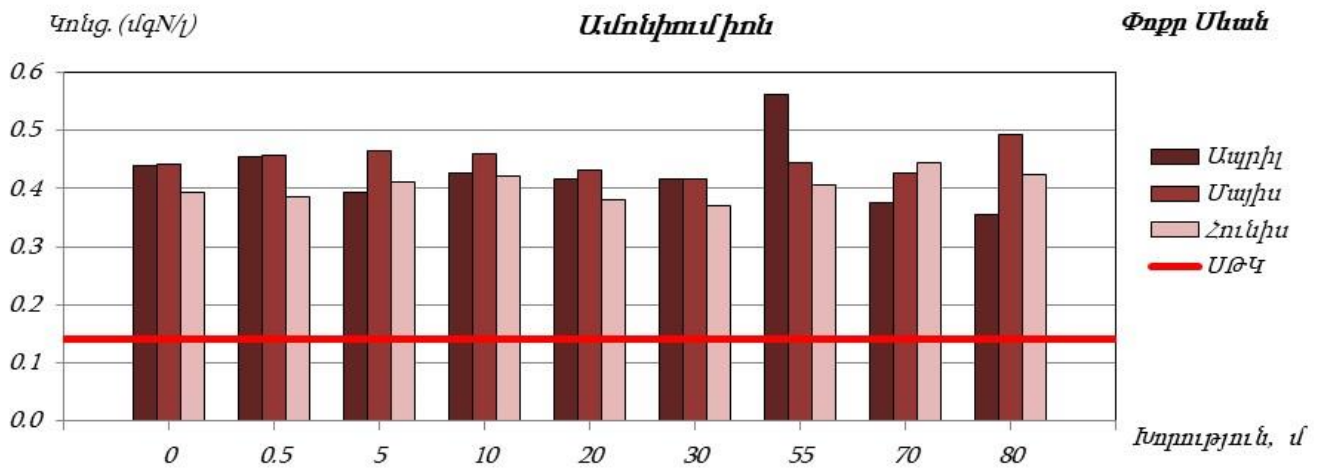
Գծապատկեր 75. Մեծ Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 76. Փոքր Սևանում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 77. Մեծ Սևանում ամոնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 78. Փոքր Սևանում ամռնիում իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Արարատյան ջրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Արարատյան ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 12 դիտակետում. այդ թվում՝ 11 գետային և 1 ջրամբարային (Ազատի ջրամբար): Որոշ օպերատիվ դիտակետերի դիտարկումներից ստացված ջրի էլքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 12-ում:

Աղյուսակ 12. Արարատյան ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի էլքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական էլքեր. մ ³ /վ								
		ապրիլ			մայիս			հունիս		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Ազատ	Գառնի	7.55	7.70	98	9.31	12.3	76	4.78	9.29	51
Վեղի	Ուրցաձոր	9.24	4.50	205	9.18	6.84	134	2.13	2.16	99
Արփա	Ջերմուկ	8.50	6.26	136	14.5	18.7	78	10.0	11.4	88
Արփա	Արենի	59.3	30.5	194	58.7	50.6	116	19.1	25.7	74

Մակերևութային ջրերի որակ

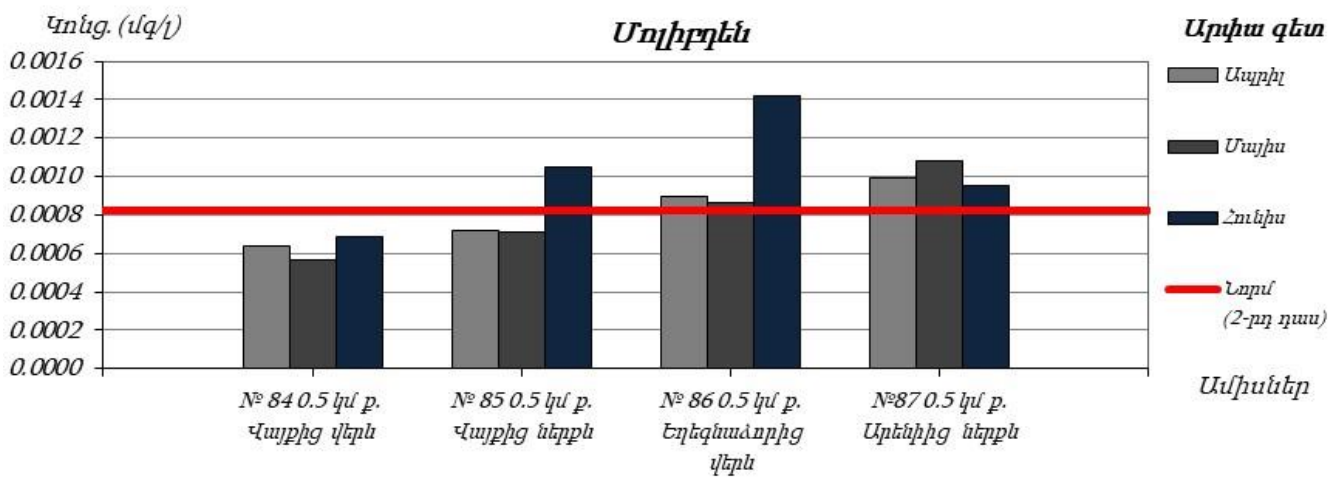
Վեղի գետի ջրի որակը Ուրցաձոր գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), Արարատ քաղաքից ներքև՝ ապրիլին և հունիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս), մայիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Արփա գետի ջրի որակը Ջերմուկ քաղաքից վերև ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Վայք քաղաքից վերև և ներքև, Եղեգնաձոր քաղաքից վերև հատվածներում՝ ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Արենի գյուղից ներքև ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Դարբ գետի ջրի որակը ակունքում ապրիլին և հունիսին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), գետաբերանում՝ ապրիլին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Եղեգիս գետի ջրի որակը Շատին գյուղից ներքև ապրիլին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Որոտան-Արփա ջրատարի ջրի որակը թունելի էլքից հատվածում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

Փճապատկեր 79. Արփա գետում մոլիբդենի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

Արարատյան ՋԿՏ-ում ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 23 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի, ծախսի և մակարդակի չափումներ:

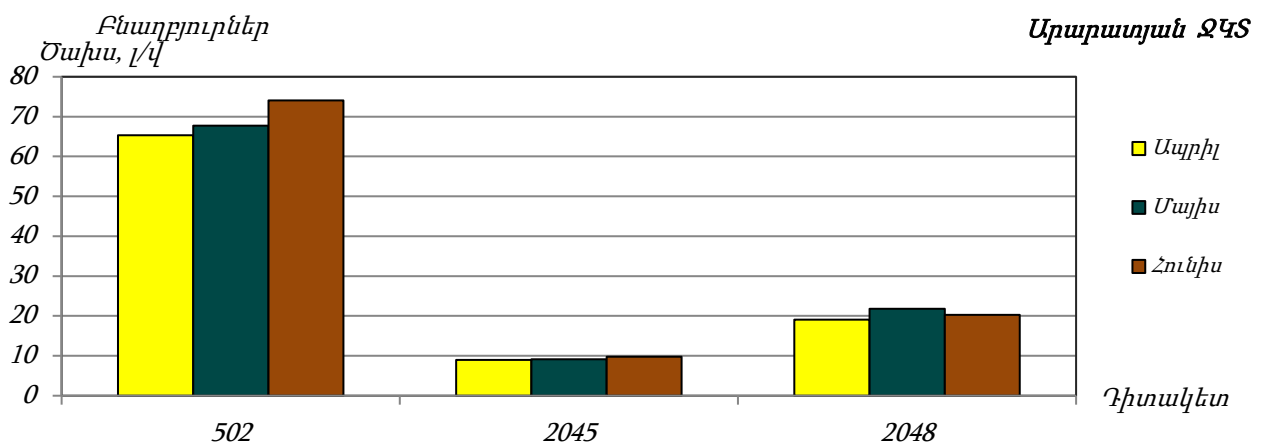
Արտաշատ քաղաքի (N2062) և Դալար գյուղի (N2063) շատրվանող հորատանցքերում ջրերի ծախսն ու մակարդակները նվազել են: Սուրենավան գյուղի (N2067) շատրվանող հորատանցքերում դիտվել է ծախսի ավելացում՝ 0.13լ/վ-ով:

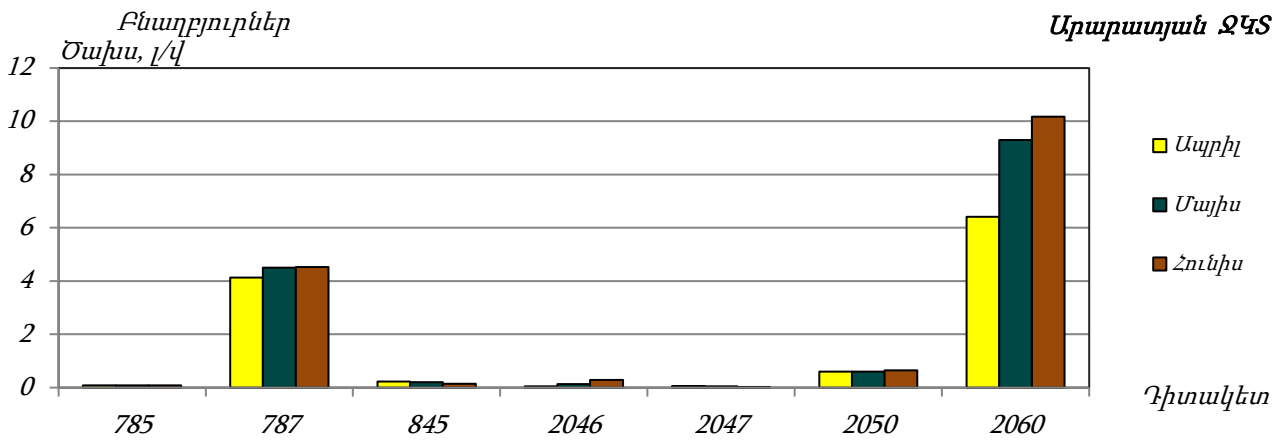
Արտաշատ քաղաքի (N2064, N2069), Մրգավետ գյուղի (N2052) հորատանցքներում դիտվել է ջրի մակարդակների իջեցում: Ջրի մակարդակների բարձրացում դիտվել է Եղեգնուտ (N2065), Լուսառատ (N2074) գյուղերի և Արարատ քաղաքի (N2076) հորատանցքերում:

Վեդի քաղաքի (N2006) և Դալար գյուղի (N2072) գրունտայի ջրհորներում դիտվել է ջրի մակարդակի իջեցում, իսկ Արտաշատ քաղաքի (N2073) և Արմաշ գյուղի (N2075) գրունտայի ջրհորներում մակարդակը բարձրացել:

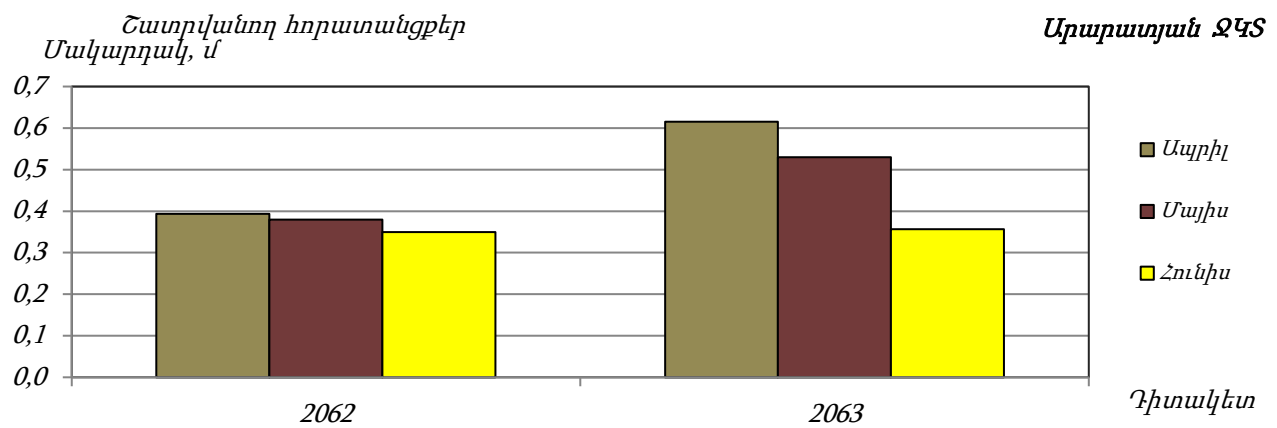
Արարատյան ՋԿՏ-ի բնադրյուրներում հիմնականում դիտվել է ջրի ծախսի ավելացում:

Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 10 դիտակետում: Սուրենավան գյուղի (N2067) և Արտաշատ քաղաքի (N2069) դիտակետերում հանաքայնացումը գերազանցել է համապատասխան ՍԹԿ-ն:

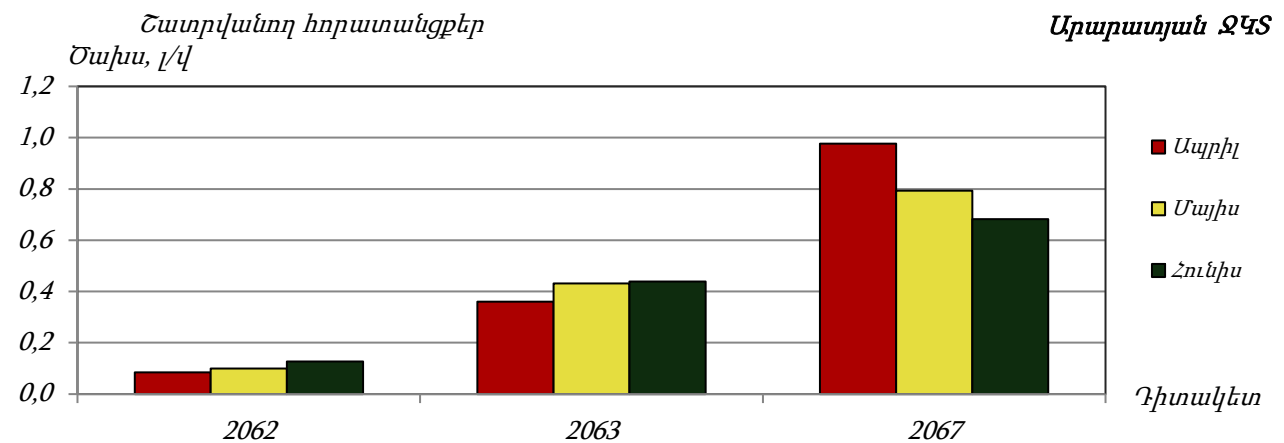

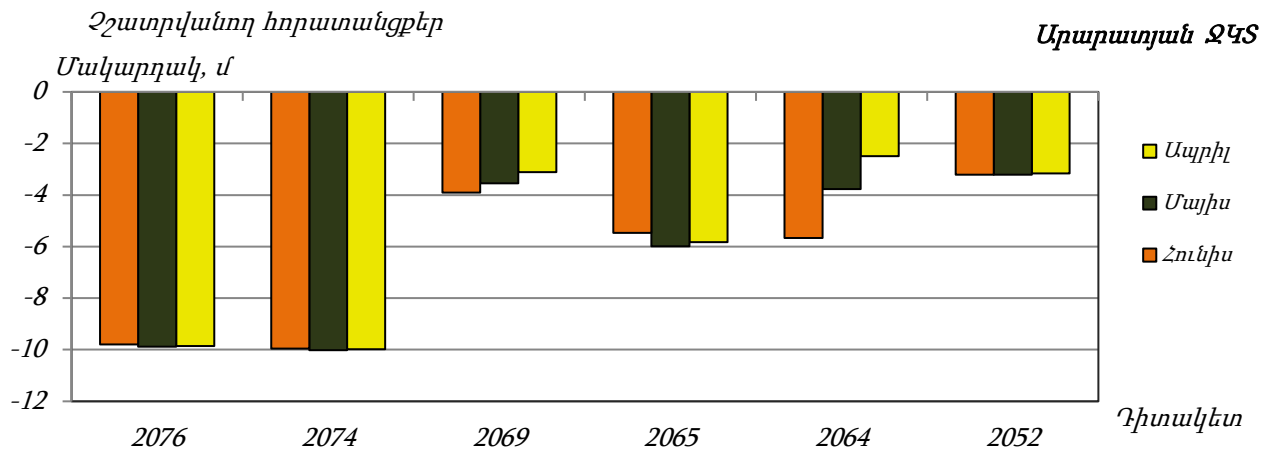
Գծապատկեր 80. Արարատյան ՋԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

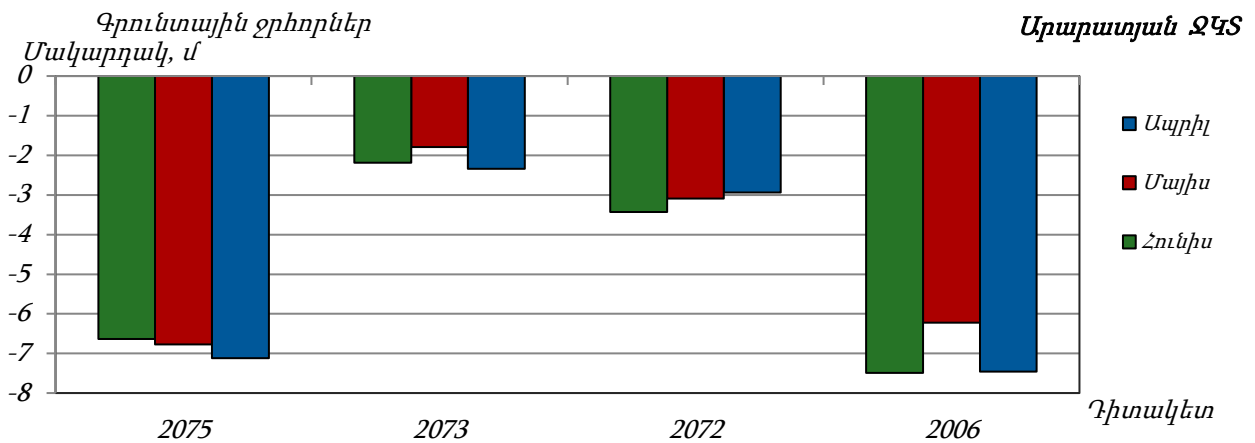
Գծապատկեր 81. Արարատյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

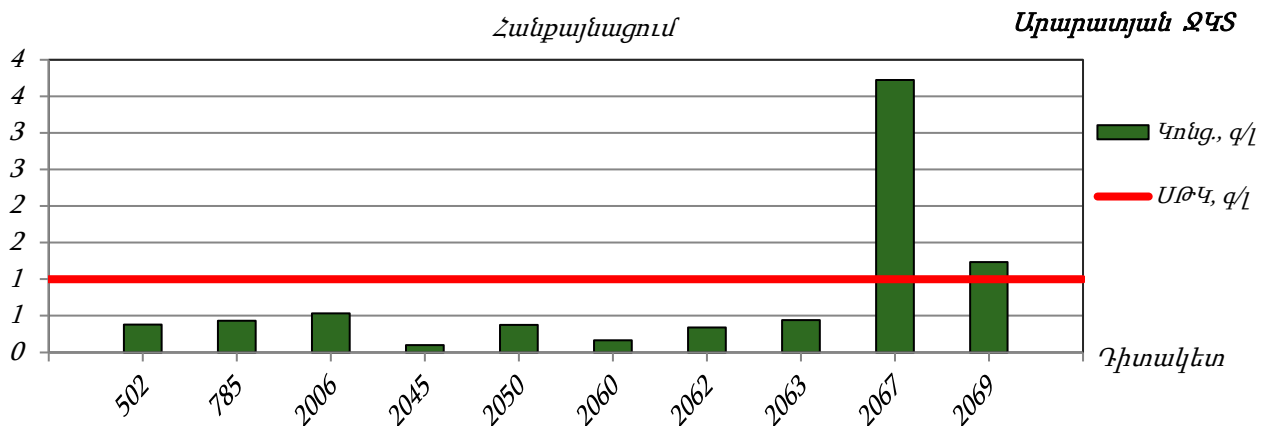
Գծապատկեր 82. Արարատյան ՋԿՏ-ի շատրվանոց հորատանցքերում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 83. Արարատյան ՋԿՏ-ի չչատրվանող հորատանցքերում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 89. Արարատյան ՋԿՏ-ի գրունտային ջրհորներում ջրի մակարդակների փոփոխությունները

Գծապատկեր 62. Արարատյան ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Հարավային ջրավազանային կառավարման տարածք

Մակերևութային ջրեր

Հիդրոլոգիական դիտարկումներ

Հարավային ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 9 դիտակետում: Որոշ օպերատիվ դիտակետերի դիտարկումներից ստացված ջրի ելքերի վերաբերյալ միջին ամսական փաստացի տվյալները և նորմաների նկատմամբ շեղումները ներկայացված են Աղյուսակ 14-ում:

Աղյուսակ 13. Հարավային ՋԿՏ-ի որոշ դիտակետերում ջրի ելքը.

Գետ	Դիտակետ	Միջին ամսական ելքեր. մ ³ /վ								
		ապրիլ			մայիս			հունիս		
		փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%	փաստացի	նորմա	%
Մեղրիգետ	Մեղրի	9.38	5.70	165	11.1	7.70	144	16.5	8.47	195
Ողջի	Կապան	15.6	11.1	141	27.0	21.6	125	30.5	18.7	163
Որոտան	Գորայք	11.6	4.60	252	18.5	12.3	150	10.7	8.55	125

Մակերևութային ջրերի որակ

Կարճևան գետի ջրի որակը գետաբերանում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս):

Մեղրիգետ գետի ջրի որակը Մեղրի քաղաքից վերև հատվածում երեք ամիսների ընթացքում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ ապրիլին և մայիսին՝ «վատ» (5-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Գեղի գետի ջրի որակը Աջաբաջ գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), գետաբերանի հատվածում՝ երեք ամիսների ընթացքում՝ «միջակ» (3-րդ դաս):

Որոտան գետի ջրի որակը Գորայք գյուղից և Միսիան քաղաքից վերև հատվածներում ապրիլին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), Միսիան քաղաքից ներքև ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

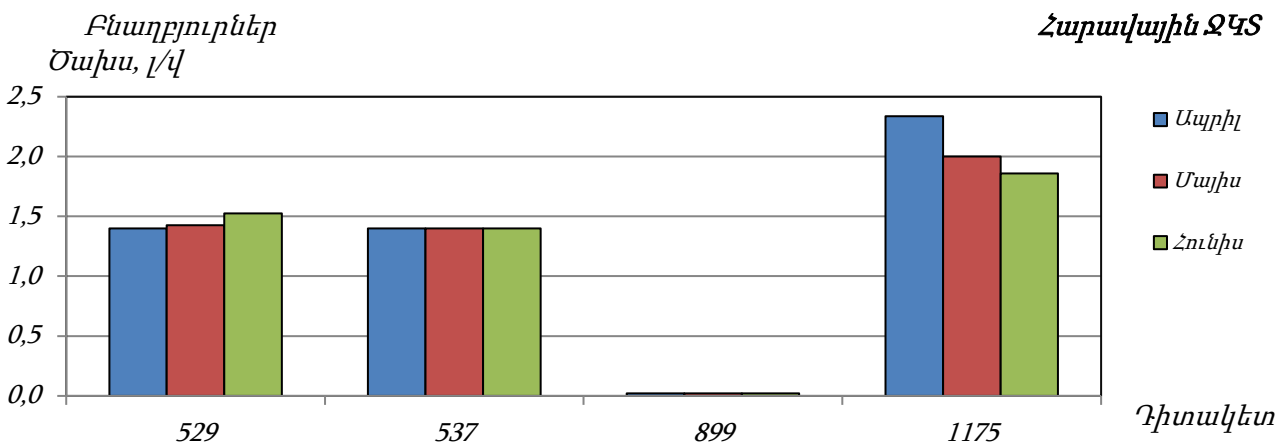
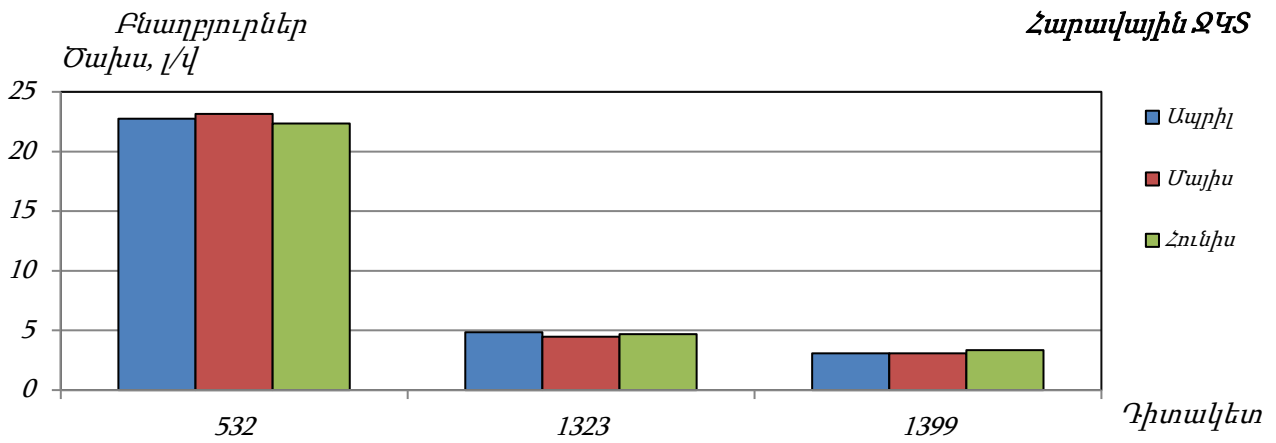
Միսիան գետի ջրի որակը Արևիս գյուղից վերև հատվածում մայիսին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), գետաբերանում՝ ապրիլին՝ «վատ» (5-րդ դաս), մայիսին՝ «միջակ» (3-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս):

Ստորերկրյա քաղցրահամ ջրեր

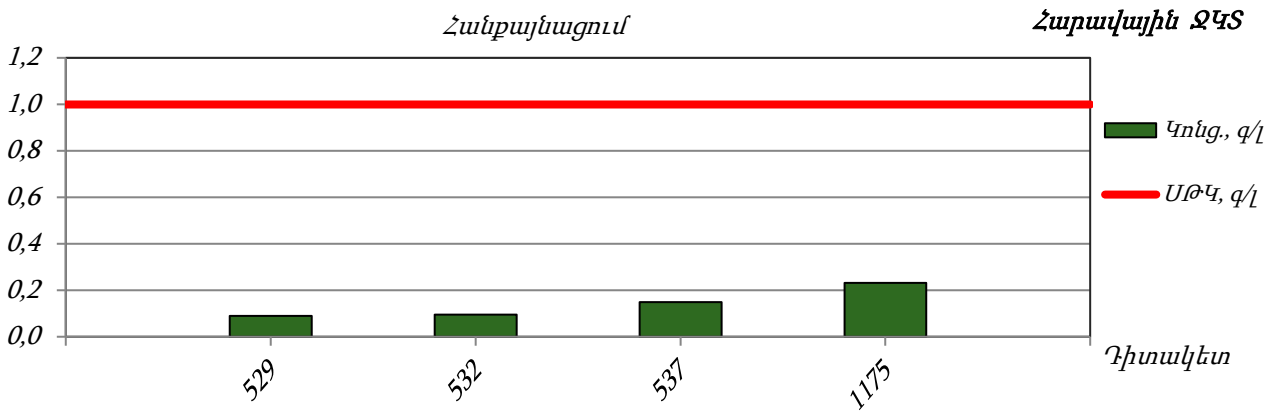
Հարավային ՋԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի քանակի մոնիթորինգն իրականացվել է 7 դիտակետում, որտեղ կատարվել են ջրի ջերմաստիճանի և ծախսի չափումներ:

Գորհայք գյուղի (N529) և Գորիս քաղաքի (N1399) բնաղբյուրներում դիտվել է ծախսի ավելացում: Ծախսի նվազման միտում դիտվել է Շաքի (N532), Անգեղակոթ (N1175, N1323) գյուղերի բնաղբյուրներում: Սպանդարյան գյուղի (N537) և Գորիս քաղաքի (N899) բնաղբյուրներում ջրի ծախսը կայուն է եղել:

Ջրի որակի մոնիթորինգն իրականացվել է 4 դիտակետում: Հարավային ՋԿՏ-ի դիտակետերում հանքայնացումը, նիտրատ, սուլֆատ և քլորիդ իոնների պարունակությունները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Գծապատկեր 84. Հարավային ՉԿՏ-ի բնադրյուններում ջրի ծախսերի փոփոխությունները

Գծապատկեր 62. Հարավային ՉԿՏ-ի ստորերկրյա ջրերի դիտակետերի հանքայնացումը

Ջրամբարներ

Ախուրյանի, Արփիլիճ, Ազատի և Ապարանի ջրամբարներում իրականացվում են հիդրոլոգիական դիտարկումներ և ջրի որակի մոնիթորինգ, Մարմարիկի ջրամբարում իրականացվում են միայն հիդրոլոգիական դիտարկումներ, իսկ Կեչուտի ջրամբարում և Երևանյան լճում՝ միայն ջրի որակի մոնիթորինգ:

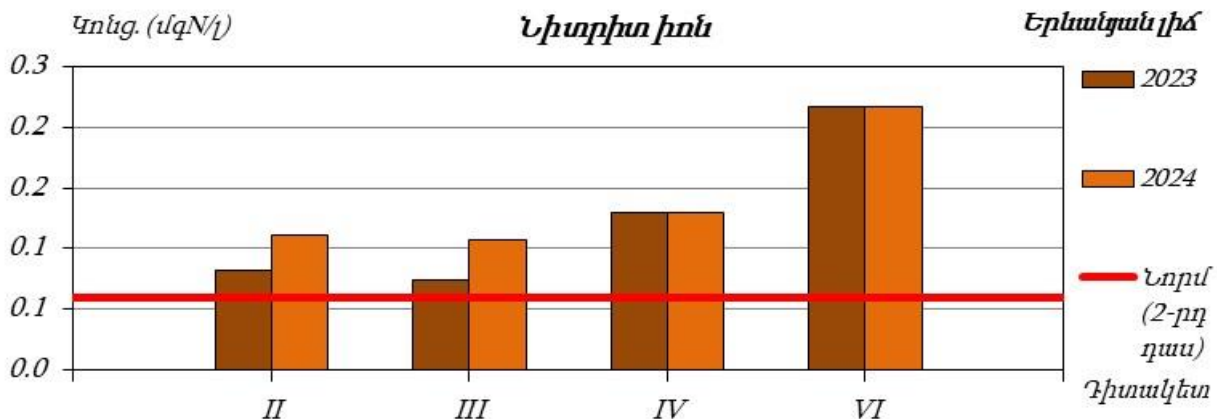
2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում ջրամբարների լցվածությունների մեծությունները եռամսյակի ամիսների վերջին օրերի դրությամբ ներկայացված են Աղյուսակ 15-ում:

Աղյուսակ 14. Ջրամբարների ջրալցվածությունը 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում

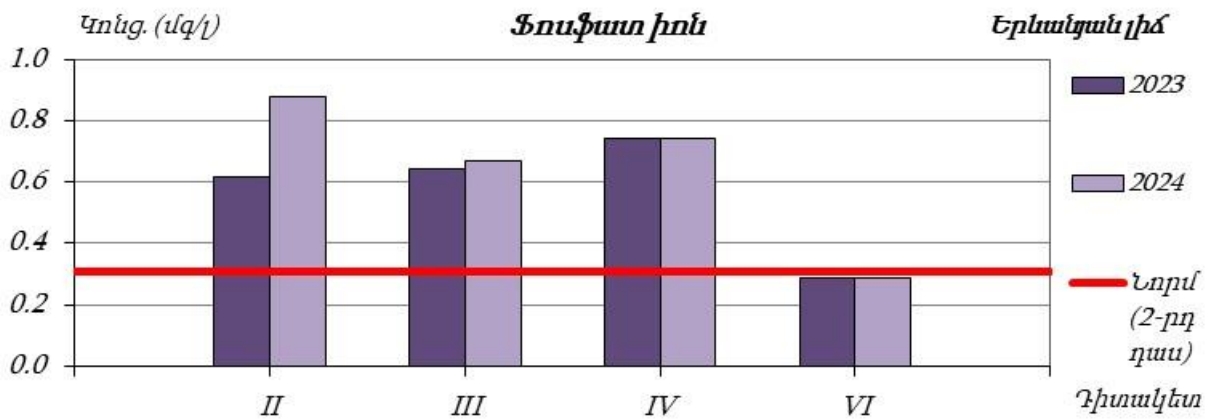
Ջրամբարի անվանումը	Ջրամբարի ընդհանուր ծավալը, մլն. խոր.մ	Փաստացի լցվածությունը, ապրիլի 30-ի դրությամբ		Փաստացի լցվածությունը, մայիսի 31-ի դրությամբ		Փաստացի լցվածությունը, հունիսի 30-ի դրությամբ	
		ընդամենը մլն. խոր.մ	ընդհանուր ծավալի նկատմամբ %	ընդամենը մլն. խոր.մ	ընդհանուր ծավալի նկատմամբ %	ընդամենը մլն. խոր.մ	ընդհանուր ծավալի նկատմամբ %
Ախուրյան	525	370.11	70	439.80	84	401.70	77
Ազատ	70	50.27	72	66.23	95	60.13	86
Ապարան	91	35.86	39	50.48	55	44.55	49
Մարմարիկ	24	18.20	76	23.94	100	17.77	74

Ջրամբարների ջրի որակ

Արփիլիճ ջրամբարի ջրի որակը մայիսին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս): Ախուրյանի ջրամբարի ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս): Ախուրյանի ջրամբարի ջրի որակը մայիսին գնահատվել է «միջակ» (2-րդ դաս), հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս): Երևանյան լիճ ջրամբարի ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս), հունիսին՝ «անբավարար» (4-րդ դաս): Ազատի ջրամբարի ջրի որակը հունիսին գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս): Կեչուտի ջրամբարի ջրի որակը ապրիլին գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս), մայիսին և հունիսին՝ «լավ» (2-րդ դաս):

Գծապատկեր 85. Երևանյան լճում նիտրիտ իռնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Գծապատկեր 86. Երևանյան լճում ֆոսֆատ իոնի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները

Արաքս գետ

2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում դիտարկումներ են իրականացվել Արաքս գետի 6 դիտակետում: Որոշված ցուցանիշներից գերազանցվել են թթվածնի քիմիական պահանջարկի, թթվածնի հնգօրյա կենսաքիմիական պահանջարկի, ամոնիում, նիտրիտ և սուլֆատ իոնների, նատրիումի, մագնեզիումի, ցինկի, պղնձի, քրոմի, կոբալտի, նիկելի, մանգանի, վանադիումի, երկաթի, ալյումինի և սելենի համապատասխան ՍԹԿ-ները:

5. ԱՆՏԱՌՆԵՐ

2-րդ եռամսյակի ընթացքում դաշտային դիտարկումներ են իրականացվել Հայանտառ ՊՈԱԿ-ի «Վանաձորի, Հրազդանի և Արագածոտնի ա/տ-ն մասնաճյուղերի» տարածքում և «Սևան» ԱՊ ՊՈԱԿ-ի, «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոց» ՊՈԱԿ-ի և «Զանգեզուր կենսոլորտային համալիր» ՊՈԱԿ-ի տարածքներում:

Հաստատելեր

Վանաձորի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2024թ. համար նախատեսվել է 7 հատատելեր, ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 1 հատատել և խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Հրազդանի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2023թ. համար նախատեսվել և հաստատվել է 347.81մ³ ընդհանուր ծավալով հատատելեր՝ որից շինափայտ՝ 31.5մ³: Հաստատվել է ընդհանուր թվով 8 հատ հատատել, ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 2 հատատել:

Արագածոտնի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2023թ. համար նախատեսվել և հաստատվել է 824.12մ³ ընդհանուր ծավալով հատատել՝ որից շինափայտ՝ 156.89 մ³: Հաստատվել է ընդհանուր թվով 4 հատ հատատել, որից 1-ը սանիտարական հատման նպատակով, 1-ը նոսրացման հատման նպատակով և 2-ը այլ հատման նպատակով հատատելեր: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 2 հատատել:

Հրազդանի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2023թ. համար նախատեսվել և հաստատվել է 347.81 ընդհանուր ծավալով հատատելեր՝ որից շինափայտ՝ 31.5 մ³: Հաստատվել է ընդհանուր թվով 8 հատ հատատել, ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել՝ 2-ը:

Արագածոտնի ա/տ մասնաճյուղի կողմից 2023թ. համար նախատեսվել և հաստատվել է 824.12 մ³ ընդհանուր ծավալով հատատելեր՝ որից շինափայտ՝ 156.89 մ³: Հաստատվել է ընդհանուր թվով 4 հատ հատատել, որից 1-ը սանիտարական հատման նպատակով, 1-ը նոսրացման հատման նպատակով և 2-ը այլ հատման նպատակով: Ընտրանքային կարգով ուսումնասիրվել է 2 հատատել:

Անտառպահպանություն

Դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են անտառտնտեսության աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտիներ2 /14.08.2022թ. և 24.08.2023թ./ արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները:

Եղանակային անբարենպաստ պայմանների պատճառով որոշ տարածքներում հնարավոր չէր իրականացնել ուսումնասիրություններ, իսկ հասանելի տարածքներում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում հայտնաբերվել է 3 խախտումներ:

Դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են «Զանգեզուր կենսոլորտային համալիր» ՊՈԱԿ-ի աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով: Դաշտային դիտարկումների համար հիմք են հանդիսացել Սենտիներ2 արբանյակային պատկերների համադրման արդյունքում սաղարթում առանձնացված փոփոխությունները /23.04.2022թ. և 24.04.2024թ./:

Դաշտային դիտարկում-ուսումնասիրություններն իրականացվել են արգելոցի աշխատակիցների հետ համատեղ, առկա խնդիրները տեղորոշել՝ Trimble 3B և Trimble TDC100 դաշտային տեղորոշման սարքավորումներով:

Ուսումնասիրություններ են իրականացվել.

«Կաքավաբերդ», «Գառնի», «Խոսրով» և «Խաչաձորի» տեղամասերում, որի արդյունքում խախտումներ չեն հայտնաբերվել:

Դիտարկումներ և ուսումնասիրություններ են կատարվել «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքներում և հայտնաբերվել է 2 ապօրինի հատման դեպք:

Անտառխախտման արձանագրություններ

Ըստ «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոց» ՊՈԱԿ-ի կողմից տրամադրված տեղեկատվության «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոց» ՊՈԱԿ-ի աշխատակիցների կողմից 2023-թ. ընթացում իրականացված հերթապահության և շրջայցների ժամանակ իրավախախտումների արձանագրություններ չեն կազմվել:

2023թ. ընթացքում «Զանգեզուր կենսոլորտային համալիր» ՊՈԱԿ-ի կողմից կազմվել է 3 հատ անտառխախտման արձանագրություններ:

Աշնանային ստուգումներ

«Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ում 2023թ. աշնանային հերթական և վերահսկող ստուգումների արդյունքում արձանագրվել է 381 հատ տարբեր տեսակի ծառեր, ընդհանուր 100.28մ³ ծավալով:

Հրդեհված տարածքների ուսումնասիրություններ

2023թ. ընթացքում «Զանգեզուր կենսոլորտային համալիր» ՊՈԱԿ-ի տարածքում հրդեհի դեպքեր չեն արձանագրվել:

Վանաձորի ա/տ մասնաճյուղի Վահագնիի ա/պ 13-րդ քառակուսում ուսումնասիրության արդյունքում պարզվեց, որ տվյալ տեղամասերում 2022թ.-ի ընթացքում տեղի է ունեցել հրդեհ, որի համար անտառտնտեսության կողմից կազմվել է N8 և N9 անտառային հրդեհների վերաբերյալ արձանագրություն, համաձայն որի 13-րդ քառակուսու մի շարք հատվածներում այրվել է մոտ 142հա անտառածածկ տարածք: Մեր կողմից ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվեց, որ հրդեհված տարածքում անհրաժեշտ է իրականացնել խնամքի և սանիտարական հատումներ և տարածքից ամբողջությամբ դուրս բերել չորացած և կիսավառված փայտանյութը հետագայում նորանոր հրդեհներից խուսափելու նպատակով:

Առկա խնդիրներ և առաջարկություններ

1. Արգելոցը տեղակայված է ծովի մակարդակից 700-ից մինչև 2800մ բարձրության վրա: Արգելոցն ունի հարավարևելյան ձգվածություն, զբաղեցնում է 23213.5 հա տարածք և կազմված է Գառնի (4253 հա), Կաքավաբերդ (4745 հա), Խոսրով (6860.8 հա), Խաչաձոր (7354.7հա) տեղամասերից: Խոսրովի անտառային պետական արգելոցը, իր բազմաթիվ առանձնահատկությունների շնորհիվ, եզակի է ոչ միայն Հայաստանում, այլև ամբողջ Կովկասի էկոհամակարգում այդ իսկ պատճառով առաջնային է հրդեհային անվտանգության ապահովում: «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցի տարածքի երկրաբանական զարգացման և կլիմայի առանձնահատկություններով պայմանավորված, տարածքին հատուկ սահմանների սեպաձևությունը, արգելոցի ռելիեֆի բարդ կառուցվածքը և դժվարանցանելի ճանապարհները բարձրացնում են

հրդեհների առաջացման հավանականությունը: Առկա հրշեջ և փրկարարական տեխնիկան և սարքավորումները բավարար չեն արդյունավետ արձագանքման համար, և աղետի վայր հասնելու համար պահանջվում է զգալի ժամանակ, ինչն անթույլատրելի է նման դեպքերում և ուղեկցվում է նյութական վնասների չհիմնավորված աճով:

2. Անտառների գնահատման թարմացված տվյալների բացակայություն:

3. «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքում առկա էին բավական քանակությամբ քամատապալ և ձյունակոտոր ծառեր, որոնց համար անհրաժեշտ է իրականացնել հաշվեգնահատման աշխատանքներ և հատկացնել հատատեղեր:

4. «Սևան ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքում վնասատուներով վարակված օջախներում ծառերը համարակալումները անընթեռնելի էին:

5. Անտառապատման աշխատանքները նախատեսելու ժամանակ հաշվի առնել ծառատեսակների ընտրությունը մասնավորապես գլխավոր ծառատեսակ որպես սոճին փոխարինել առավել որակյալ և լայնատերև ծառատեսակով, /կաղնի, հացենի, թխկի/, քանի որ դաշտում իրականացված դիտարկումների արդյունքները ցույց են տալիս, որ բավականին ցածր է սոճենու կաչողունակությունը, ինչպես նաև հաշվի առնելով այն փաստը, որ ՀՀ անտառային տարածքներում առկա են հիվանդություններով և վնասատուներով վարակված սոճուտներ, որոնց արդյունքում տեղի է ունենում համատարած չորացումներ: Անհրաժեշտ է նաև ուշադրություն դարձնել տնկիների /մասնավորապես սոճու/ որակի և տեղափոխման գործընթացին, որի համար առաջարկվում է անտառտնտեսություններում ստեղծել տնկարանային տնտեսություններ, ինչը մեծ կաչողունակություն կապահովվի և էապես կբարելավի անտառապատման աշխատանքները:

6. Առաջարկվում է առավել մեծ ուշադրություն դարձնել բնական վերաճի օժանդակման, ինչպես նաև երիտասարդ բնական ծառուտներում խնամքի հատումների՝ /լուսավորման և մաքրման/ աշխատանքների իրականացմանը, ինչը կնպաստի ծառուտի դիմադրողականության բարձրացմանը անտառային հիվանդությունների և վնասատուների դեմ պայքարի գործընթացում, ինչպես նաև կնպաստի անտառի արտադրողականության բարձրացմանը:

7. Անտառային տարածքներում անտառպոթոլոգիական հետազոտություններ իրականացնելու, վնասատուներով և հիվանդություններով վարակված օժախները ժամանակին հայտնաբերելու և կանխարգելիչ միջոցառումներ նախաձեռնելու համար առաջարկվում է անտառտնտեսություններում ունենալ անտառպոթոլոգի հաստիք, և վերջիններիս համար կազմակերպել և իրականացնել համապատասխան մասնագիտական դասընթացներ:

8. «Զանգեզուր կենսոլորտային համալիր» ՊՈԱԿ-ի տնկարանային տնտեսությունը օժանդակել համապատասխան տեխնիկական միջոցներով:

9. Քանի որ այս պահին կառավարման պլանի շրջանակներում ընթանում է «Զանգեզուր կենսոլորտային համալիր» ՊՈԱԿ-ի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների սահմանների ճշգրտում և քարտեզագրում, դեռևս կան տարածքներ որոնք համադրվում են համայնքային և անատառային հողերի հետ օրինակ «Խուստուփ»

պետական արգելավայրի և «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի «Կապանի» մասնաճյուղի որոշ հատվածների հետ:

10. Հատատեղերում ծառերի արմատավզիկի մոտ ներկով իրականացվող համարակալումները փոխարինել այլ տարբերակներով, որի դեպքում առավել ընթերցանելի կլինեն և տեսանելի կմնան առավել երկար ժամանակ, ինչն էլ հնարավորություն կտա դաշտային դիտարկումների արդյունքում հստակ համեմատել հաշվեգնահատման ցուցակի տվյալների հետ և իրական պատկեր կազմել ծավալների մասին:

Հավելված 1. Միջին ամսական և տասնօրյակային ջերմաստիճաններն ու շեղումները 1961-1990թթ. համապատասխան նորմաներից 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում

Ապրիլ

Մարզ	Ամսական ջերմաստիճան (ՕC)				Միջին ջերմաստիճանը (ՕC) և շեղումը նորմայից					
					I տասնօրյակ		II տասնօրյակ		III տասնօրյակ	
	դիտված	շեղում	միջին արավել-յազույն	միջին նվազագույն	դիտված	շեղում	դիտված	շեղում	դիտված	շեղում
ք. Երևան	+23.7+25.1	+1.5+2.3	+31.1+32.3	+16.6+18.7	22.5+23.9	+1.7+2.5	+25.0+26.5	+2.6+3.6	+23.7+24.9	+0.3+0.7
Արագածոտնի լեռներ	+14.0+16.2	+1.7+1.8	+20.8+22.8	+6.0+11.5	+13.5+15.5	+2.1+2.3	+15.1+17.4	+2.8+3.0	+13.7+15.7	0.0+0.5
Արագածոտնի նախալեռներ	+19.2+24.2	+1.9+2.8	+25.6+31.3	+13.6+17.7	+17.8+23.2	+2.1+2.3	+20.3+25.4	+3.0+4.5	+19.3+24.0	+0.7+1.7
Արարատ	+23.4+25.3	+1.8+2.1	+31.0+33.1	+17.0+18.5	+22.0+24.0	+1.7+2.2	+24.7+26.5	+3.1	+23.5+25.4	+0.7+1.1
Արմավիր	+24.9	+2.6	+33.3	+15.9	+23.7	+2.8	+26.0	+3.6	+25.0	+1.3
Գեղարքունիք	+13.2+16.1	+1.0+2.0	+18.3+22.9	+8.+11.6	+13.0+15.5	+1.5+2.3	+14.1+17.1	+1.6+2.9	+12.5+15.8	-0.7+0.9
Լոռի	+16.0+18.9	+1.3+1.6	+22.5+25.6	+8.6+13.3	+15.4+18.2	+1.9+2.1	+16.9+20.1	+2.4+2.5	+15.7+18.5	-0.5+0.4
Վոտայք	+13.4+21.3	+1.2+1.9	+21.3+28.6	+5.8+15.6	+13.1+20.4	+1.7+2.2	+14.2+22.6	+2.2+2.8	+13.0+21.0	-0.4+0.2
Շիրակ	+14.0+18.7	+1.5+2.0	+21.2+26.8	+7.1+11.5	+13.3+18.1	+1.9+2.8	+15.2+19.7	+2.6+3.4	+13.5+18.3	-0.1+0.4
Մյունիքի հովիտներ	+22.8+25.7	+1.3	+23.4+23.9	+10.4+13.1	+22.5+25.4	+2.3+2.4	+23.6+26.7	+1.9	+22.4+25.1	-0.4-0.5
Մյունիքի նախալեռներ	+16.7+17.8	+0.6+1.0	+30.0+31.8	+16.3+20.2	+16.0+17.8	+1.2+1.8	+17.3+18.7	+1.1+1.5	+16.9+17.0	-1.1+0.2
Վայոց ձորի լեռներ	+14.8	+1.2	+22.2	+8.2	+14.2	+1.8	+15.3	+1.6	+14.9	+0.2
Վայոց ձորի նախալեռներ	+24.4	+1.1	+31.6	+17.2	+23.1	+1.3	25.4	+2.0	+24.7	0.0
Տավուշ	+17.5+23.2	+1.1+1.8	+25.1+29.6	+10.9+17.7	+17.2+22.5	+1.9+2.8	+18.2+24.6	+1.6+2.8	+17.2	-0.2-0.6

Մայիս

Մարզ	Անսական ջերմաստիճան (°C)				Միջին ջերմաստիճանը (°C) և շեղումը նորմայից					
					I տասնօրյակ		II տասնօրյակ		III տասնօրյակ	
	դիտված	շեղում	միջին առավելագույն	միջին նվազագույն	դիտված	շեղում	դիտված	շեղում	դիտված	շեղում
ք. Երևան	+15.7+17.3	-0.2-0.5	+21.8+24.1	+10.6+12.3	+15.2+17.2	+0.2+1.4	+13.8+15.1	-2.6-3.1	+18.1+19.7	-0.9+0.1
Արագածոտնի լեռներ	+7.4+8.9	-0.9-1.0	+12.9+14.3	+2.3+5.1	+6.9+8.6	+0.3+0.6	+5.4+6.9	-3.0-3.1	+9.8+11.3	-0.1-0.3
Արագածոտնի նախալեռներ	+11.6+16.0	-0.7-1.2	+16.2+22.1	+7.8+10.6	+11.3+15.7	0+0.7	+9.3+13.7	-3.1-3.2	+14.2+18.5	-0.5+0.4
Արարատ	+16.3+18.1	-0.2-0.4	+22.4+24.4	+11.5+12.8	+15.9+17.8	+0.8+1.5	+14.2+16.0	-2.2-2.4	+18.7+20.4	+0.3+0.4
Արմավիր	+17.2	-0.2	+24.0	+11.1	+16.9	+1.4	+14.8	-2.5	+19.8	+0.6
Գեղարքունիք	+6.6+9.6	-0.1-1.1	+10.4+15.4	+3.6+5.9	+6.3+9.3	-0.4+1.0	+4.5+7.6	-1.9-3.5	+10.5+11.9	-1.1+0.8
Լոռի	+9.4+12.0	-0.8-1.3	14.5+17.6	+4.4+7.9	+9.0+11.9	+0.1+1.0	+7.4+10.0	-3.0-3.5	+11.7+14.2	-0.3-0.8
Վոտայք	+7.4+13.6	-1.0-1.1	+13.3+19.5	+4.5+9.4	+6.8+13.1	+0.1+0.3	+5.2+11.6	-2.8-3.2	+10.1+16.1	-0.3-0.5
Շիրակ	+7.3+11.5	-0.5-1.1	+12.6+18.0	+2.5+6.3	+7.0+11.3	+0.6+1.1	+4.5+9.0	-3.0-3.9	+10.3+14.1	0+0.4
Մյունիքի հովիտներ	+15.9+18.1	-0.7-1.4	+21.3+23.5	+11.3+13.7	+15.6+17.9	+0.4+0.7	+14.6+16.8	-2.1-2.7	+17.4+19.7	-1.1-1.7
Մյունիքի նախալեռներ	+11.2+11.5	-0.6-1.7	+15.5+17.2	+6.8+8.0	+10.5+11.4	-0.3+0.4	+9.8+10.1	-1.7-3.3	+13.0+13.2	-0.4-1.6
Վայոց ձորի լեռներ	+8.3	-0.8	+15.0	+3.7	+7.6	+0.3	+6.7	-2.3	+10.7	-0.2
Վայոց ձորի նախալեռներ	+16.5	-1.2	+22.8	+11.2	+15.5	-0.3	+14.8	-2.7	+19.3	-0.3
Տավուշ	+11.2+15.7	-1.2-1.5	+16.8+20.5	+6.7+11.5	+10.8+15.5	+0.1+0.4	+9.3+13.9	-3.0-3.4	+13.5+17.7	-0.4-1.2

Հունիս

Մարզ	Ամսական ջերմաստիճան (°C)				Միջին ջերմաստիճանը (°C) և շեղումը նորմայից					
					I տասնօրյակ		II տասնօրյակ		III տասնօրյակ	
	դիտված	շեղում	միջին առավել- յազույն	միջին նվազագույն	դիտված	շեղում	դիտված	շեղում	դիտված	շեղում
ք. Երևան	+23.7+25.1	+1.5+2.3	+31.1+32.3	+16.6+18.7	22.5+23.9	+1.7+2.5	+25.0+26.5	+2.6+3.6	+23.7+24.9	+0.3+0.7
Արագածոտնի լեռներ	+14.0+16.2	+1.7+1.8	+20.8+22.8	+6.0+11.5	+13.5+15.5	+2.1+2.3	+15.1+17.4	+2.8+3.0	+13.7+15.7	0.0+0.5
Արագածոտնի նախալեռներ	+19.2+24.2	+1.9+2.8	+25.6+31.3	+13.6+17.7	+17.8+23.2	+2.1+2.3	+20.3+25.4	+3.0+4.5	+19.3+24.0	+0.7+1.7
Արարատ	+23.4+25.3	+1.8+2.1	+31.0+33.1	+17.0+18.5	+22.0+24.0	+1.7+2.2	+24.7+26.5	+3.1	+23.5+25.4	+0.7+1.1
Արմավիր	+24.9	+2.6	+33.3	+15.9	+23.7	+2.8	+26.0	+3.6	+25.0	+1.3
Գեղարքունիք	+13.2+16.1	+1.0+2.0	+18.3+22.9	+8.0+11.6	+13.0+15.5	+1.5+2.3	+14.1+17.1	+1.6+2.9	+12.5+15.8	-0.7+0.9
Լոռի	+16.0+18.9	+1.3+1.6	+22.5+25.6	+8.6+13.3	+15.4+18.2	+1.9+2.1	+16.9+20.1	+2.4+2.5	+15.7+18.5	-0.5+0.4
Վոտապք	+13.4+21.3	+1.2+1.9	+21.3+28.6	+5.8+15.6	+13.1+20.4	+1.7+2.2	+14.2+22.6	+2.2+2.8	+13.0+21.0	-0.4+0.2
Շիրակ	+14.0+18.7	+1.5+2.0	+21.2+26.8	+7.1+11.5	+13.3+18.1	+1.9+2.8	+15.2+19.7	+2.6+3.4	+13.5+18.3	-0.1+0.4
Մյունիքի հովիտներ	+22.8+25.7	+1.3	+23.4+23.9	+10.4+13.1	+22.5+25.4	+2.3+2.4	+23.6+26.7	+1.9	+22.4+25.1	-0.4-0.5
Մյունիքի նախալեռներ	+16.7+17.8	+0.6+1.0	+30.0+31.8	+16.3+20.2	+16.0+17.8	+1.2+1.8	+17.3+18.7	+1.1+1.5	+16.9+17.0	-1.1+0.2
Վայոց ձորի լեռներ	+14.8	+1.2	+22.2	+8.2	+14.2	+1.8	+15.3	+1.6	+14.9	+0.2
Վայոց ձորի նախալեռներ	+24.4	+1.1	+31.6	+17.2	+23.1	+1.3	25.4	+2.0	+24.7	0.0
Տավուշ	+17.5+23.2	+1.1+1.8	+25.1+29.6	+10.9+17.7	+17.2+22.5	+1.9+2.8	+18.2+24.6	+1.6+2.8	+17.2	-0.2-0.6

Հավելված 2. Ամենաբարձր և ամենացածր ջերմաստիճանները 2024 թվականի 2-րդ եռամսյակում

Ապրիլ

Մարզ	Ամենաբարձր ջերմաստիճանը			Ամենացածր ջերմաստիճանը		
	Օդերևութաբանական կայանի տեղադրման վայրը և ինդեքսը	դիտման օրը(երը)	°C	Օդերևութաբանական կայանի տեղադրման վայրը և ինդեքսը	դիտման օրը(երը)	°C
ք. Երևան	Զվարթնոց (37788)	30	+31.8	Զվարթնոց (37788)	1	+2.1
Արագածոտն	Աշտարակ (37785)	27	+31.0	Ապարան (37699)	1	-3.8
Արարատ	Արարատ (37874)	30	+32.0	Արարատ (37874)	3	+4.0
Արմավիր	Արմավիր (37787)	29	+32.5	Արմավիր (37787)	1	+1.8
Գեղարքունիք	Շորժա (37802)	27	+24.0	Մասրիկ (37815)	3	-6.0
Լոռի	Վանաձոր (37704)	29	+29.0	Տաշիր (37618)	1	-4.7
Կոտայք	Եղվարդ (37786)	29	+28.0	Հանքավան (37698)	1	-4.0
Շիրակ	Գյումրի (37686)	30	+27.5	Աշոցք (37609)	1	-10.0
Սյունիք	Մեղրի (37958)	19	+33.0	Սիսիան (37897)	1	-4.5
Վայոց ձոր	Արենի (37875)	29, 30	+30.5	Ջերմուկ (37882)	1	-2.6
Տավուշ	Բազրատաշեն (37626)	29	+29.5	Դիլիջան (37706)	1	-0.4

Մայիս

Մարզ	Ամենաբարձր ջերմաստիճանը			Ամենացածր ջերմաստիճանը		
	Օդերևութաբանական կայանի տեղադրման վայրը և ինդեքսը	դիտման օրը(երը)	°C	Օդերևութաբանական կայանի տեղադրման վայրը և ինդեքսը	դիտման օրը(երը)	°C
ք. Երևան	Մերձավան (37783)	29, 30	+31.0	Մերձավան (37788)	18	+6.0
Արագածոտն	Աշտարակ (37785)	31	+31.0	Ծաղկահովիտ (37690)	18	-3.7
Արարատ	Արարատ (37874)	29	+34.0	Ուրցաձոր (37872)	18	+5.1
Արմավիր	Արմավիր (37787)	31	+32.5	Արմավիր (37787)	18	+5.0
Գեղարքունիք	Մարտունի(37808)	31	+26.1	Մեմոնովկա (37708)	18	-3.0
Լոռի	Ստեփանավան (37693)	30	+27.2	Տաշիր (37618)	18	-3.0
Կոտայք	Եղվարդ (37786)	31	+28.0	Հանքավան (37698)	18	-4.0
Շիրակ	Գյումրի (37686)	31	+27.4	Աշոցք (37609)	18	-4.0
Սյունիք	Մեղրի (37958)	30	+ 33.2	Սիսիան (37897)	10	+2.5
Վայոց ձոր	Արենի (37875)	31	+34.0	Ջերմուկ (37882)	18	-1.4
Տավուշ	Բազրատաշեն (37626)	30	+29.5	Դիլիջան (37706)	19	-0.4

Հունիս

Մարզ	Ամենաբարձր ջերմաստիճանը			Ամենացածր ջերմաստիճանը		
	Օդերևութաբանական կայանի տեղադրման վայրը և ինդեքսը	դիտման օրը(երը)	°C	Օդերևութաբանական կայանի տեղադրման վայրը և ինդեքսը	դիտման օրը(երը)	°C
ք. Երևան	Մերձավան (37783)	17	+36.5	Մերձավան (37783)	2	+12.0
Արագածոտն	Աշտարակ (37785)	17	+36.3	Ծաղկահովիտ (37690)	2	+1.4
Արարատ	Արտաշատ (37871)	17	+37.4	Ուրցաձոր (37872)	27	+12.4
Արմավիր	Արմավիր (37787)	17	+36.4	Արմավիր (37787)	28	+12.0
Գեղարքունիք	Ճամբարակ(37719) Շորժա (37802)	19 20, 25	+27.0	Գավառ (37801)	27	+4.0
Լոռի	Վանաձոր (37704)	25	+29.9	Տաշիր (37618)	27	+3.0
Կոտայք	Եղվարդ (37786)	17	+32.5	Հանքավան (37698)	27	+2.5
Շիրակ	Գյումրի (37686)	25	+31.5	Աշոցք (37609)	15	+3.0
Մյունիք	Մեղրի (37958)	7, 17, 20	+35.5	Մխիթան (37897)	5	+4.7
Վայոց ձոր	Արենի (37875)	17	+36.3	Ջերմուկ (37882)	2	+4.7
Տավուշ	Բազրատաշեն (37626)	19	+33.5	Դիլիջան (37706)	27	+6.9

Հավելված 3. Դիտակետերի տեղադրության ցանկ

Օդերևութաբանական կայաններ

N	Մարզ	Օդերևութաբանական կայան	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
			լայնություն	երկայնություն
1	Շիրակ	Ամասիա	40.9503	43.7836
2	Արարատ	Անանուն լեռնանցք	39.8306	44.9919
3	Շիրակ	Աշոցք	41.0325	43.8700
4	Արագածոտն	Աշտարակ	40.2944	44.3428
5	Արագածոտն	Ապարան	40.5944	44.3639
6	Արագածոտն	«Ապարանի ջրամբար»	40.4844	44.4361
7	Արագածոտն	Արագած բարձրալեռ	40.4722	44.1811
8	Արարատ	Արարատ	39.8314	44.7083
9	Վայոց ձոր	Արենի	39.7272	45.1883
10	Շիրակ	Արթիկ	40.6233	43.9550
11	Արմավիր	Արմավիր	40.1372	44.0475
12	Արարատ	Արտաշատ	39.9586	44.5375
13	Տավուշ	Բագրատաշեն	41.2453	44.8256
14	Գեղարքունիք	Գավառ	40.3486	45.1300
15	Շիրակ	Գյումրի	40.7628	43.8558
16	Սյունիք	Գորիս	39.5181	46.3383
17	Տավուշ	Դիլիջան	40.7411	44.8656
18	Կոտայք	Եղվարդ	40.3122	44.4828
19	Երևան	Երևան «Աերոլոգիական»	40.2172	44.4997
20	Երևան	Երևան «Արարկիր»	40.1953	44.5122
21	Արմավիր	«Երևան ագրո»	40.1886	44.3986
22	Արագածոտն	Թալին	40.3864	43.8931
23	Տավուշ	Բջնան	40.8717	45.1472
24	Արագածոտն	Ծաղկահովիտ	40.6361	44.2211
25	Սյունիք	Կապան	39.2042	46.4622
26	Արագածոտն	Համբերդ	40.3850	44.0936
27	Կոտայք	Հանքավան	40.6339	44.4836
28	Կոտայք	Հրազդան	40.4928	44.7611
29	Գեղարքունիք	Ճամբարակ	40.6011	45.3494
30	Գեղարքունիք	Մարիկ	40.2075	45.7644
31	Գեղարքունիք	Մարտունի	40.1369	45.2969
32	Սյունիք	Մեղրի	38.8978	46.2425
33	Գեղարքունիք	Շորժա	40.5006	45.2717
34	Վայոց ձոր	Որոտանի լեռնանցք	39.6931	45.7117
35	Արարատ	Ուրցաձոր	39.9197	44.8272
36	Լոռի	Պուշկինի լեռնանցք	40.9092	44.4347
37	Վայոց ձոր	Ջերմուկ	39.8244	45.6750
38	Գեղարքունիք	Սեմյոնովկա	40.6597	44.8981
39	Գեղարքունիք	Սևան ՀՕԴ	40.5653	45.0083

N	Մարզ	Օդերևութաբանական կայան	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
			լայնություն	երկայնություն
40	Սյունիք	Սիսիան	39.5203	46.0297
41	Լոռի	Ստեփանավան	41.0019	44.4128
42	Լոռի	Վանաձոր	40.8389	44.4344
43	Գեղարքունիք	Վարդենյաց	40.0050	45.2419
44	Լոռի	Տաշիր	41.1167	44.2792
45	Լոռի	Օձուն	41.0603	44.6103
46	Կոտայք	Ֆանտան	40.3953	44.6828

Մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտակետեր

Մարզ/ Քաղաք	Քաղաք	Դիտակայանի համար	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
			լայնություն	երկայնություն
Երևան	Երևան	1	40.20602	44.50543
		2	40.12840	44.47842
		7	40.18342	44.52350
		8	40.19103	44.56747
		18	40.17154	44.50842
Արարատ	Արարատ	1	39.84528	44.70159
Կոտայք	Հրազդան	1	40.54867	44.77135
	Ծաղկաձոր	1	40.53748	44.71850
Շիրակ	Գյումրի	1	40.80620	43.84835
Լոռի	Ալավերդի	1	41.09881	44.64245
		2	41.09145	44.65378
		3	41.09944	44.67538
	Վանաձոր	1	40.80320	44.51606
		2	40.80468	44.49322
		3	40.81444	44.47146

Մակերևութային ջրերի հիդրոլոգիական դիտակետեր

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի անվանում	Դիտակետի տեսակ	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հյուսիսային	1	Փամբակ	Շիրակամուտ	ռեժիմային	40.8511	44.2350
	2	Փամբակ	Վանաձոր	օպերատիվ	40.8233	44.4635
	3	Փամբակ	Մեղրուտ	ռեժիմային	40.8160	44.5441
	4	Փամբակ	Թումանյան	օպերատիվ	40.9373	44.6291
	5	Դեբեդ	Այրուժ	օպերատիվ	41.1904	44.8985
	6	Լեռնաջուր	Լեռնապատ	ռեժիմային	40.8293	44.3893
	7	Տանձուտ	Վանաձոր	ռեժիմային	40.8069	44.4993
	8	Ալարեքս	Դեբեդ	օպերատիվ	40.9187	44.6442
	9	Չորագետ	Ստեփանավան	օպերատիվ	41.0134	44.3823
	10	Չորագետ	Գարգառ	օպերատիվ	40.9555	44.5935
	11	Տաշիր	Սարատովկա	օպերատիվ	41.0732	44.3132
	12	Գարգառ	Կուրթան	ռեժիմային	40.9599	44.5517
	13	Մարց իգետ	Թումանյան	ռեժիմային	40.9862	44.6531
	14	Աղստև	Ֆիզիկոսովո	ռեժիմային	40.7172	44.7303
	15	Աղստև	Դիլիջան	օպերատիվ	40.7621	44.9152
	16	Աղստև	Իջևան	օպերատիվ	40.8784	45.1437
	17	Գետիկ	Գոշ	օպերատիվ	40.7450	45.0247
	18	Պաղջուր	Գետահովիտ	օպերատիվ	40.9023	45.1386
	19	Կիրանց	Աճարկուտ	օպերատիվ	41.0348	45.0829
	20	Հախում	Ծաղկավան	օպերատիվ	40.9359	45.3345
	21	Տավուշ	Բերդ	ռեժիմային	40.8759	45.3982
Ախուրյան	22	Արաքս	Սուրմալու	ռեժիմային	40.0694	43.7970
	23	Ախուրյան	Պաղակն	օպերատիվ	41.0651	43.6621
	24	Ախուրյան	Ամասիա	օպերատիվ	40.9490	43.7901
	25	Ախուրյան	Կապս	ռեժիմային	40.8878	43.7421
	26	Ախուրյան	Ախուրիկ	օպերատիվ	40.7369	43.7782
	27	Ախուրյան	Հայկաձոր	ռեժիմային	40.5386	43.6506
	28	Ախուրյան	Բագարան	ռեժիմային	40.1369	43.6506
	29	Ջկնուտ	Ջորակերտ	ռեժիմային	41.0949	43.6605
	30	Աշոցք	Կրասար	ռեժիմային	41.0301	43.8206
	31	Բլլիգետ	Ջրաձոր	ռեժիմային	40.9098	43.7656
	32	Կարկաչուն	Ղարիբջանյան	օպերատիվ	40.7343	43.7874
	33	Ջաջուռ	Ջաջուռ	ռեժիմային	40.8476	43.9474
	34	Մեծամոր	Տարոնիկ	ռեժիմային	40.1239	44.1868
	35	Մեծամոր	Մեծամոր	ռեժիմային	40.0674	44.2859
	36	Մեծամոր	Ռանչպար	ռեժիմային	40.0307	44.3679
	85	Արփիլիճ ջրամբար	Պաղակն	օպերատիվ	41.0674	43.6532
	86	Ախուրյանի ջրամբար	Ջրափի	օպերատիվ	40.5626	43.6455

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի անվանում	Դիտակետի տեսակ	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հրազդան	37	Քասախ	Վարդենիս	օպերատիվ	40.5711	44.4094
	38	Քասախ	Հարթավան	օպերատիվ	40.4788	44.4411
	39	Քասախ	Աշտարակ	օպերատիվ	40.2901	44.3587
	40	Գեղարոտ	Արագած	ռեժիմային	40.4872	44.3677
	41	Շաղվարդ	Փարպի	ռեժիմային	40.3351	44.3138
	42	Հրազդան ՀԷԿ-ի ջրանցք	Գեղամավան	օպերատիվ	40.5680	44.8995
	43	Հրազդան	Հրազդան	օպերատիվ	40.5224	44.7682
	44	Հրազդան	Արգել	օպերատիվ	40.3809	44.6054
	45	Հրազդան	Երևան	օպերատիվ	40.1593	44.4898
	46	Հրազդան	Հովտաշեն	ռեժիմային	40.0228	44.4419
	47	Մարմարիկ	Հանքավան	օպերատիվ	40.6351	44.4863
	48	Մարմարիկ	Աղավնաձոր	օպերատիվ	40.5715	44.6910
	49	Գոմուր	Մեղրաձոր	ռեժիմային	40.6019	44.6554
	50	Ծաղկաձոր	Ծաղկաձոր	ռեժիմային	40.5364	44.7198
	87	Ապարանի ջրամբար	Հարթավան	օպերատիվ	40.4848	44.4382
92	Մարմարիկի ջրամբար	Արտավազ	օպերատիվ	40.6228	44.5616	
Սևան	51	Ջկնագետ	Ծովագյուղ	օպերատիվ	40.6176	44.9619
	52	Դրախտիկ	Դրախտիկ	ռեժիմային	40.5462	45.2122
	53	Փամբակ	Փամբակ	ռեժիմային	40.3849	45.5341
	54	Մարիկ	Ծովակ	օպերատիվ	40.2189	45.6523
	55	Կարճաղբյուր	Կարճաղբյուր	ռեժիմային	40.1792	45.5822
	56	Արփա Սևան ջրատար	Ծովինար	օպերատիվ	40.1563	45.4947
	57	Վարդենիս	Վարդենիկ	օպերատիվ	40.1328	45.4428
	58	Մարտունի	Գեղհովիտ	օպերատիվ	40.0971	45.2831
	59	Արգիճի	Վերին Գետաշեն	օպերատիվ	40.1312	45.2549
	60	Ծաղկաշեն	Վաղաշեն	ռեժիմային	39.9980	45.2109
	61	Լիճք	Լիճք	ռեժիմային	40.1669	45.2432
	62	Բախտակ	Ծակքար	օպերատիվ	40.1683	45.2207
	63	Գավառագետ	Նորատուս	օպերատիվ	40.3775	45.1711
	88	Սևանա լիճ	Սևան թերակղզի	օպերատիվ	40.5628	45.0084
	89	Սևանա լիճ	Շորժա	օպերատիվ	40.4972	45.2700
90	Սևանա լիճ	Կարճաղբյուր	օպերատիվ	40.1783	45.5644	
91	Սևանա լիճ	Մարտունի	օպերատիվ	40.1623	45.3076	
Արարատյան	64	Ազատ	Գառնի	օպերատիվ	40.1097	44.7345
	65	Վեղի	Ուրցաձոր	օպերատիվ	39.9230	44.8264
	66	Արփա	Ջերմուկ	օպերատիվ	39.8378	45.6767
	67	Արփա	Եղեգնաձոր	օպերատիվ	39.7412	45.3247
	68	Արփա	Արենի	օպերատիվ	39.7322	45.2005

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի անվանում	Դիտակետի տեսակ	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Արարատյան	69	Վայք	Զառիթափ	ռեժիմային	39.6289	45.5071
	70	Գլաձոր	Վերնաշեն	ռեժիմային	39.7905	45.3605
	71	Եղեգիս	Հերմոն	օպերատիվ	39.8765	45.4274
	72	Եղեգիս	Շատին	օպերատիվ	39.8208	45.2964
	73	Արտաբուն	Արտաբույնք	ռեժիմային	39.8554	45.3179
	74	Սելինազետ	Շատին	օպերատիվ	39.8305	45.2961
	93	Ազատի ջրամբար	Լանջազատ	օպերատիվ	40.0655	44.5960
Հարավային	75	Մեղրիգետ	Մեղրի	օպերատիվ	38.9149	46.2314
	76	Ողջի	Քաջարան	ռեժիմային	39.1499	46.4121
	77	Ողջի	Կապան	օպերատիվ	39.2050	46.4121
	78	Գեղի	Կավձուտ	ռեժիմային	39.2065	46.2474
	79	Վաչագան	Կապան	ռեժիմային	39.1985	46.3956
	80	Որոտան	Գորայք	օպերատիվ	39.6865	45.7758
	81	Որոտան	Որոտան	օպերատիվ	39.4881	46.1371
	82	Որոտան	Տաթև ՀԷԿ	օպերատիվ	39.4273	46.3733
	83	Ծղուկ	Ծղուկ	օպերատիվ	39.6684	45.8443
	84	Գորիսգետ	Գորիս	օպերատիվ	39.5192	46.3329

Մակերևութային ջրերի որակի մոնիթորինգի դիտակետեր

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հյուսիսային	Փամբակ	1	0.5 կմ գ. Խնկոյանից վերև	Հղումային	40.84789	44.02672
	Փամբակ	2	0.5 կմ ք. Սպիտակից ներքև	Գործառնական	40.83108	44.29681
	Փամբակ	3	1 կմ ք. Վանաձորից վերև	Գործառնական	40.84675	44.40758
	Փամբակ	4	0.5 կմ ք. Վանաձորից ներքև	Գործառնական	40.81389	44.50769
	Դերբեղ	5	0.5 կմ Մարց գետի թափման կետից ներքև	Գործառնական	40.99859	44.65354
	Դերբեղ	6	0.5 կմ ք. Այրումից վերև	Գործառնական	41.20257	44.90504
	Դերբեղ	7	Սահմանի մոտ	Աղտոտիչների տեղափոխման	41.22172	44.88339
	Չորագետ	8	0.5 կմ ք. Ստեփանավանից վերև	Հսկողական	41.01344	44.38164
	Չորագետ	10	Գետաբերան	Գործառնական	40.95783	44.63109
	Տաշիր	11	0.5 կմ գ. Միխայելովկայից վերև	Հղումային	41.16904	44.26781
	Տաշիր	12	0.5 կմ գ. Սարատովկայից ներքև	Հսկողական	41.05566	44.33864
	Մարց գետ	13	Գետաբերան	Գործառնական	40.98386	44.65898
	Ախթալա	14	Գետաբերան	Գործառնական	41.14967	44.77919
	Գարգառ	210	Ակունք	Հղումային	40.97106	44.40867
	Գարգառ	342	Գետաբերան	Հսկողական	40.95372	44.58012
	Շնող	343	Գետաբերան	Գործառնական	41.14547	44.83301
	Աղստև	15	1.2 կմ ք. Դիլիջանից վերև	Գործառնական	40.73207	44.81782
	Աղստև	16	0.5 կմ ք. Դիլիջանից ներքև	Գործառնական	40.75892	44.90480
	Աղստև	17	2 կմ ք. Բջևանից վերև	Գործառնական	40.85888	45.12481
	Աղստև	18	2 կմ ք. Բջևանից ներքև	Գործառնական	40.91377	45.15943
Գետիկ	19	0.5 կմ գ. Վահանից վերև	Հղումային	40.57461	45.40817	
Գետիկ	20	Գետաբերան	Գործառնական	40.75971	45.02166	
Ախուրյան	Արաքս	25	0.9 կմ գ. Հուշակերտից ներքև	Աղտոտիչների տեղափոխման	40.07982	43.75280
	Ախուրյան	31	1 կմ գ. Ամասիայից վերև	Գործառնական	40.95883	43.79635

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Ախուրյան	Ախուրյան	32	1 կմ գյ. Անասիայից ներքև	Գործառնական	40.94267	43.78777
	Ախուրյան	33	0.8 կմ ք. Գյումրիից վերև	Գործառնական	40.80424	43.79810
	Ախուրյան	34	5 կմ ք. Գյումրիից ներքև	Գործառնական	40.74380	43.78729
	Ախուրյան	35	0.5 կմ գյ. Բազարանից ներքև	Գործառնական	40.13618	43.65183
	Աշոցք	36	0.5 կմ գյ. Մուսայելյանից վերև	Հսկողական	40.98659	43.94436
	Աշոցք	37	Գետաբերան	Գործառնական	41.03280	43.82355
	Կարկաչուն	38	Գետաբերան	Գործառնական	40.73280	43.79404
	Մեծամոր	40	10 կմ ք. Վաղարշապատից հարավ	Գործառնական	40.09378	44.27545
	Մեծամոր	41	11 կմ ք. Վաղարշապատից հարավ-արևելք	Գործառնական	40.07371	44.28507
	Մեծամոր	42	0.5 կմ գյ. Ռանչյարից ներքև	Գործառնական	40.01670	44.37400
	Արփի լճի ջրամբար	109	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	41.06756	43.65364
	Ախուրյանի ջրամբար	110	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	40.56001	43.65449
Հրազդան	Արաքս	26	Հրազդան գետի թափ. կետից վերև	Աղտոտիչների տեղափոխման	39.97026	44.47332
	Արաքս	27	Հրազդան գետի թափ. կետից ներքև	Աղտոտիչների տեղափոխման	39.96577	44.48335
	Քասախ	43	0.5 կմ ք. Ապարանից վերև	Գործառնական	40.59530	44.34576
	Քասախ	44	0.5 կմ ք. Ապարանից ներքև	Գործառնական	40.58532	44.37516
	Քասախ	45	1 կմ ք. Աշտարակից վերև	Գործառնական	40.29888	44.37375
	Քասախ	46	3.5 կմ ք. Աշտարակից ներքև	Գործառնական	40.25667	44.31453
	Քասախ	47	Գետաբերան	Գործառնական	40.16574	44.25708
	Գեղարոտ	48	0.5 կմ գյ. Արագածից վերև	Հղումային	40.48888	44.31748
	Գեղարոտ	49	Գետաբերան	Գործառնական	40.48026	44.39616
	Շաղվարդ	50	0.5 կմ գյ. Փարպիից ներքև	Հսկողական	40.32051	44.31017
Հրազդան	51	գյ. Գեղամավանի մոտ	Հղումային	40.57085	44.90705	

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Հրազդան	Հրազդան	52	0.5 կմ գ. Քաղսիից ներքև	Գործառնական	40.49911	44.74314
	Հրազդան	53	0.5 կմ գ. Արգելից ներքև	Գործառնական	40.37640	44.60682
	Հրազդան	54	0.5 կմ Արգնի ՀԷԿ-ից ներքև	Գործառնական	40.29530	44.59068
	Հրազդան	55	9 կմ ք. Երևանից ներքև. գյ. Դարբնիկի մոտ	Գործառնական	40.10388	44.38051
	Հրազդան	225	գյ. Գեղանիստի մոտ	Գործառնական	40.14350	44.43295
	Հրազդան	56	Գետաբերան	Գործառնական	39.99298	44.44586
	Մարմարիկ	57	0.5 կմ գ. Հանքավանից վերև	Հղումային	40.66340	44.46692
	Մարմարիկ	58	Գետաբերան	Գործառնական	40.54579	44.75274
	Ծաղկաձոր (Տանձաղբյուր)	311	Ծաղկաձոր քաղաքից վերև	Հղումային	40.53427	44.69966
	Ծաղկաձոր (Տանձաղբյուր)	312	Ծաղկաձոր քաղաքից ներքև	Գործառնական	40.53535	44.74403
	Գետառ	59	Գետաբերան	Գործառնական	40.15528	44.47378
	Ապարանի ջրամբար	111	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	40.48508	44.43586
	Երևանյան լիճ	112	Ամբարտակի մոտ	Գործառնական	40.15528	44.47379
Սևան	Չկնազետ	60	0.5 կմ գ. Սենյոնովկայից վերև	Հղումային	40.65337	44.89236
	Չկնազետ	61	Գետաբերան	Գործառնական	40.61709	44.96272
	Մասրիկ	62	0.5 կմ գ. Վերին Շորժայից վերև	Հղումային	40.07766	45.81844
	Մասրիկ	63	Գետաբերան	Գործառնական	40.22116	45.64453
	Սոթք	64	6 կմ գ. Սոթքից վերև	Հղումային	40.23219	45.93922
	Սոթք	65	Գետաբերան	Գործառնական	40.20006	45.85181
	Կարճաղբյուր	66	0.5 կմ գ. Ախարաձորից վերև	Հղումային	40.09357	45.64391
	Կարճաղբյուր	67	Գետաբերան	Գործառնական	40.17948	45.58358
	Արփա-Սևան ջրատար	68	0.7 կմ գ. Ծովինարից հարավ-արևելք	Գործառնական	40.15617	45.49490
	Վարդենիս	69	0.5 կմ գ. Վարդենիկից վերև	Հղումային	40.13157	45.44433
	Վարդենիս	70	Գետաբերան	Գործառնական	40.15458	45.43939
	Մարտունի	71	0.5 կմ գ. Գեղհովիտից վերև	Հղումային	40.07857	45.29405
	Մարտունի	72	Գետաբերան	Գործառնական	40.15060	45.30013
	Արգիճի	73	0.5 կմ գ. Լեռնահովիտից վերև	Հղումային	40.03263	45.23684

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Սևան	Արգիճի	74	Գետաբերան	Գործառնական	40.15569	45.26794
	Ծակքար	75	Գետաբերան	Գործառնական	40.18025	45.23165
	Շողվազ	76	Գետաբերան	Գործառնական	40.18562	45.22727
	Գավառագետ	77	0.5 կմ գլ. Ծաղկաշենից վերև	Հղումային	40.29327	45.04236
	Գավառագետ	78	Գետաբերան	Գործառնական	40.36399	45.17619
	Սևանա լիճ	115-ՄՄ	Ծափաթաղ-ափամերձ	Հսկողական	40.40914	45.46089
	Սևանա լիճ	115'-ՄՄ	Ծափաթաղ-կենտրոնական	Հսկողական	40.40508	45.44769
	Սևանա լիճ	116-ՄՄ	Փամբակ-ափամերձ	Հսկողական	40.36483	45.53225
	Սևանա լիճ	116'-ՄՄ	Փամբակ-կենտրոնական	Հսկողական	40.36056	45.51911
	Սևանա լիճ	117-ՄՄ	Արեգունի - ափամերձ	Հսկողական	40.32406	45.59022
	Սևանա լիճ	117'-ՄՄ	Արեգունի-կենտրոնական	Հսկողական	40.32250	45.58400
	Սևանա լիճ	118-ՄՄ	Գիլի-ափամերձ	Հսկողական	40.25264	45.63047
	Սևանա լիճ	118'-ՄՄ	Գիլի-կենտրոնական	Հսկողական	40.27633	45.59589
	Սևանա լիճ	119-ՄՄ	Արփա -ափամերձ	Հսկողական	40.16525	45.49514
	Սևանա լիճ	119'-ՄՄ	Արփա-կենտրոնական	Հսկողական	40.22492	45.52719
	Սևանա լիճ	120-ՄՄ	Ծովինար-ափամերձ	Հսկողական	40.18842	45.45042
	Սևանա լիճ	120'-ՄՄ	Ծովինար-կենտրոնական	Հսկողական	40.20692	45.45658
	Սևանա լիճ	121-ՄՄ	Մարտունի-ափամերձ	Հսկողական	40.16869	45.30122
	Սևանա լիճ	121'-ՄՄ	Մարտունի-կենտրոնական	Հսկողական	40.18178	45.30433
	Սևանա լիճ	123-ՄՄ	Կարմիր գյուղ-ափամերձ	Հսկողական	40.28600	45.22214
	Սևանա լիճ	123'-ՄՄ	Կարմիր գյուղ-կենտրոնական	Հսկողական	40.28728	45.27681
	Սևանա լիճ	124-ՄՄ	Նորատուս-ափամերձ	Հսկողական	40.39383	45.23767
	Սևանա լիճ	124'-ՄՄ	Նորատուս-կենտրոնական	Հսկողական	40.38058	45.33211
	Սևանա լիճ	125-ՓՄ	Գավառագետ-ափամերձ	Հսկողական	40.42908	45.19636
	Սևանա լիճ	125'-ՓՄ	Գավառագետ-կենտրոնական	Հսկողական	40.44906	45.18486
	Սևանա լիճ	126-ՓՄ	Այրիվանք-ափամերձ	Հսկողական	40.43736	45.11172
	Սևանա լիճ	126'-ՓՄ	Այրիվանք-կենտրոնական	Հսկողական	40.45083	45.12369

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Սևան	Սևանա լիճ	127-ՓՄ	Մողելային-ափամերձ	Հսկողական	40.51261	45.00763
	Սևանա լիճ	127'-ՓՄ	Մողելային-կենտրոնական	Հսկողական	40.51967	45.02730
	Սևանա լիճ	128-ՓՄ	Լճաշեն-ափամերձ	Հսկողական	40.52589	44.96053
	Սևանա լիճ	128'-ՓՄ	Լճաշեն-կենտրոնական	Հսկողական	40.52035	44.98335
	Սևանա լիճ	129-ՓՄ	Ծովագյուղ-ափամերձ	Հսկողական	40.61978	44.98456
	Սևանա լիճ	129'-ՓՄ	Ծովագյուղ-կենտրոնական	Հսկողական	40.61211	44.98269
	Սևանա լիճ	130-ՓՄ	Գյունեյ-ափամերձ	Հսկողական	40.60908	45.04525
	Սևանա լիճ	130'-ՓՄ	Գյունեյ-կենտրոնական	Հսկողական	40.60900	45.04631
	Սևանա լիճ	131-ՓՄ	Շորժա-ափամերձ	Հսկողական	40.48975	45.25161
	Սևանա լիճ	131'-ՓՄ	Շորժա-կենտրոնական	Հսկողական	40.49689	45.26961
	Սևանա լիճ	122'-ՄՄ	24-րդ կայան-կենտրոնական	Հսկողական	40.23294	45.26084
	Արարատյան	Արաքս	28	0.5 կմ ք. Արարատից ներքև	Աղտոտիչների տեղափոխման	39.79531
Վեդի		80	0.5 կմ գյ. Ուրցաձորից վերև	Հղումային	39.94499	44.87135
Վեդի		82	6 կմ ք. Արարատից ներքև	Գործառնական	39.85685	44.65946
Արփա		83	0.5 կմ ք. Ջերմուկից վերև	Հղումային	39.83813	45.67713
Արփա		84	0.5 կմ ք. Վայքից վերև	Գործառնական	39.68439	45.49831
Արփա		85	0.5 կմ ք. Վայքից ներքև	Գործառնական	39.70796	45.42570
Արփա		86	0.5 կմ ք. Եղեգնաձորից վերև	Գործառնական	39.74028	45.34383
Արփա		87	0.5 կմ գյ. Արենիից ներքև	Գործառնական	39.72019	45.15524
Դարբ		348	Ակունք	Հղումային	39.68577	45.68347
Դարբ		349	Գետաբերան	Գործառնական	39.69361	45.56767
Հերիեր		350	Ակունք	Հղումային	39.82403	45.54257

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Ջրային ռեսուրս	Դիտակետի համար	Տեղադիրք	Մոնիթորինգի տեսակը	Աշխարհագրական կոորդինատներ	
					լայնություն	երկայնություն
Ջրավազանային կառավարման տարածք	Հերիեր	351	Գետաբերան	Գործառնական	39.69231	45.52348
	Եղեգիս	352	Գյ. Գետիկվանքից վերև	Հսկողական	39.92165	45.50629
	Եղեգիս	88	0.5 կմ գյ. Շատինից ներքև	Գործառնական	39.74831	45.31175
	Ազատի ջրամբար	113	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	40.07031	44.59475
	Կեչուտի ջրամբար	114	Ամբարտակի մոտ	Հսկողական	39.79164	45.64919
	Արաքս	29	2 կմ ք. Ազարակից հարավ	Աղտոտիչների տեղափոխման	38.84120	46.16058
Հարավային	Արաքս	30	2.5 կմ ք. Ազարակից հարավ-արևելք	Աղտոտիչների տեղափոխման	38.86553	46.21999
	Մեղրիգետ	89	0.5 կմ ք. Մեղրիից վերև	Հսկողական	38.91993	46.22443
	Մեղրիգետ	90	Գետաբերան	Գործառնական	38.88783	46.26517
	Կարճևան	344	Գետաբերան	Գործառնական	38.85865	46.21273
	Ողջի	91	1.7 կմ ք. Քաջարանից վերև	Հղումային	39.15683	46.09820
	Ողջի	92	1.8 կմ ք. Քաջարանից ներքև	Գործառնական	39.15026	46.19186
	Ողջի	93	0.8 կմ ք. Կապանից վերև	Գործառնական	39.22329	46.34842
	Ողջի	94	0.5 կմ Կապանի օղանավակայանից ներքև	Գործառնական	39.20059	46.46380
	Աճանան (Նորաշենիկ)	346	3 կմ գյ. Աճանանից վերև	Հղումային	39.25450	46.40259
	Աճանան (Նորաշենիկ)	347	գետաբերան	Գործառնական	39.20409	46.46215
	Գեղի	97	0.5 կմ գյ. Աջաբաջից վերև	Հղումային	39.25476	46.07290
	Գեղի	98	Գետաբերան	Գործառնական	39.19999	46.25915
	Որոտան	99	0.5 կմ գյ. Գորայքից վերև	Հղումային	39.68450	45.77656
	Որոտան	100	3 կմ ք. Միսիանից վերև	Հսկողական	39.53677	46.01196
	Որոտան	101	6 կմ ք. Միսիանից ներքև	Գործառնական	39.51269	46.04594
Որոտան	102	0.5 կմ գյ. Տաթև ՀԷԿ-ից ներքև	Գործառնական	39.42683	46.37339	

<i>Ջրավազանային կառավարման տարածք</i>	<i>Ջրային ռեսուրս</i>	<i>Դիտակետի համար</i>	<i>Տեղադիրք</i>	<i>Մոնիթորինգի տեսակը</i>	<i>Աշխարհագրական կոորդինատներ</i>	
					<i>լայնություն</i>	<i>երկայնություն</i>
	<i>Որոտան-Արփա ջրատար</i>	<i>353</i>	<i>Թունելի ելքից</i>	<i>Գործառնական</i>	<i>39.786969</i>	<i>45.657948</i>
	<i>Միսիան</i>	<i>103</i>	<i>0.5 կմ գլ. Արևիսից վերև</i>	<i>Հղումային</i>	<i>39.40186</i>	<i>45.90044</i>
	<i>Միսիան</i>	<i>104</i>	<i>Գետաբերան</i>	<i>Գործառնական</i>	<i>39.51006</i>	<i>46.04898</i>
	<i>Վարարակ</i>	<i>106</i>	<i>5 կմ ք. Գորիսից վերև</i>	<i>Հղումային</i>	<i>39.53621</i>	<i>46.29426</i>
	<i>Վարարակ</i>	<i>107</i>	<i>1.5 կմ ք. Գորիսից ներքև</i>	<i>Գործառնական</i>	<i>39.48552</i>	<i>46.35916</i>

Ստորերկրյա ջրերի մոնիթորինգի դիտակետեր

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրադրյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Հյուսիսային	2058	Աղբյուր	Տավուշի մ. գ. Հաղարծին	44.96478	40.77684
	2059	Աղբյուր	Տավուշի մ. գ. Հաղարծին	44.98589	40.76935
Ախուրյան	108	հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Ակնաշեն	44.27833	40.09361
	2029	Աղբյուր	Շիրակի մ.ք. Գյումրի (Չերքեզի ձոր)	43.82917	40.78861
	2030	Աղբյուր	Շիրակի մ.ք. Գյումրի (Չերքեզի ձոր)	43.82917	40.79000
	2031	Աղբյուր	Շիրակի մ. ք. Գյումրի. Վարդբաղ	43.81556	40.80139
	2032	Աղբյուր	Շիրակի մ. գ. Մարմաշեն (լիճ)	43.76000	40.84361
	2035	Աղբյուր	Շիրակի մ. գ. Մարմաշեն (բիսեսկա)	43.76056	40.84306
	2037	Աղբյուր	Շիրակի մ. ք. Գյումրի. Վարդբաղ	43.81583	40.80083
	2038	Աղբյուր	Շիրակի մ. գ. Աշոցք	43.87556	41.02722
	2039	Աղբյուր	Շիրակի մ. գ. Աշոցք (Մմբուլի աղբ)	43.85861	41.03361
	2040	Աղբյուր	Շիրակի մ. գ. Աշոցք (Գարիկի աղբ)	43.86111	41.03389
	2041	Աղբյուր	Շիրակի մ.գ. Աշոցք (Ակոնեց աղբ)	43.86139	41.03417
	2077	Աղբյուր	Շիրակի մարզ գ. Ցողամարգ	43.87222	40.95000
	105	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Եղեգնուտ	44.16444	40.08583
	152	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Առատաշեն-Ապագա	44.22889	40.10972
	192	հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Վարդանաշեն	44.20083	40.06028

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրադրյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Ախուրյան	198	հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Ակնաշեն	44.27833	40.09361
	1533	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Վարդանաշեն	44.19000	40.05000
	1537	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Արագափ	44.17028	40.04806
	1818	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Առատաշեն-Ապագա	44.23000	40.11000
	2018	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Տարոնիկ	44.18056	40.13222
	2024	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Բամբակաշատ	44.01722	40.09167
	2025	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Հայկավան	44.03556	40.08528
	2026	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Տարոնիկ	44.18444	40.13972
	2057	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Ապագա	44.25194	40.08944
	2080	Հորատանցք	Արագածոտնի մարզ գ. Արագածավան	43.65528	40.32556
	2081	Հորատանցք	Արագածոտնի մարզ գ. Արտենի	43.76833	40.29167
	2082	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Մյասնիկյան	43.90611	40.18583
	2083	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Արտամետ	43.83667	40.10444
	2103	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Արմավիր	44.05667	40.09611
	2104	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Այգեշատ	44.03083	40.06444
	1521	Հատրվանող հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Գայ	44.31000	40.08944
	2001	Հատրվանող հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Ակնաշեն	44.28000	40.09167
	2002	Հատրվանող հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Տարոնիկ	44.19222	40.12278
	2021	Հատրվանող հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Ջրառատ	44.27139	40.06861
	2055	Հատրվանող հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Ակնաշեն. ԵՄ	44.28111	40.09556
	199	Ջրհոր	Արմավիրի մարզ գ. Ակնաշեն	44.27861	40.09361

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Ախուրյան	2020	Ջրհոր	Արմավիրի մ. գ. Ապագա	44.25833	40.09028
	2022	Ջրհոր	Արմավիրի մ. գ. Լուսազյուղ	44.27111	40.09000
	2042	Ջրհոր	Շիրակի մ. գ. Առափի	43.80833	40.77861
	2043	Ջրհոր	Շիրակի մ. գ. Ախուրյան	43.90389	40.77861
Հրազդան	246	Աղբյուր	Կոտայքի մ. գ. Բջնի	44.69861	40.46583
	755	Աղբյուր	Արագածոտնի մ.գ Ղազարավան	44.32833	40.33833
	970	աղբյուր	Երևան /ԵՐՀԷԿ/	44.48667	40.19111
	1297	Աղբյուր	Կոտայքի մարզ գ. Սոլակ	44.69833	40.46694
	1636	Աղբյուր	Կոտայքի մարզ. գ Կարբի	44.38694	40.32972
	1832	Աղբյուր	Կոտայքի մ. գ. Սոլակ	44.69861	40.46750
	2051	Աղբյուր	Արագածոտնի մ. ք.Ապարան <<Սիրո աղբյուր>>	44.34806	40.59306
	2105	աղբյուր	Կոտայքի մարզ գ. Բուժական /Համոյի/	44.52306	40.45722
	2107	աղբյուր	Արագածոտնի մարզ ք.Ապարան (Հետքաշ)	44.36111	40.58194
	2108	աղբյուր	Կոտայքի մարզ գ. Բյուրական /Դունի/	44.26778	40.33528
	78	Հորատանցք	Արարատի մարզ գ. Սիս	44.38806	40.05889
	2004	Հորատանցք	Արարատի մ. գ. Ջրահովիտ	44.47583	40.04250
	2005	Հորատանցք	Արարատի մ. գ. Հայանիստ	44.36722	40.12111
	2056	Հորատանցք	Արմավիրի մ. գ. Գրիբոյեդով	44.27667	40.10861
	2085	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Արագած	44.23139	40.21806
	2086	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Դողս	44.27056	40.21778
	2087	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ. Աղավնատուն	44.25389	40.23528

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Հրազդան	2088	Հորատանցք	Արմավիրի մարզ գ.Լեռնամերձ	44.26528	40.25611
	2089	Հորատանցք	Արագածոտնի մարզ գ. Կարբի	44.34139	40.02444
	2119	Հորատանցք	Արագածոտնի մարզ գ.Փարպի	44.31194	40.31833
	1519	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. ք. Մասիս	44.42528	40.05583
	1523	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Հովտաշատ	44.34417	40.09139
	1526	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ.. Դաշտավան	44.39639	40.10139
	1535	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Միս	44.39861	40.04694
	1536	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Միս	44.37750	40.06306
	2003	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Միս	44.38806	40.05472
	2007	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Ջրահովիտ	44.46917	40.04361
	2008	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Հովտաշեն	44.46028	40.01639
	2053	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Հովտաշեն	44.46333	40.01500
	2010	Ջրհոր	Արագածոտնի մ գ. Նիզավան	44.30833	40.61361
	2011	Ջրհոր	Արագածոտնի մ գ. Նիզավան	44.29611	40.61667
	2023	Ջրհոր	Արմավիրի մ. գ. Խորոնք	44.24222	40.13028
Մևան	31	Աղբ. խումբ	Գեղարքունիքի մ. գ. Ակունք	45.71972	40.15250
	902	Աղբ. խումբ	Գեղարքունիքի մ. գ. Ակունք	45.72306	40.15694
	1053	Աղբյուր	Գեղարքունիքի մ. գ. Ակունք	45.72917	40.16194
	2014	Աղբյուր	Գեղարքունիքի մ.ք. Գավառ	45.13194	40.35056
	2091	աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ գ.Աղբերք /Աղբուլախ/	45.27806	40.53306
	2093	Աղբյուր	Գեղարքունիքի մ. գ. Խաչաղբյուր	45.69167	40.16528
	2100	աղբյուր	Գեղարքունիքի մարզ գ.Լիճք	45.23528	40.16056

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Սևան	2101	Հորատանցք	Գեղարքունիքի մարզ գ. Լիճք	45.23500	40.16056
	1809	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիքի մ. ք. Վարդենիս	45.71000	40.18528
	1810	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիքի մ. ք. Վարդենիս	45.70972	40.18417
	1811	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիքի մ. ք. Վարդենիս	45.70944	40.18639
	1812	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիքի մ. ք. Վարդենիս	45.70917	40.18694
	2013	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիքի մ. գ. Գանձակ	45.11583	40.31833
	2090	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիքի մ. գ. Վաղաշեն	45.32944	40.13444
	2095	շատրվանոց հորատանցք	Գեղարքունիքի մարզ գ. Դարանակ	45.56611	40.36444
Արարատյան	502	Աղբյուր	Վայոց ձորի մ. գ. Մալիշկա (Մոզի)	45.40806	39.71806
	785	Աղբյուր	Վայոց ձորի մ. գ. Ագարակաձոր	45.34917	39.70444
	787	Աղբյուր	Վայոց ձորի մ. ք. Եղեգնաձոր	45.33083	39.75917
	2045	Աղբյուր	Կոտայքի մ. գ. Գառնի (Գևոյի)	44.74056	40.11444
	2046	Աղբյուր	Կոտայքի մ. գ. Գառնի (Գաբո-Բակո աղբ)	44.74139	40.11361
	2047	Աղբյուր	Կոտայքի մ. գ. Գառնի (Հեշտոյի աղբ)	44.74333	40.11778
	2048	Աղբյուր	Վայոց ձորի մ. ք. Ջերմուկ	45.67083	39.84250
	2050	Աղբյուր	Վայոց ձորի մ. գ. Ջեղեա	45.42389	39.70861
	2060	Աղբյուր	Վայոց ձորի մ. գ. Կեչուտ	45.67639	39.81056
	845	Աղբյուր	Կոտայքի մարզ. գ. Գառնի	44.72917	40.11972
	2052	Հորատանցք	Արարատի մ. գ. Մրգավետ	44.47889	40.03083
	2064	Հորատանցք	Արարատի մ. ք. Արտաշատ	44.52028	39.93639
	2065	Հորատանցք	Արարատի մ. գ. Եղեգնավան	44.63194	39.83139

Ջրավազանային կառավարման տարածք	Դիտակետի համար	Ջրաղբյուրի տեսակ	Տեղադիրք	Աշխարհագրական կորդինատներ	
				երկարություն	լայնություն
Արարատյան	2069	Հորատանցք	Արարատի մ. ք. Արտաշատ (Նորվզու)	44.54028	39.96389
	2074	Հորատանցք	Արարատի մ. գ. Լուսառատ	44.59278	39.87639
	2076	Հորատանցք	Արարատի մ. գ. Արարատ	44.70444	39.81944
	2062	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. ք. Արտաշատ	44.53139	39.93444
	2063	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Դալար	44.50917	39.95194
	2067	շատրվանող հորատանցք	Արարատի մ. գ. Սուրենական	44.76778	39.78750
	2006	Ջրհոր	Արարատի մ. ք Վեդի	44.71889	39.90611
	2072	Ջրհոր	Արարատի մ. գ. Դալար	44.51083	39.96278
	2073	Ջրհոր	Արարատի մ. ք Արտաշատ	44.51972	39.93639
	2075	Ջրհոր	Արարատի մ. գ. Արմաշ	44.80583	39.76167
Հարավային	529	Աղբյուր	Սյունիքի մ գ. Գորհայք	45.77722	39.68444
	532	Աղբյուր	Սյունիքի մ գ. Շաքի	46.00139	39.56611
	537	Աղբյուր	Սյունիքի մ գ. Սպանդարյան	45.91250	39.62333
	899	Աղբյուր	Սյունիքի մ.ք Գորիս	46.34250	39.51278
	1175	Աղբյուր	Սյունիքի մ գ. Անգեղակոթ	45.92194	39.57083
	1323	Աղբյուր	Սյունիքի մ գ. Անգեղակոթ	45.91528	39.57000
	1399	Աղբյուր	Սյունիքի մ.ք Գորիս	46.32750	39.52111

Հավելված 4. Յուցանիշների ցանկ

<u>Ավտոմատ դիտարկումներ</u>	<u>Մթնոլորտային օդում որոշվող</u> <u>Ակտիվ</u> <u>դիտարկումներ</u>	<u>Պասիվ</u> <u>դիտարկումներ</u>
1. Ածխածնի մոնոքսիդ	1. Փոշի 2. Փոշում մետաղներ. անիոններ 3. Ծծմբի երկօքսիդ 4. Ազոտի երկօքսիդ 5. Գետնամերձ օդոն	1. Ծծմբի երկօքսիդ 2. Ազոտի երկօքսիդ

Մակերևութային ջրերում որոշվող ցուցանիշների ցանկ

1. Ջերմաստիճան
2. Գույն
3. Հոտ
4. Թափանցելիություն
5. Կախության չոր նյութեր (ԿՉՆ)
6. էլեկտրահաղորդականություն
7. Լուծված թթվածին
8. Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (ԹՔՊ)
9. Թթվածնի հնգօրյա կենսաքիմիական պահանջարկ(ԹԿՊ₅)
10. Ջրածնային ցուցիչ
11. Ընդհանուր լուծված աղեր (ԸԼԱ)
12. Կոշտություն
13. Հիդրոկարբոնատ իոն
14. Սուլֆատ իոն
15. Քլորիդ իոն
16. Ֆտորիդ իոն
17. Ֆոսֆատ իոն
18. Ընդհանուրֆոսֆոր
19. Նիտրատ իոն
20. Նիտրիտ իոն
21. Ամոնիում իոն
22. Սիլիկատ իոն
23. Կալիում
24. Նատրիում
25. Կալցիում
26. Մագնեզիում
27. Լիթիում
28. Երկաթ
29. Մանգան
30. Ալյումին
31. Պղինձ
32. Քրոմ
33. Ցինկ
34. Կոբալտ
35. Մոլիբդեն
36. Կադմիում
37. Կապար
38. Վանադիում
39. Նիկել
40. Սելեն
41. Արսեն
42. Բերիլիում
43. Բարիում
44. Բոր
45. Ծարիր
46. Անագ

Ստորերկրյա ջրերում որոշվող ցուցանիշների ցանկ

1. Գույն	21. Կալցիում
2. Հոտ	22. Տիտան
3. Ջրածնային ցուցիչ	23. Վանադիում
4. Ընդհանուր լուծված աղեր (ԸԼԱ)	24. Քրոմ
5. Ընդհանուր կոշտություն	25. Երկաթ
6. Չոր մնացորդ	26. Մանգան
7. Կախության չոր նյութեր (ԿՉՆ)	27. Կոբալտ
8. Նիտրատ իոն	28. Նիկել
9. Նիտրիտ իոն	29. Պղինձ
10. Սուլֆատ իոն	30. Ցինկ
11. Քլորիդ իոն	31. Արսեն
12. Ամոնիում իոն	32. Սելեն
13. Հիդրոկարբոնատ իոն	33. Ստրոնցիում
14. Լիթիում	34. Սոլիբրդեն
15. Բերիլիում	35. Կադմիում
16. Բոր	36. Ֆոսֆոր
17. Նատրիում	37. Անագ
18. Մագնեզիում	38. Ծարիր
19. Ալյումին	39. Բարիում
20. Կալիում	40. Կապար

Տեղումներում որոշվող ցուցանիշների ցանկ

1. Ջրածնային ցուցիչ	19. Երկաթ
2. Նիտրատ իոն	20. Մանգան
3. Սուլֆատ իոն	21. Կոբալտ
4. Քլորիդ իոն	22. Նիկել
5. Ամոնիում իոն	23. Պղինձ
6. Ֆտորիդ իոն	24. Ցինկ
7. էլեկտրահաղորդականություն	25. Արսեն
8. Լիթիում	26. Սելեն
9. Բերիլիում	27. Ստրոնցիում
10. Բոր	28. Սոլիբրդեն
11. Նատրիում	29. Կադմիում
12. Մագնեզիում	30. Ֆոսֆոր
13. Ալյումին	31. Անագ
14. Կալիում	32. Ծարիր
15. Կալցիում	33. Բարիում
16. Տիտան	34. Կապար
17. Վանադիում	35. Բիսմութ
18. Քրոմ	

Հավելված 5. Նորմերի և սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաների ցանկ

Բնակավայրերում մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները

(ՀՀ կառավարության 2006թ. փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշում)

Վնասակար նյութի անվանումը	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա. մգ/մ ³		Վտանգավորության դաս
	միջին օրական	առավելագույն միանվագ	
Ածխածնի մոնօքսիդ*	3	5	4
Ազոտի երկօքսիդ	0.04	0.2	2
Ծծմբի երկօքսիդ*	0.05	0.5	3
Փոշի**	0.15	0.5	3
Գետնամերձ օզոն	0.03	0.16	1

Հողում քիմիական նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները
ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010թ. հունվարի 25-ի N 01-Ն հրաման)

Նյութերի անվանում	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա. մգ/կգ
Վանադիում	150
Արսեն	2
Կապար	32
Ծարիր	2
Կոբալտ	5
Պղինձ	3
Նիկել	4
Ցինկ	23
Քրոմ	6
Մանգան	1500

* Ածխածնի օքսիդ

** Անհիդրիդ ձևային

*** Կախված մասնիկներ (Արարատ և Հրազդան քաղաքներում փոշու ՍԹԿ-ն 0,1 մգ/մ³ է (փոշի անօրգանական (20-70)% SiO₂-ի պարունակությամբ))

**Մակերևութային ջրերի էկոլոգիական նորմերը
(ՀՀ կառավարության 2011թ. հունվարի 27-ի N 75-Ն որոշում)**

Ցուցանիշներ	Որակի դաս					Չափման միավոր
	1-ին (գերազանց)	2-րդ (լավ)	3-րդ (միջակ)	4-րդ (անբավարար)	5-րդ (վատ)	
Լուծված թթվածին	>7 կամՖԿ՝	>6	>5	>4	<4	մգ Օ ₂ /լ
Թթվածնի կենսաքիմիական պահանջարկ (5 օր)	3	5	9	18	>18	մգ Օ ₂ /լ
Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (բիքրոմատային)	10	25	40	80	>80	մգ Օ ₂ /լ
Ամոնիումիոն	0.2 կամՖԿ	0.4	1.2	2.4	> 2.4	մգ N/լ
Նիտրիտիոն	0.01 կամՖԿ	0.06	0.12	0.3	>0.3	մգ N/լ
Նիտրատիոն	1 կամՖԿ	2.5	5.6	11.3	>11.3	մգ N/լ
Ֆոսֆատիոն	0.05 կամՖԿ	0.1	0.2	0.4	>0.4	մգ P/լ
Ցինկ. ընդհանուր	ՖԿ	100	200	500	>500	մկգ/լ
Պղինձ. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+20	50	100	>100	մկգ/լ
Քրոմ. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+10 (50)	100	250	>250	մկգ/լ
Արսեն. ընդհանուր	ՖԿ	20	50	100	>100	մկգ/լ
Կադմիում. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+1	ՖԿ+2	ՖԿ+4	>ՖԿ+4	մկգ/լ
Կապար. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+10	25	50	>50	մկգ/լ
Նիկել. ընդհանուր	ՖԿ	ՖԿ+10 (20)	50	100	>100	մկգ/լ
Սոլիբրեն. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 10	4xՖԿ կամ 25	8xՖԿ կամ 50	>8xՖԿ	մկգ/լ
Մանգան. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 100	4xՖԿ կամ 200	8xՖԿ կամ 500	>8xՖԿ	մկգ/լ
Վանադիում. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ+5 կամ 10	4xՖԿ	8xՖԿ կամ 100	>8xՖԿ	մկգ/լ
Կոբալտ. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 20	4xՖԿ կամ 50	8xՖԿ կամ 100	>8xՖԿ	մկգ/լ
Երկաթ. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ կամ 0.5	0.5	1	>1	մգ/լ
Կալցիում	ՖԿ	100	200	300	>300	մգ/լ
Մագնեզիում	ՖԿ	50	100	200	>200	մգ/լ
Բարիում	ՖԿ	2xՖԿ կամ 100	4xՖԿ կամ 250	1000	>1000	մկգ/լ
Բերիլիում	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	100	>100	մկգ/լ
Կալիում	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մգ/լ
Նատրիում	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մգ/լ
Լիթիում	ՖԿ	ՖԿ	-	2500	>2500	մկգ/լ
Բոր	ՖԿ	450	700	1000	>2000	մկգ/լ
Ալյումին	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	5000	>5000	մկգ/լ
Սելեն. ընդհանուր	ՖԿ կամ 10	20	40	80	>80	մկգ/լ
Ծարիր. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մկգ/լ
Անագ. ընդհանուր	ՖԿ	2xՖԿ	4xՖԿ	8xՖԿ	>8xՖԿ	մկգ/լ
Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (պերմանգանատային)	5 կամՖԿ	10	15	20	>20	մգ Օ ₂ /լ
Ընդհանուր անօրգանական ազոտ	1.5 կամՖԿ	4	8	16	>16	մգ N/լ
Ընդհանուր ֆոսֆոր	0.1 կամՖԿ	0.2	0.4	1	>1	մգ P/լ
Քլորիդիոն	ՖԿ	2xՖԿ	150	200	> 200	մգ/լ
Սուլֆատիոն	ՖԿ	2xՖԿ	150	250	> 250	մգ/լ
Սիլիկատներ	ՖԿ	2xՖԿ կամ 10	4xՖԿ կամ 20	8xՖԿ	>8xՖԿ	մգ Si/լ
Ընդհանուր լուծված աղեր**	ՖԿ	2xՖԿ	1000	1500**	>1500	մգ/լ
Էլեկտրահաղորդականություն	ՖԿ	2xՖԿ	1000	1500**	>1500	մկՍիմ/սմ
Կոշտություն	2.8	10	20	40	<40	մգ էկվ/լ
Կախյալ նյութեր***	ՖԿ	1.2xՖԿ	2xՖԿ (30)	4xՖԿ	>4xՖԿ	մգ/լ
Հոտ (20°C և 60°C)	<2 (բնական)	2 (բնական)	2	4	>4	բալ
Գույն	(բնական)	>5 (բնական)	20	30	>200	աստ.

Փանոթագրություն. Ջրի քիմիական ընդհանրական զննաստանի ձևավորվում է վստազույն որակ ցուցաբերող ցուցանիշի դատով: Եթե ջրի տարբեր ցուցանիշներ ընկնում են տարբեր դասերի մեջ, ապա վերջնական դասավորվումը մեջ հաշվի է առնվում վատագույնը:
 ՀՀ 14 հոշոր գետային ավազանների գետերի, գետերի առանձին հատվածների և վտակների ցուցանիշների ֆոնային կոնցենտրացիաները և էկոլոգիական նորմերի ամբողջական ցանկը տրված է <http://www.meteomonitoring.am/> ինտերնետային կայքում:

*Ֆոնային կոնցենտրացիա
 **Հանքայնացում
 ***Կախված մասնիկներ

Մակերևութային ջրերի ձկնատնտեսական սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաներ*

Ցուցանիշները	Վնասակարության Լիմիտացված ցուցանիշը	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա. մգ/դմ³
Լուծված թթվածին	Ընդհանուր պահանջներ	6-ից ոչ պակաս
Թթվածնի կենսաքիմիական պահանջարկ (5 օր)	Ընդհանուր պահանջներ	3.0
Թթվածնի քիմիական պահանջարկ (բիքրոմատային)	Ընդհանուր պահանջներ	30.0
Կախյալ նյութեր	Ընդհանուր պահանջներ	Կախյալ նյութերի պարունակությունը բնական ֆոնից չպետք է գերազանցի 0.75 մգ/դմ ³
Ֆոսֆատ իոն	Ընդհանուր պահանջներ	3.5
Նիտրատ իոն	Սանիտարա- թունաբանական	40.0 (N/դմ ³ - 9.0)
Նիտրիտ իոն	Թունաբանական	0.08 (N/դմ ³ - 0.02)
Ամոնիումիոն	Թունաբանական	0.5 (N/դմ ³ - 0.39)
Սուլֆատ իոն	Թունաբանական	100.0
Քլորիդ իոն	Թունաբանական	300.0
Ընդհանուր երկաթ	Թունաբանական	0.5
Սելեն	Թունաբանական	0.001
Պղինձ	Թունաբանական	0.001
Յինկ	Թունաբանական	0.01
Ալյումին	Թունաբանական	0.04
Վանադիում	Թունաբանական	0.001
Քրոմ	Թունաբանական	0.001
Մանգան	Թունաբանական	0.01
Կալիում	Թունաբանական	50.0
Կալցիում	Թունաբանական	180.0
Մագնեզիում	Թունաբանական	40.0
Նատրիում	Թունաբանական	120.0
Կորալտ	Թունաբանական	0.01
Նիկել	Թունաբանական	0.01
Արսեն	Թունաբանական	0.05
Կադմիում	Թունաբանական	0.005
Կապար	Թունաբանական	0.1
Բրոմ	Սանիտարա- թունաբանական	0.2
Մոլիբդեն	Թունաբանական	0.5
Ստրոնցիում	Թունաբանական	2.0

* М.Л.Кашинцев, Е.С. Степаненко, С.Н. Анисова Обобщенный перечень предельно допустимых концентраций и ориентировочно-безопасных уровней воздействия вредных веществ для воды рыбохозяйственных водоемов. Москва 1990г.

Ընդհանրացված ցուցանիշներով և բնական ջրերում հաճախ հանդիպող վնասակար քիմիական նյութերի և անտրոպոգեն ծագումով նյութերի թույլատրելի սահմանային կոնցենտրացիաների նորմերը

(ՀՀ առողջապահության նախարարի 2002թ. դեկտեմբերի 25-ի N 876 հրաման)

Ցուցանիշներ	Միավոր	Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիա
Ջրածնային ցուցիչ	—	6-9 սահմաններում
Ընդհանուր կոշտություն	մմոլ/լ	7.0 (10)
Նիտրատ իոն	մգ/լ	45
Սուլֆատ իոն	մգ/լ	500
Քլորիդ իոն	մգ/լ	350
Բերիլիում	մգ/լ	0.0002
Բոր	մգ/լ	0.5
Ալյումին	մգ/լ	0.5
Քրոմ	մգ/լ	0.05
Երկաթ	մգ/լ	0.3 (1.0)
Մանգան	մգ/լ	0.1 (0.5)
Նիկել	մգ/լ	0.1
Պղինձ	մգ/լ	1.0
Յինկ	մգ/լ	5.0
Արսեն	մգ/լ	0.05
Սելեն	մգ/լ	0.01
Ստրոնցիում	մգ/լ	7.0
Սոլիբրեն	մգ/լ	0.25
Կադմիում	մգ/լ	0.001
Բարիում	մգ/լ	0.1
Կապար	մգ/լ	0.03

«Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն»
ՊՈԱԿ

Հասցե՝ ՀՀ. ք. Երևան. Չարենցի 46

Տեղեկատվական վերլուծության ծառայություն

Հասցե՝ ՀՀ. Կառավարության 3 տուն

Գայք էջ՝ meteomonitoring.am

Էլ. փոստ՝ hmc@env.am

Էլ. փոստ՝ iac@env.am

Հեռախոս՝ [\(011\) 81-00-84](tel:(011)81-00-84)

